

શ્રી યશોવિજયજી
જૈન ગ્રંથમાળા
દાદાશાહેબ, ભાવનગર.
ફોન : ૦૨૭૮-૨૪૨૫૩૨૨
૩૦૦૪૮૪૬

જાનિત જૈન ગ્રંથમાલા માણકો ૨ જો.

અનુયોગાચાર્ય—

આખ્યાન

પ્રકાશક.

શ્રી ઉમેદ જાનિત જૈન જ્ઞાનમંદિર.

ઝીંઝવાડા.

શ્રી ઉમેદખાન્તિ જૈન ગ્રંથમાળા મણકો ૨ જો.

અનુયોગાચાર્ય આખ્યાન—

અર્થાત.

પરમ પ્રભાવક-તીર્થોદ્ધારક-ગાલગ્રહચારી-પરમોપાર્ય
પંન્યાસજી શ્રી ઉમેદવિજયજી ગણીશ્વરનું

દુકું જીવન ચરિત્ર.

લેખક—પોપટલાલ પુન્નભાઇ પરીખ ક્ષીંચીકર
ગૃહપતિ જૈનવિદ્યાર્થી આશ્રમ સુરત.
તથા

પૂજ્ય પંન્યાસજી મહારાજ શ્રી ખાન્તિવિજયજીના અત્યાર
સુધીનાં થએલાં ચોમાસાંઓની યાદી,

લેખક—મુનિશ્રી ખીમાવિજયજી મહારાજ
અને

શ્રી ઉમેદ ખાન્તિ રાસ.

રચનાર—પ્રતાપજી બોટાદકર ખગડીયા સુખલાલ રવજીભાઇ
માસ્તર જૈન ધર્મોત્તેજક પાઠશાળા-ઝીંજુવાડા.

પ્રકાશક

શ્રી ઉમેદખાન્તિ જૈન જ્ઞાનમંદિર ઝીંજુવાડા.

વીર સંવત્ ૨૪૫૪ વ્રત ૧૦૦૦ વિક્રમ સંવત્ ૧૯૮૪.

મૂલ્ય વાંચન મનન અને અનુકરણ.

મગવાતું ઠેકાણું—
શ્રી ઉમેદખાન્તિ જૈન જ્ઞાનમંદિર,
ખારાગોઢા થઇને, ઝીંજીવાડા.

મુદ્રક-શેઠ જગજીવનદાસ લલુભાઇ

શ્રી—જશવતસિંહજી મુદ્રણાલય, વઢવાણ સીટી.

પ્રકાશક—શ્રી ઉમેદખાન્તિજૈનજ્ઞાનમંદિર ઝીંજીવાડા.

સંશોધક—અનુયોગાચાર્યોપાસક મુનિ ખીમાવિજયજી.

જાહેરખબર

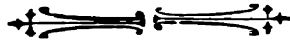
સર્વે સાધુ સાધ્વીઓને અતિ ઉપયોગી

‘બૃહદ્દયોગવિધિ’

જહાર પડી ચુક્યો છે.

ઉપરના શીરનામેથી મળશે.

પ્રકાશકનું નિવેદન.

પૂજ્યપાદ પ્રાતઃસ્મરણીય તીર્થોદ્ધારક આલક્ષ્મ્યચારી પરમેશ્વર અનુયોગાચાર્ય પં. શ્રીમાન્ ઉમેદવિજયજી ગણીશ્વરનું (ગઘ અને પઘ) જીવનચરિત્ર વાંચકોની સમક્ષ મુક્તાં અપૂર્વ આશ્વાસ થાય છે, આજે તેઓશ્રીને કાલધર્મ પામ્યે લગભગ વીસ વર્ષ થયા છતાં તેમનું જીવનચરિત્ર પ્રકાશમાં મુકાયું નથી લાંબા કાળે પણ આ મહાત્માનું જીવન ચરિત્ર બહાર લાવવાનું સૌભાગ્ય અમેને પ્રાપ્ત થયું તેથી અમે અમારા આત્માને ધન્ય સમજીએ છીએ.

આ જીવનચરિત્ર (ગઘ-આખ્યાન) તૈયાર કરવામાં ધર્મ શ્રદ્ધાળુ સાહિત્ય રસિક શ્રીયુત પોપટલાલ પુંજભાઈ પરીખે ઘણાજ પરિશ્રમ લીધો છે અને જ્યાં જ્યાં જે જે પ્રસંગો આવ્યા છે ત્યાં ત્યાં મનોરંજક અને ભાવવાહી વિવેચનો કરવા તેઓ ચૂક્યા નથીજ.

ખીજું આ પુસ્તકમાં ઉપરોક્ત મહાત્માના મુખ્ય શિષ્ય અનુયોગાચાર્ય (પં.) શ્રી ખાન્તિવિજયજીનાં અત્યાર સુધીનાં ચોમાસાઓની યાદી (તુંધ) મુનિ મહારાજ શ્રી ખીમાવિજયજીએ તૈયાર કરેલી આપવામાં આવી છે. તેમાં મુખ્ય મુખ્ય આખતોનો ટુંકો ઉદ્દેશ્ય કર્યો છે, તે પણ અતિ ઉપયોગી અને મનનીય છે.

તે પછી શ્રી ઉમેદ ખાન્તિ રાસ કે જેમાં ઉપરોક્ત ગાન મહાત્માઓનું ટુંકું જીવનચરિત્ર ગુંથવામાં આવ્યું છે તેને રચનાર ઝીંજુવાડાની જૈન ધર્મોત્તેજક પાઠશાળાના ભારતર પ્રજ્ઞા ચક્ષુ શીઘ્રકવિ સુખલાલ દવજીભાઈએ સંગીતશાસ્ત્રના શાખીતોને આનંદ આપનાર વિવિધ રાગો. દેશીઓમાં પ્રસંગોપાત ધાર્મિક વિષયોને અર્ચ્યા છે, તે

સરલ હોઈ સંગીતના શોખીનોને બોધક અને ગમત સાથે જ્ઞાન આપનાર થશે, કારણ કે મહાપુરુષોનાં ચરિત્રો વારંવાર વાંચવાથી વિચારબલ પુણ્યબલ આરોગ્યબલ ધર્મબલ જ્ઞાનબલ ચારિત્ર્યબલ તપોબલ ક્રિયાબલ આત્મબલ મનોબલ વચનબલ કાયબલ સ્વાધ્યાયબલ આગમબલ હૃદયબલ સમાધિબલ યોગબલ વિગેરેની વૃદ્ધિ થાય છે. તથા નીચવિચાર પાપકર્મ રોગાવરથા અધર્માશક્તતા અજ્ઞાનપણું દુરાચરણ સર્વબંધિત્વ દુષ્ટક્રિયા પશુત્વ મનોનિર્માલ્ય વચન તુચ્છતા પ્રમાદ નિદ્રા અસ્વસ્થતા હૃદયનિર્મલતા મિન્નતા યોગચાપદ્ય વિગેરે દોષો દૂર થાય છે, એકંદરે આ પુસ્તક વાંચકોને આનંદપ્રદ અને ઉપકારક નિવડે, એવી આશાથી શ્રી ઉમેદખાન્તિ જૈન ગ્રંથમાલાના બીજા ભણકા તરીકે પ્રસિદ્ધ કર્યો છે.

છેવટે કેટલાંક ગાયનો! હરીયાલીઓ અને સ્તવન અર્થ સાથે દાખલ કર્યા છે, હવે પ્રુક રીડીંગ આદિમાં આવી જતાં દ્રષ્ટિ દોષ યા તેવાજ કોઈ અન્ય કારણે જે ભૂલ રહી ગઈ હોય તેની ક્ષમા માગી, અજ્ઞાણતાં જે કાંઈ ધર્મ વિરુદ્ધ જેવું આપ્યું હોય તો, તેને માટે મિચ્છામિ દુક્કડં દધ અને તે ભૂતની સૂચના કરવા વાંચકોને વિનંતિ કરીએ છીએ.

આ પુસ્તક છપાવવામાં પ્રેસકોપી તથા પ્રુફ સુધારવામાં મુનિ મહારાજ શ્રી ખીમાવિજયજીએ ઘણો પરિશ્રમ ઉઠાવી પોતાનો અપૂર્વ સમય અર્પ્યો છે તે માટે તેમનો અમો ઉપકાર માનીએ છીએ. આ પુસ્તકમાં વઢવાણવાસી આવક કુત્રચંદ લાલચંદ ઘાસસેટવાળાએ રૂ. ૫૦)ની મદદ તથા બાપીની મદદ જામપુર નિવાસી આવક નેમચંદ ભાણજીએ કરી છે તે ખાતે તેમને ધન્યવાદ આપીએ છીએ.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

લી૦ પ્રકાશક.

પ્રસ્તાવના.

મહાન્ પુરુષોનાં ગદ્ય અને પદ્ય (રાસ) જીવનચરિત્રો દેશની ચઢતીમાં એક મોટું સાધન છે. આ જગતને આપણે જોઈ શકીએ છીએ, પણ આપણે પેાતે પોતાને દેખી શકતા નથી, જેમ પોતાનું અંગ (મુખ, જોવાને દર્પણ (આયના)ની જરૂર છે, તેમજ અંતરના ગુણ દોષ જોવાને દર્પણ એ જીવન ચરિત્ર છે. કેટલીક વેળા ઉત્તમ પુરુષોના ગુણો એક પડે રહી જાય છે, અને તેથી ઘણી વાતે આપણે અજાણ્યા રહીએ છીએ, તે આ સાધનથી સર્વના જાણવામાં આવે છે.

ઉત્તમ પુરુષોનાં જીવન ચરિત્રો ઘણાં ઉપયોગી છે, તેમાં આ ઉત્તમ પુરુષનું ચરિત્ર પણ ઉત્તમસંસ્કાર, સ્વશ્રેય:સાધન, તપશ્ચર્યા, કર્મનિર્જરા, તપ, જપ, વ્રત, નિયમ, વિશુદ્ધ ચારિત્ર, ત્યાગ માર્ગ, આત્મત્વસાક્ષાત્કાર, શાસન-સેવા, તીર્થ-સેવા, ધર્મ-સેવા આત્મવિજય, શીવરમણીની શોધ, આત્મોદ્ધાર, નિરભિમાનિતા, જ્ઞાનાભ્યાસ, ગુણગ્રાહિતા, ઈન્દ્રિયદમન, દેશાટનથી થતા ક્ષાયદા, તીર્થયાત્રા, શાસનોન્નતિ વિગેરે વિગેરે અનેક ઉત્તમ ગુણોનો પ્રોધ કરનાર છે.

લેખકે અને કવિએ તેના જુદાજુદા વિષયોના જુદાજુદા પ્રકરણોમાં, અને જુદીજુદી ઢાળોમાં સમાવેશ કરેલ છે જેથી વાંચક મહાશયોને તેમાંથી અનેક ગુણો મેળવી શકાય તેમ છે.

આ ઇવનચરિત્ર લેખકની અને કવિની એક ઉત્તમકૃતિ છે, આ ચરિત્રના લેખકે અને રચનારે સાહિત્ય સેવા ગજવવામાં પોતાનો અપૂર્વ સમય અર્પ્યો છે. ચરિત્ર હુંકું છતાં રસપુર્ણ વિદ્વાનોને પણ મનનીય લખી રચી પોતાની શક્તિનો ખરેખર સદુપયોગ કર્યો છે. જે સમાજ ઉપર મહદ્ ઉપકાર છે એમ લેખાશે.

આ ચરિત્રમાં જે મહાત્માના ગર્ભાવસ્થા, આદ્યાવસ્થા સહવર્તન ઉત્તમ સંસ્કાર, ત્યાગ, વૈરાગ્ય, સંયમ વિગેરે સમાજોપયોગી અનેક વિષયો સુંદર ભાષામાં આલેખ્યા છે જે સુત્ર વાંચકોને અને સંગીત રસીકોને અવશ્ય પ્રિય થઈ પડશે.

આ પુસ્તકના લેખકોએ અનેકનો શિક્ષક ઉત્તન કર્યો છે, અને તેથીજ તેઓ ધન્યવાદને પાત્ર છે, એક વિદ્વાન લખેછે કે “ઉત્તમ ચરિત્રો રૂપ પુસ્તકો-અંથો એ મોટામાં મોટા શિક્ષકો છે, તેઓ મોટી અથવા ચામુક માર્યા વિના, ક્રોધ અથવા કઠીન શબ્દોનો ઉપયોગ કર્યા સીવાય, પૈસા કે વસ્ત્ર લીધા સીવાય, આપણને ઉપદેશ આપે છે જે તમે તેમની પાસે જાઓ તો તેઓ અન્ય શિક્ષકો માફક કદાપિ ઉંઘતા માલુમ નહિ પડે, જે તમે શોધ કરતાં કાંઈ પૂછો તો તેઓ તમારાથી કાંઈ પણ આગત જ્ઞાની રાખશે નહીં, જે તમે ભૂલ કરો તો તેઓ કદાપિ અગદશે નહીં, જે તમે જ્ઞાન રહિત હશે તોપણ તેઓ તમને હસી કાઢશે નહીં”

વળી એક અંથકાર લખે છે કે દેશને સાર મરનાર સૂરવીરોનાં ર્ધીર કરતાં વિદ્વાનોએ પુસ્તકો લખવામાં વાપરેલી રજનાઈ વધારે

કીમતી છે ” કારણકે દેશને સાર એક મનુષ્ય મરે તેનાથી દેશને જોડો શાયદો થાય છે તેના કરતાં એક ખરેખરા વિદ્વાનના હસ્તથી લખાયેલ, અને ઉત્તમ કવિથી રચાયેલ પુસ્તકથી અસંખ્ય ગુણ લાભ થાય છે, માટે પુસ્તકનો લખનાર, ઉત્તમ પુસ્તકને આલેખનાર, ઉત્તમ પુરૂષોના ચરિત્રો ગુંથનાર પુરૂષ અનેક જીવોપર ઉપકાર કરી શકે છે, એથીજ અવિપરીત લખાણ અને રચના કરનાર મહોપકારી છે, એમાં જરાપણ અતિશયોકિત નથીજ.

માટે આ ચરિત્ર લખી લેખકે તથા કવિવરે, ખરેખર અનેક જીવો લબ્યતાઓ ઉપર ઉપકાર કર્યો છે, એમ કહેવું જરાય તથ્યથી દૂર નથીજ અતએવ લેખક અને કવિ ધન્યવાદને પાત્ર છે, આવા કાર્યો આ લેખક અને કવિની માફક નિઃસ્પૃહપણે ઘણા લેખકો અને કવિઓ હાથમાં લેશે તો જગતનો તેજ ક્ષણે ઉદ્ધાર થાય તે નિઃસંશય છે, હૃદયલ વિસ્તરેણુ. ॐ શાન્તિઃ શાન્તિઃ શાન્તિઃ

લી૦ અનુયોગાચાર્ય.

(પં.) શ્રી ખાન્તિવિજયજી ગણીશ્વર
શિષ્ય મુનિ ક્ષમાવિજયજી.

અનુયોગાચાર્ય (પં.) શ્રી ઉમેદવિજયજીગણીશ્વર- સ્તુતિ.

ઉમેદવિજયજી ઉપકારી, વંદન કરીએ નરનારી,
વિનયવિજયજી શિષ્ય સોહે, સહુ જનને તે પડિમોહે,
પરમપૂજ્ય સદા સુખકારી. વંદન. ૧.

પન્યાસ પદવી ધારણ કરતા, દેશેદેશમાં જોહ વિચરતા,
આપે ઉપદેશ અતિ હિતકારી. વંદન. ૨.

ગુરૂ વિના જ્ઞાન ન થાયે, ભવ ભ્રમણ કરવું ન જાયે,
ગુરૂ તરણતારણ જયકારી. વંદન. ૩.

શશી સમ શીતળતા જાણો, ગુણનિધિ ગંભીર વખાણો,
સંત સજ્જનની બલીહારી. વંદન. ૪.

શિષ્ય પ્રશિષ્યે પરીવરીયા, સિદ્ધગિરિમાં સુર સંચરીયા,
સુખલાલ નમે સદા સ્નેહ ધારી. વંદન. ૫.

ધર્મધુરંધર-તીર્થોદ્ધારક-શાસનપ્રેમી અનુયોગાચાર્ય (પં.) શ્રીઉમેદવિજયજી
ગણીશ્વર મહારાજ.

જન્મ વિ. સં. ૧૯૦૩. દીક્ષા વિ. સં. ૧૯૨૬. ગણિપદં વિ. સં. ૧૯૪૯.
અનુયોગાચાર્ય (પં.) પદં વિ. સં. ૧૯૫૨. સ્વર્ગવાસ વિ. સં. ૧૯૬૪.

सिद्धान्तपथोपनिषद् नैनायार्य श्री विजयवीरसूरीचरण महाराज

जन्म वि. सं. १८२६. शिक्षा वि. सं. १८४६. गणित वि. सं. १८६१.

पंथासपदं वि. सं. १८६१.

सूरिपदं वि. सं. १८७२.

स्वर्गावास वि. सं. १८८०.

जशवतसिद्ध मुद्रालय, वटवाण शहर.

સદ્ગુરુને સમર્પણ.

ઝેર ગયાને વેર ગયા, એ રાગ.

ધર્મ ગુર હો ધર્મ ધુરંધર, યતિ ધર્મ પાલક સાક્ષાત્
શ્રી જન ધર્મ તણા જાતા હો, સંયતિમાં શુભ ઉત્તમ જાત,
લોકિક છોડી લોકોત્તરમાં, રાખ્યું પરમારથ પર તાન,
તે માટે હે ગુર વર્યજી ?, અર્પું તમને આ આખ્યાન. ॥૧॥

પ્રચટતા રાધનપુર માહે, જન મંદિરે શોભે શહેર,
શ્રી કલ્યાણ પાર્શ્વ જીનેશ્વર, ભકિત કરતાં લીલા લહેર,
વાઘ્યો ધર્મ મનોરથ વરતર, ગુર ગોગે થયા ચારિત્રવાન,
તે માટે હે વીરસૂરિજી ?, અર્પું તમને આ આખ્યાન. ॥૨॥

પરમ પુનીતથઈ શિખ્યા શાસ્ત્રો, ઉત્તમ જ્ઞાન તણા ભંડાર,
ચારિત્રવંત ઉત્તમ કુલ ઉત્પન્ન, પડતા જનના થયા આધાર,
પંડિત શિરોમણિ થઈ વિચર્યા. ઘટમાં રાખ્યું જીવર ધ્યાન,
તે માટે હે વીરસૂરિજી ?, અર્પું તમને આ આખ્યાન. ॥૩॥

ગુરુવર શાસન પર બહુ ભકિત, રાખી આપે અપરંપાર,
ચારિત્ર ધર્મ આરાધ્યો ઉત્તમ, રાખી ધ્યાનમાં શુભ આચાર,
અનુક્રમે વિચરી દેશેદેશમાં, પુષ્કલ અખ્યું જ્ઞાનનું દાન.
તે માટે હે વીરસૂરિજી ?, અર્પું તમને આ આખ્યાન. ॥૪॥

જિન શાસનની ઉન્નતિ કરવા, કટીબદ્ધ થઈને નિશદ્ધિન.
શાસન સેવામાં રહી તત્પર, કર્મ શત્રૂઓ કીધા હીન,
પૂર્વ પુરૂષોને રસ્તે ચાલી, વાર્યો મોહ તણો અભિમાન,
વિજયવંત ક્ષાંતિનો સેવક, ક્ષમા અર્પે છે આ આખ્યાન, ॥૫॥

૧ ગાયન. રાગ-ધનાશ્રી (વિઘા ધનભંડાર).

આજ આનંદ અપાર, સમાજનો આજ આનંદ અપાર, હર્ષિત થયા નરનાર, સભાં	૧
પાટણુનો સંઘ પ્રેમે પધાર્યો રાજકોટ મોઝાર,	સભાં ૨
મુનિમહંત અનેક ઘિરાજે, સાથે સદા સુખકાર,	સભાં ૩
પન્યાસ ખાન્તિવિજ્યજી પ્રીતે, વાંચે વ્યાખ્યાન મનોહાર.	સભાં ૪
સકલ સંઘ સુણુતા જે રનેહે, કરે અતિ ઉપકાર,	સભાં ૫
દીપયંદભાષ દીક્ષા લેવા ધારે, ભગિની સાથે નિન્ધાર,	સભાં ૬
સંવત ઓગણીત્યાશી સાલે, ચૈતર વદી છઠ સાર,	સભાં ૭
નામ ગામ કુલ માત પીતાને, દીપાવ્યા જગ હિતકાર,	સભાં ૮
સંયમ રંગ પ્રતિદિન જમો, જ્ઞાન ધ્યાન કરનાર.	સભાં ૯
આશીષ એવી અમારી સદા તે, થાવો ભણી હુશીયાર,	સભાં ૧૦
શેઠ નગીનદાસ નરરત્નનો, માનુ ધન્ય અવતાર,	સભાં ૧૧
સુખલાલ સુગુરની સેવા કરતાં જગમાં જયજયકાર.	સભાં ૧૨

૨ ઉમંગ અર્પે અહોનિશે,

મેલે પુદ્ગલ સંગ,

દમન કરે ઇન્દ્રિય તણું.

વિલસે સુખ અભંગ,

૧૧૫૧

જશ ગાવા મુનિરાજના,

યત્ન કરે નરનાર,

જીહ્વા તાસ સફલ કહી,

ગુણ બોલે હિતકાર,

૧૧૫૨

રૂઢામનના માનવી સદા સઉને સુખદાય,

તસ શિષ્ય ખાન્તિવિજય તણા, સુખલાલે તે ગુણ ગાય. ૧૧૫૩

વિદ્વદ્ધર્મ અનુયોગાચાર્ય (પં.) શ્રી ક્ષાન્તિવિજયજી
ગણિ મહારાજ.

જન્મ વિ. સંવત્ ૧૯૪૧. * દીક્ષા વિ. સંવત્ ૧૯૫૯.
ગણિપદ્મ વિ. સં. ૧૯૭૯. અનુયોગાચાર્ય (પં.) પદ્મ વિ. સં. ૧૯૭૯.

ગુંહલી.

૩ આજ શંખેદ્ધર જીત લેડીએ. એ રાગ.

મળીયા મહંત મુનિ મને, ફળીયા મનોરથ માય ગુરજી મોરારે,
વદવાણ શહેરમાં વહાલથી, કીધું ચોમાસું સુખદાય; ગુરજી મોરારે.
મળીયા મહંત મુનિ મને

૧

પંન્યાસ પદે અક્ષંક્યો, ક્ષાન્તિવિજય ક્ષમાધાર; ગું
શિષ્ય પ્રશિષ્યે શોભતા: પંડિતમાં શિન્દાર; ગું મં ૨
પુષ્પ^૧ ચમરેંદ્ર^૨ ક્ષમા વિજયજી^૩, દીપ^૪ પ્રકાશ^૫ કહાય; ગું
પંન્યાસ હિમેદ વિજય તણે, આ સમુદાય વખણાય; ગું મં ૩
એકવિધ અસંયમ ટાળતા; દુવિધ ધર્મના કહેનાર; ગું
ત્રણ તત્ત્વોને દર્શાવતા, ચાર કપાય ચૂરનાર; ગું મં ૪
પંચ મહાવ્રતો પાળતા, છકાય રક્ષા કરે સાર, ગું
સપ્ત વ્યસનોને છેડતા, અષ્ટ મદ તે નિવાર; ગું મં ૫
નવ વિધ બ્રહ્મચર્ય પાળતા. દશવિંધ ધર્મ ધરનાર; ગું
અગીઆર અંગ ઓળખાવતા, બાર વ્રતોના દેનાર; ગું મં ૬
તેર કાઠીયાને તોડતા. ચક્ર ગુણ દાણાના બળ; ગું
ઇત્યાદિ અનેક ગુણો વડે, વિશ્વમાં થાય વખાણ; ગું મં ૭
ભગવતી સૂને વાંચતા, કુમારપાળ ચરીત્ર; ગું
વદવાણ સંઘ વિવેકથી, સાંભળે પૂરણ પ્રીત; ગું મં ૮
પાંચ દાણાં મુનિરાજનાં છ દાણાં સાધવીધાર; ગું
કમળ વિમળ શ્રીજી જોગમાં. વંદીએ વારમવાર; ગું મં ૯
સંવત ઓગણીત્યાસીનું, ચંગ ચતુર્માસ થાય; ગું
ખાન્તિવિજયજી પંન્યાસના, સુખલાલ ગુણ નિત્ય ગાય. ગું મં ૧૦

આખ્યાનના લેખકનું નિવેદન.

સામાન્યતઃ એમ મનાય છે કે જગત્માં મહાપુરુષોને જાહેર થવાની આકાંક્ષા નથી હોતી. ભણે તે માન્યતા સત્યથી વેગળી ન હોય પરંતુ કોઈપણ સમાજ દુષ્ટતાની એટલી હદે તો ન પહોંચી હોય કે પોતાના મહાપુરુષને ન પીછાને, મહાપુરુષની સાચી કદર ન કરે. જૈન સમાજતો એટલી હદે નથીજ પહોંચી એ તેના મહદ્ ભાગ્ય છે.

અનાદિકાળથી ચાલ્યા આવતા આ સંસાર ચક્રાવામાં પ્રત્યેક વ્યક્તિને જન્મ અને મરણના અનન્ત નિયમને શરણ થવુંજ પડે છે. જેવા ખાલી હાથે જન્મ ધારણ કરે છે તેવાજ ખાલી હાથે આ જગત્માંથી તે વિદાય પામે છે. પંચભૂતનું પુતળું પંચભૂતમાં મળી જાય છે તેવા જીવનમાં શું સાર્થકતા ?

એથીજ તેવી વ્યક્તિ મહાપુરુષ નથી લેખાતી. તેમના નામ નિશાનો પણ સમાજમાં નથી રહેતાં. સેંકડે એકાદજ એવી વ્યક્તિ હોય છે જેનું જીવન કોઈને કોઈ પ્રકારે મહત્વ પૂર્ણ હોય છે. તેવા-ઓનુંજ જીવન ધન્ય મનાય છે. અને એવી વ્યક્તિઓમાં પણ સેંકડે એકાદજ એવી વ્યક્તિ હોય છે જે મહાપુરુષ લેખાય છે. તેનીજ વ્યક્તિ માનવભવની વેદીપર મહત્તાને વરે છે લાખો અને કરોડો વર્ષ થવા છતાં તેવી વ્યક્તિઓના સ્મરણો માનુષી સ્મરણપટપરથી નથી ખસતાં. જગત્ તેવાઓનેજ સ્મરે છે. વંદે છે. પૂજે છે.

એવા મહાપુરુષોની સાચી કદર જૈન સાહિત્યમાં નથી થઇ એમ કહેવું એ જૈન સમાજપર પ્રહાર કરવા સમાન છે ઉલટું

જૈન સાહિત્યમાં જે વસ્તુ છે તે અન્ય સમાજના સાહિત્યમાંથી મળવી દુશ્કર છે જૈન સાહિત્યમાં સમરાદિત્ય કેવળી શ્રીપાલ ચંદ્રાનર્પી કુમારપાળ, જ્યાનંદ કેવળી આદિ મહાપુરુષોના ગદ્યાત્મક વા, પદ્યાત્મક જીવન ચરિત્રો મોજુદ છે અને એજ રીતે ધુરંધર પૂર્વાચાર્યોનાં જીવન ચરિત્રો પણ મોજુદ છે આથીજ જૈન સમાજે પોતાના સાહિત્યમાં પોતાના મહાપુરુષોની સાચી કદર કરી છે તે વિષે એ મત છેજ નહિ.

અક્ષયત્ત નવા સર્જતા જૈન સાહિત્યમાં અર્વાચીન પ્રણાલી-કાએ લખાયેલા મહાપુરુષોના જીવન ચરિત્રો ઓછા પ્રમાણમાં છે. તે સાથે એ પણ કમુલ કરવું જોઈએ કે જૈન સાહિત્યમાં જેટલા રાસાઓ અગર ચરિત્રો છે તેટલાજ મહાપુરુષો જૈન સમાજમાં થયા છે એમ નથી. એવા કેટલાક મહાપુરુષોના જીવનો નથી પણ લખાયાં છતાં જૈન સાહિત્યમાં ચરિત્ર લેખનજ નથી એ આક્ષેપ તો ક્ષણભર પણ સ્વીકારી શકાય તેમ નથી.

એ સત્ય છે કે જૈન સમાજની છેલ્લા કેટલાક વર્ષોની સુસુષ્ઠિ દરમ્યાન જમાનાના જોસખંધ ધસારા સાથે આગળ વધી કેટલાક મહાપુરુષો અને પૂર્વાચાર્યોના જીવન ચરિત્રો અર્વાચીન પ્રણાલીકાએ લખાવા જોઈએ એ નથી લખાયા અને એને મોટામાં મોટી ભૂલ જૈન સમાજે માની છે. સદ્ભાગ્યે એ ખામી સમજતાં જૈન સાહિત્ય વાડીને વિકસીત કરવા યથાશક્તિ પ્રયત્નો થઈ રહ્યા છે. એના કૃળ રૂપ બીસમી સદીના કેટલાક મહા પુરુષોના જીવન ચરિત્રો જનતા સમક્ષ મુકાયા છે જેનો સંગીન લાભ ભાવી સમાજ મેળવી શકશે.

છેલ્લા સૈકામાં થયેલા એવા એક મહાપુરુષની આ જીવન કથા છે. આ ચરિત્ર નાયકે પોતાના જીવનને આત્મોદયના રાજ માર્ગે

દોરી, ભાગવતી દીક્ષાનો માર્ગ ભરયુવાન વયે સ્વીકારી, આત્મોન્નતિના ઉચ્ચ શિખરે પહોંચાડ્યું છે જે વાંચક પુસ્તક વાંચનથી જાણી શકશે એટલે અત્રે તત્સંબંધે કાંઈપણ લખવું અનુચિત છે. આપણા એ ચરિત્ર નાયક ધર્મધુરંધર તીર્થોદ્ધારક પરમોપકારી શાસન પ્રેમી પંન્યાસજી શ્રીમદ્ ઉમેશ્વિજયજી ગણી મહારાજ છે.

આ જીવન ચરિત્રમાં દર્શાવેલ દરેક વસ્તુ લેખકે સુપ્રસિદ્ધ અનુયોગાચાર્ય જ્ઞાન્તિવિજયજી ગણી મહારાજ પાસેથી મેળવેલ છે જેમાં વળાવાલા શ્રીયુત દુર્લભજી વિં ગુલાબચંદ મહેતાએ ‘શ્રીમદ્ વૃદ્ધિચંદ્રજી જીવન ચરિત્ર (રાસ) નામના પુસ્તકમાં આપેલ ચરિત્રનાયકના સંક્ષિપ્ત જીવનની મોટી સહાય છે, વિવેચન અને ગુંથણી લેખકની સ્વતંત્ર કૃતિ છે. પંન્યાસજી જ્ઞાન્તિવિજયજી તથા શ્રીયુત દુર્લભજી મહેતા તૃપ્તી મળેલ સહાય જદલ લેખક તેઓશ્રીનો રૂણી છે.

લેખકના વિચારો અને લખાણ પુસ્તકાકારે જનતા સમક્ષ મુકવાનો આ પ્રથમ જ પ્રસંગ છે મનુષ્ય જ અપૂર્ણતાથી ભરપૂર છે તો તેની કૃતિ સંપૂર્ણ હોય એ સંભવિત જ નથી આ પુસ્તકમાં પણ અનેક ખામીઓ હોય તે શક્ય છે. વાંચક મિત્ર લેખકને ક્ષાંતવ્ય ભાવે નિહાળી પુસ્તકમાં રહેલ દોષો સૂચવશે તો લેખક સત્ય સ્વરૂપે સ્વીકારવામાં આનંદ પામશે.

એ હતાંય વાંચક મિત્રને વિજ્ઞાપિત છે કે આ જીવન ચરિત્રમાંથી હંસ ચંચુન્યાયે સત્ય વસ્તુને સ્વીકારી લેખકનો પ્રયત્ન સર્જન કરે એજ મહેત્ત્વા.

લી. વાંચકોનો વિનીત પોપટલાલ પુંજભાઈ પરિખ, (લીખડીકર)

રાસના લેખકનું નિવેદન.

(અમે ઇકરીઓ ગઢ છત્યા રે, આનંદ ભલા) એ રાગ.
આવોઆવો મિત્રોમળી આવોરે, આનંદ ભર્યા, રૂડોરાસવાંચીલીથોલાવોરે, આ.
સંગીતના શોખી વધાવોરે, આ૦ રનેહ ધરી સદા સંભળાવોરે, આ૦ ૧
ગઘ ચરીત્ર સુણ્યુ આ સારે, આ૦ શ્રોતેદ્રિયને લાગ્યુ ખ્યારે, આ૦
પઘ બંધ કરવા તે ધાસ્યુરે, આ૦ ચિત પ્રકુલીત થયું મારે, આ૦ ૨
ગુણુ ઉત્તમ જનના ગાતારે, આ૦ પવિત્ર વિચારો બહુ થાતારે, આ૦
પાપ પંક પાતાળમાં જતારે, આ૦ પુન્યોદય પૂર્ણ પ્રગટાતા રે, આ૦ ૩
શ્રી ઉમેદખાન્તિ રાસ ગાયોરે, આ૦ અંગમાં કિલટ અતિ આયોરે, આ૦
સંત સજ્જન શોધી સવાયોરે, આ૦ મમ પ્રયાસ કરો રજા દાયોરે, આ૦ ૪
ભૂલચૂકની ક્ષમા દીજોરે, આ૦ ગુણુ ગ્રાહી થઇ સારલીજોરે, આ૦
સુગુરવચનામૃત પીજોરે, આ૦ સુખલાલ કારજ સવી સીજોરે, આ૦ ૫

અવશેષ.

(પરમોપારય પંન્યાસજી શ્રી ઉમેદવિજયજી મહારાજનું સંક્ષિપ્ત
પણ રસિક અને બોધક ચરિત્ર મે વાંચ્યું લેખકે ઘણુંજ સરસ અને
સુંદર ભાષામાં આ ચરિત્ર આલેખ્યું છે તેમાં રહી ગયેલ કેટલીક
હકીકત જે મારી જાણમાં છે તે નીચે જણાવું છું.)

પંન્યાસજી ઉમેદવિજયજીગણી ચારિત્રપાત્ર અને શાસનને શોભાવ-
નારા એક મહાત્મા પુરૂષ આજથી વીસ વર્ષ પેલા પોતાની હૈયાતીમાં
અનેક ભવ્યજીવોને મોક્ષ માર્ગ બતાવી ચારિત્રના રસીક બનાવતા
હતા. એ મહાત્મા પુરૂષના ચારિત્રપર્યાય ઘણા લાંબા કાળસુધીના
જીવોને બહુ આનંદ ઉપજાવતા તેઓ વચનસિદ્ધિ અને નિડર એવા
અસલ યોગી હતા. તેઓના પરિચયમાં જે જે ભવ્યજીવો આવતા

તે તે બન્યજીવોના હૃદયોપ્રાયઃ વૈરાગ્ય રંગથી રંગાઈ જતાં હતાં. સં. ૧૯૫૭ના પોપ માસમાં તેઓશ્રી ચાણુસમા શહેરને શોભાવી રહ્યા હતા. તે સમય મુનિરાજશ્રી હેમવિજયજી તથા વિજયધર્મસૂરિજી મહારાજ પોતાના શિષ્યોને વડીદિક્ષા અપાવવા માટે તે મહાત્મા પાસે હાજર થયા હતા. સં. ૧૯૫૭ના પોપ વદિ ૧૧ મુનિરાજશ્રી ઇન્દ્રવિજયજી (વિન્દ્ર-ચેન્દ્રસરિ) મુનિરાજશ્રી પુણ્યવિજયજી (કપૂરવિજયજીના શિષ્ય) મુનિરાજશ્રી મંગલવિજયજી, મુનિરાજશ્રી વલ્લભવિજયજી, મુનિરાજશ્રી પદ્મવિજયજી પાંચે મુનિગણને પોતે વડીદિક્ષા આપી હતી. ત્યારબાદ ત્યાંથી વિહાર કરી અનુક્રમે ઘેણેજ શહેર આવી સં. ૧૯૫૭ના ચૈત્ર માસમાં મુનિરાજશ્રી ભક્તિવિજયજી સમીવાળા તથા મુનિરાજ ભગવાન વિજયજીને માંડલીયા યોગેદ્વડન કરાવી ઉંઝામાં સં. ૧૯૫૭ના વૈશાખ શુદ્ધ ૭ના દિવસે વડીદિક્ષા આપી હતી, તે સમય બીજા મુનિઓ પણ વડીદિક્ષામાં હાજર હતા. એકંદર આ મહાત્મા પુરૂષે સ્વપર હિત ક્ષત્રીમાં કયાસ રાખી નથી આવા મહાત્મા પુરૂષની જૈનસમાજને મોટી ખોટ પડી છે, પરંતુ કાળ આગળ કોઈનો ઉપાય નથી પરંતુ આપણે તેઓશ્રીનું ટુંક ચરિત્ર તપાસી તેમાંથી સાર લઈ ઉચ્ચ કોટી ઉપર ચડવું તેજ આપણું કર્તવ્ય છે સં. ૧૯૮૪ માધ કૃષ્ણ ૫, મુ. ઝીંકુવાડા. લે. ૦ પં. ભક્તિવિજયજી, (સમીવાળા.)

તા.ક - તે સિવાય પણ ઘણા સાધુ સાધ્વીઓને દિક્ષાઓ વડીદિક્ષાઓ યોગેદ્વડનની ક્રિયાઓ તથા કેટલાય સ્થળોએ શ્રાવક શ્રાવિકાઓને ઉપધાનાદિ ક્રિયાઓ અતુર્થવ્રતાદિ વ્રતો નિયમો કરાવ્યા છે, તથા અનેક ગામો અને શહેરોમાંથી સંઘ કદાવી સિદ્ધગિરિ વિગેરે મહાતીર્થોની અનેક વખત યાત્રાઓ કરી છે. તીર્થમાળા-ઈંદ્રમાળા-સંઘપાતમાળા અને તપમાળાના અનેક શુભ પ્રસંગો તેઓશ્રીએ ઉજવાવ્યા છે.

અનુક્રમણિકા.

નંબર.	વિષય.	પૃષ્ઠ.
૧	મુખ્ય પૃષ્ઠ	૧
૨	મુદ્રક વિગેરે	૨
૩	પ્રકાશકનું નિવેદન	૩
૪	પ્રસ્તાવના	૫
૫	પાં. ઉમેદવિજયજી ગણીશ્વર સ્તુતિ	૮
૬	પાં. ઉમેદવિજયજી મહારાજનો ફોટો	
૭	વિજયવીરસૂરિજીનો ફોટો	
૮	સદ્ગુરુને સમર્પણ	૯
૯	ગાયન ૨	૧૦
૧૦	પાં. ખાન્તિવિજયજી મહારાજનો ફોટો	
૧૧	ગુંહલી ૧	૧૧
૧૨	આખ્યાનના લેખકનું નિવેદન	૧૨
૧૩	રાસના લેખકનું નિવેદન	૧૫
૧૪	અવશેષ. પાં. ભક્તિવિજયજી	૧૫
૧૫	અનુક્રમણિકા	૧૭
૧૬	ક્ષમાપના. મનહરજીંદ	૨૦

પ્રકરણ	વિષય.	પૃષ્ઠ.
૧જી	માનવભવની મહત્તા	૧
૨જી	મહાપુરુષોનાં જીવન ચરિત્રો	૪
૩જી	પુત્રનાં લક્ષણ પારણામાંથી	૮

પ્રકરણ.	વિષય.	પૃષ્ઠ.
૪થું	ભગ્યતાનુ દિગ્દર્શન ...	૧૨
૫મું	આત્મવિકાસ ...	૧૫
૬ઠું	સંસાર એક કારાગૃહ ત્યાગ એજ મુક્તિ ...	૧૮
૭મું	પ્રગતિના પંથે ...	૨૧
૮મું	તીર્થસેવા એજ શાસન સેવા ...	૨૬
૯મું	તીર્થોદ્ધારક તરીકે ...	૨૯
૧૦મું	ચરિત્રનાયકનો શિષ્ય પરિવાર ...	૩૩
૧૧મું	સિદ્ધક્ષેત્રમાં અંતિમ ચાર્તુમાસ અને સ્વર્ગવાસ ...	૩૫
૧૨મું	ચરિત્રનાયકનાં જીવન સ્મરણો ...	૪૧
૧૩મું	ઉપસંહાર ...	૫૩
૫૦	ખાન્તિવિજયજીતાં ચોમાસાઓની યાદિ ...	૫૬
શ્રી ઉમેદ ખાન્તિ રાસ ...	...	૬૯
ઢાળ-૫૦. શ્રી ઉમેદવિજયજી સંક્ષિપ્ત રાસ દુહા ...	...	૬૯
૧લી મુનિમંડળને નમીયે નત્ય ...	...	૬૯
૨જી આનંદ આનંદ આનંદ આજે ...	...	૭૦
૩જી ઉંચ કેળવણી આદરો નરનારી ...	...	૭૧
૪થી પ્રભુ ભક્તિ નિત્ય કરીએ રે પ્રાણી ...	...	૭૨
૫મી સદા સંતતણી અલીહારી ...	...	૭૩
૬ઠી આજ્ઞા હિતકારી ભવિકા આજ્ઞા હિતકારી ...	...	૭૪
૭મી કાળ ન મુકે રે કોઇને ...	...	૭૪
૮મી મુનિરાજ મહંત વૈરાગીયા ...	...	૭૫
૯મી પંડિત શ્રદ્ધ પરહિત સાથે ...	...	૭૭

દાળ.	વિષય.	પૃષ્ઠ.
૧૦મી	ગુરુ ગુણકારી ઇહભવ પરભવ હિતકારી કિર ધારીએ	૭૮
૧૧મી	ક્ષણક્ષણ સિદ્ધગિરિ સાંભરે ...	૭૯
૧૨મી	પં. શ્રી ખાન્તિવિજયજીનો સંક્ષિપ્ત રાસ - દુહા	૮૧
૧૨મી	ઉત્તમ માણસ કહીએ તેહ ગુરુ આણા નિત્ય પાળેરે	૮૧
૧૩મી	સંતસમાગમ સુખકારી ...	૮૨
૧૪મી	બહાસો મુનિને વિહાર જગમાં ...	૮૩
૧૫મી	આનંદકારી યાત્રા કીજે ...	૮૫
૧૬મી	અહોનિશ યાત્રા તે સાંભરે રે ...	૮૬
૧૭મી	મુદ્ધિબળ બહુ પામતા જયવંતાજીરે ...	૮૭
૧૮મી	જન્મ સર્જન તસ જાણીએ ...	૮૮
૧૯મી	વિચરે જે જનારે દેશ વિદેશ કરી વિહાર ...	૮૯
૨૦મી	ધનધન લેખે ગણું અવતાર ...	૯૧
૨૧મી	જે જન હાંચ વૈરાગીયા ...	૯૨
૨૨મી	આનંદ મહોદધિ કીજો ...	૯૩
૨૩મી	વદો વચન વિચારી કિરમાં ધારી ...	૯૪
૨૪મી	ચાલો ચાલો ભવિજન ભાવે ...	૯૬
૨૫મી	આલંબન લહીયે ખરજી ...	૯૭
કળશ.-ઉત્તમ પુરુષ એહવાએ	...	૯૯
ગીતી-રમણીક રાસ આ રંગે	...	૧૦૦
શ્રી શત્રુંજય યાત્રા ત્યાગ ઠગાવ ગીત	...	૧૦૧
મહાવીર જયંતી ગાયન ૧ ૨-૩	...	૧૦૨-૧૦૩
શ્રીક્રમેદખાન્તિજૈનજ્ઞાનમંદિરપુસ્તક મુક્યાના ગા. ૨	...	૧૦૪-૧૦૫

વિષય.	પૃષ્ઠ.
સિદ્ધગિરિની વર્ષગાંઠ મહોત્સવ અને ચાતુરમાસ વિનતિ ગીત.	૧૦૫
શ્રી શત્રુંજય યાત્રા ખુદ્યાનું હર્ષ ગીત	૧૦૬
પં. શ્રી ખાન્તિવિજયજીના ચોમાસા માટે પ્રવેશનું ગાયન	૧૦૭
ભગવતીજીના વરઘોડાનું ગીત	૧૦૮
ભગવતીજીની વાચના પ્રસંગે ગવાયેલ ગીત ...	૧૦૮
હરિયાવડીની સ્વાધ્યાય-હરિયાલી-૨ ...	૧૧૦-૧૧૧
અંગુલના અસંખ્યાતમા ભાગની ચેતના વિષે હરિયાલી-	
સંજ્ઞાય ૩જી અર્થ સહિત	૧૧૨
વયર સ્વામીનાં હાલરાંની હરીયાલી ૪થી અર્થ સાથે. ...	૧૧૭
શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ સ્તવન-અર્થ સહિત, (પદ્યગર્ભીત	
ગુપ્તનામ સ્તવન-પંડિત શ્રી વીરવિજયજી કૃત.)... ..	૧૨૧
શ્રી વીરસૂરિશ્વરજીની જયંતીનું ગાયન ...	૧૨૬
ગુંહલી ૧	૧૨૭
શ્રીકેમેદ ખાન્તિ આળમંડળ સ્થાપન થયાનું ગાયન ...	૧૨૭
ટીટાઇના મોહરીપાશ્વર્જી જનસ્તવન	૧૨૮

ક્ષમાપના - મનહર છંદ.

ચંગચોરાસીની શાલે, પર્વપર્યુષણ આઘ્યા; અંતઃકર્મમાલુંછું. સર્વજીવખમજો
 વેરઝેર દૂરનાખી, મિત્રભાવ મનધરી, કુસંપને કાઢીમુઠી, નિજશુણે રમજો.
 આર્તરૂઢધ્યાનછંડી, ધર્મધ્યાન ચિત્તચહો. પરહિતકાર્યો કરવાપગપહેલોભરજો,
 સુખલાલશાસન-ઉન્નતિ કરો સારી રીતે. ક્ષાન્તિધર્મકરઆણી શીવસુખવરજો.

॥ श्रीशंखेश्वरपार्શ્વનાथाय नमः ॥

परम प्रभावक तीर्थोद्धारक आलप्रहयारी
पूज्यपाद अनुयोगाचार्य (पं.) श्रीमान्
उभेदविजयल गणेश्वर महाराजलुनुं

अवन यरित्र.

पार्श्वनाथं नमस्कृत्य, श्री शंखेश्वरमण्डनम् ।

अनुयोगाद्यसूरीन्दो-राख्यानं वच्मि किंचन ॥१॥

प्रकरण १ लुं.

मानवभवनी महत्ता.

नुष्यभव प्राप्त થયો ત્યારથીજ મનુષ્યને વિચાર
આવ્યો કે મને માનવભવ શાથી મળ્યો?" એ
પ્રશ્નના ઉત્તરની શોધમાં મનુષ્ય જન્મ ધારણ કરેછે
ત્યારથીજ પરેવાય છે. કારણ એકજ છે, અને તે

સ્પષ્ટ છે કે વિશ્વમાં ગમે ત્યાં ગમે ત્યારે દ્રષ્ટિ દોડાવીએ ત્યારે મનુષ્ય

એક સર્વ શ્રેષ્ઠ કૃતિ તરીકે જ્ઞેવાય છે. કુદરતે મનુષ્ય સરજી પોતાની અમર્યાદીત સત્તાનું 'પૂર્ણ સ્વરૂપ દાખવ્યું' છે. આજે જડવાદીઓ પણ માનવા લાગ્યા છે કે કુદરતના પોતાના સૃજનમાં તેની અમર્યાદીત સત્તાને સૌથી વધારે ઓળખાવનાર અને તેને પાર પામવામાં સૌથી વધુ પુરૂષાર્થ ખર્ચનાર મનુષ્ય એક સર્વ શ્રેષ્ઠ સૃજન છે.

પણ માનવભવની શ્રેષ્ઠતા આપણે તો એટલાજ માટે સ્વીકારીએ છીએ કે પ્રત્યેક સ્થાવર અને વ્રસ જીવમાં રહેલો આત્મા અનાદીકાળથી કર્મના સમુદ્ધથી અવરાયેલો છે, અને એ આત્માને સંપૂર્ણતઃ ઓળખનાર, જ્ઞાન અને ધ્યાનથી આત્મોદ્ધાર કરનાર, એ કુર કર્મોના સમુદ્ધનો નાશ કરી આત્માને શુદ્ધ સ્વરૂપમાં મુક્તનાર આત્મજ્યોતિ પ્રગટાવી સચ્ચિદાનંદ સ્વરૂપ પ્રાપ્ત કરનાર એ આત્માને મહાત્મા બનાવી પરમાત્માપદની સર્વ શ્રેષ્ઠતાએ પહોંચાડનાર જ્ઞે કોઇપણ હોય તો મનુષ્ય એકજ છે. આથીજ શાસ્ત્રકારોએ માનવ ભવની મહત્તાને સર્વશ્રેષ્ઠ મહત્તા તરીકે સ્વીકારી છે.

આથીજ સંસાર ચક્રાવામાં અચડાતાં કુટાતાં 'બહુ પુન્ય કેરા પુંજથી આદેહ માનવનો મલ્યો' તેની સાર્થકતા એજ જીવનનો લ્હાવો છે એજ માનવભવનું અંતીમ કર્તવ્ય છે. માનવભવ એટલેજ અનેક સદ્ગુણોનું સંગ્રહસ્થાન, માનવભવ એટલેજ આત્મ વિકાસનો ફલદ્રુપ પ્રદેશ, માનવભવ એટલેજ મોક્ષ પ્રાપ્તિનું અણુમોલું સાધન આથીજ મનુષ્યત્વમાંજ સર્વસ્વ સમાયેલું છે.

કારણ મનુષ્ય પોતેજ આત્મા છે, મહાત્મા છે, પરમાત્મા છે. મુક્તિ પુરી પહોંચવાનો માનવભવ એકજ ધોરી માર્ગ છે. દેવોને પણ

આત્માની ધ્યેય પ્રાપ્તિ અર્થે આ ભૂમી ઉપર અવતરવું પડે છે. જ્યારે આભૂમીના માનવદેવો મોક્ષનો માર્ગ પકડી શકે છે, અને ત્યાં પહોંચી શકે છે. આથીજ દેવોને પણ મુક્તિ અર્થે મનુષ્ય ભવે અવતરવું પડે છે કારણ મનુષ્યજન્મ સિવાય મુક્તિ નથી.

પણ સર્વ શ્રેષ્ઠ માનવભવની સાર્થકતા શું ? સર્વોત્કૃષ્ટ માનવ દેહની સાશ્વતતા શી ? એજ માનવદેહધારીઓના મહા પ્રશ્નો છે ? મનુષ્ય જ્યારે તે પ્રશ્નોની વિચારણામાં ઉડેાને ઉડેા ઉતરે છે, ત્યારે તેને માનવદેહ વિષે કોઈ અનેરું તત્ત્વ મળે છે અને તે એજ કે તે વિચારણા તેને સમજાવે છે કે માનવદેહ એ સાધ્ય નથી એતો સાધન છે. આત્માનો સાક્ષાત્કાર કરવો આત્માનું સચ્ચિદાનંદ સ્વરૂપ પ્રાપ્ત કરવું મુમુક્ષુ જની મુક્તિરમણીને વરવું એજ સાધ્ય છે અને તે પ્રાપ્ત કરવાને અત્યુત્તમ માર્ગ એ આ માનવદેહ છે.

સાધન અને સાધ્ય સમજતાં-આત્માના અસ્તિત્વનું જ્ઞાન થતાં પ્રત્યેક વ્યક્તિ આત્મગત વિચારે છે કે—

(૧) હું કોણ ?

(૨) હું ક્યાંથી આવ્યો ?

(૩) હું શાને આવ્યો ?

ત્યારે એ દેહધામનો સર્વવ્યાપક જીવાત્મા પ્રત્યુત્તર આપે છે કે “હું આત્મા છું, મહાત્મા છું, પરમાત્મા છું હું ગમે ત્યાંથી આવ્યો પણ આવ્યો છું તે મારા કર્મસમુહના પરીણથી અને એજ કર્મદળનો ચૂરો કરવા આત્મજ્યોતિ પ્રગટાવી આત્મોદય કરવાનેજ હું આવ્યો છું.”

એ વસ્તુ સમજનાર વ્યક્તિઓ દરેક સમયે જૈન સમાજમાં દ્રષ્ટિ ગોચર થાય છે. તેઓજ આત્મત્ત્વમાં લીન રહિ. અધ્યાત્મવાદ ફેલાવે છે, અને ત્યારે તેમની મહત્તા અને પ્રભુતા જનતા જોષ શકે છે.

એ આત્મત્ત્વ દુઢવામાંજ માનવભવની ખરી મહત્તા છે અને એ દુઢનારાઓજ મહાવિભુતિઓ છે, એઓજ મહાપુરુષો છે મહાત્માઓ છે એવા મહાપુરુષોને ઓળખી તેમના પગસે ચાલી જીવનની સાર્થકતા કરવામાંજ માનવભવની ખરી મહત્તા સમાયેલી છે.

પ્રકરણ ખીજું.

મહાપુરુષોનાં જીવન ચરીત્રો.

સંત રતુમાં કોઇ એકાદ વાડી ખીલી ઉઠે અને સર્વ વૃક્ષો પર્ણો અને પુષ્પો પોતાનું સૌંદર્ય ખ્હાર લાવવાને તનતોડ મ્હેનત ઉઠાવતાં હોય ત્યારે કોઇપણ પ્રેક્ષક આનંદિત થયા સિવાય રહેતો નથી. પણ જ્યારે તે વાડીના ભીતરમાં ખ્હોંચે છે ત્યારે કેટલાંક પુષ્પો ખીલ્યાં હોય છતાં સુગંધ વિનાનાં હોઇ તેની બાહ્ય સુંદરતા ખીન જરૂરી માને છે. જ્યારે કેટલાંક પુષ્પો અધકિલ્કડ્યાં અણખીલ્યાં હોવા છતાં સુગંધીત હોઇ તેને ગ્રહણ કરે છે. એમ

વિશ્વવાદી એ સદા સવસંત છે. વિશ્વવાદી ખીલેલીજ હોય છે. તેમાં મનુષ્યો તેનાં પુષ્પો છે. તેમાં કેટલાંયે માનવ પુષ્પો બાહ્ય સુંદર હોવા છતાં ભીતરથી સડેલાં હોઈ તે ફેંકી દેવા યોગ્ય છે જ્યારે કેટલાંક એવાં પણ હોય છે જેની આંતરિક સુગંધ અને સૌંદર્ય પ્રેક્ષકને મુગ્ધ કરે છે.

એવાઓનેજ જગત્ મહાપુરુષો ગણે છે કે જેઓનું જીવન સામાન્ય જીવેના કરતાં વિશેષ વિશિષ્ટતાવાળું હોય છે જગત્ એવાઓનેજ પૂજે છે કે જેણે સમાજ માટે, ધર્મ માટે કંઈ કર્યું હોય. જગત્ એવાઓનેજ વંદે છે કે જેઓનું ચરીત્ર જગત્ને સન્માર્ગે દોરતું હોય, જગત્ એવાઓનેજ પગલે ચાલે છે કે જેણે સનાતન સત્યો સમજાવ્યાં હોય. જગત્ એવાઓનેજ માને છે કે જેણે પોતે મહાન્ બની અન્યને મહાન્ કર્યાં હોય. એવા મહાપુરુષોજ વંદનીય છે પ્રાણી માત્રના ઉપકારક છે.

જૈન ધર્મ એતો ત્યાગ અને વૈરાગ્યમય ધર્મ છે. ત્યાગી અને વિરક્ત મહાત્માઓએ જૈનશાસનને શોભાવ્યું છે. તેઓએજ આત્મવાદના પ્રણેતા બની પોતાના આત્મોદયથી જગત્ને ચક્રિત કર્યું છે. એવા મહાત્માઓએ જગત્ને આત્મવાદ ભણાવી જૈન ધર્મની શ્રેષ્ઠતા સાબીત કરી છે. એમ જૈન શાસનને શોભાવનાર આત્મોન્નતિ કરી આત્મશ્રેય સાધનાર ભવ્યાત્માઓ જૈન સમાજે પ્રત્યેક સમયે જગત્ને અર્પ્યા છે. એ જૈનશાસનની જગત્ પ્રત્યેની અમોઘ સેવા છે.

પ્રત્યેક સમયેએવા મહાપુરુષો જૈન સમાજમાં મળી આવે છે તેનું કારણ શું ? જૈન ધર્મમાં એવું ક્યું મહત્ત્વ છે ? જે આવા ભવ્યાત્માઓને નિપજાવી શકે છે. તે સૌ કોઈ રહેજે પૂછે.

પ્રથમ જણાવવામાં આવ્યા મુજબ જૈન ધર્મનું ચણતર ત્યાગ અને વૈરાગ્યના પાયા પરજ થયેલું છે. ત્યાગ અને વૈરાગ્યનું પાન પ્રત્યેક જૈન જાળકને ગળથુંથીમાંજ અપાય છે. ઉપવાસ, એકાસણું, આયંબીલ, નિવિ, સામાયક, પ્રતિક્રમણ, વંદન, પચ્ચખખાણ દેવપૂજા આદિ આવશ્યક ક્રિયાઓનું બાન જૈન જાળકને આધ્યાવસ્થામાંજ કરાવવામાં આવે છે. જગત્ જેને નિતિ કહે છે, ધર્મ કહે છે તેને જૈનધર્મ ધર્મ માર્ગે જવાની પ્રથમ લાયકાત માને છે, આથીજ તેને જૈન ધર્મના માર્ગાનુંસારીના પાંત્રિસગુણ એ નામે ઓળખાય છે. આકી તો જૈન ધર્મના અનુયાયીઓને જે મહાન્ માર્ગો દેખાડ્યા છે અને તે દેશવિરતિ અને સર્વવિરતિ, દેશવિરતિમાં એક જૈન તરીકેના આવશ્યક ગુણો અને ક્રિયા કાન્ડોનો સમાવેશ થાય છે. જ્યારે સર્વ વિરતિમાં સર્વ પ્રકારે ત્યાગવૈરાગ્ય જ્ઞાન દર્શન અને ચારિત્ર ભર્યાં છે. આત્મોદય અર્થે સર્વવિરતિ એ સર્વ કોઈ માર્ગ છે એ ધર્મના પ્રણેતાઓ ઉપદેશકો અને અનુયાયીઓ એજ જૈન અણગારો છે (સાધુઓ છે).

એ સર્વવિરતિના ઉપાસકો-જૈન સાધુઓ ના આચાર વિચારોથી જગત્ જોણીતું છે. સૌ કોઈ જૈન સાધુઓનાં અહિંસા સત્ય અચોર્ય બ્રહ્મચર્ય અને અપરિગ્રહાદિ વ્રતોથી મુગ્ધ અને છે જૈન સાધુઓ કંચન અને કામિનીના સર્વથા ત્યાગી હોયછે. સૂર્યોદય પછી અને સૂર્યાસ્ત પહેલાંજ એઓ અહારપાણી ગ્રહણ કરેછે. પગે ચાલી હંમેશાં વિહારો કરેછે. દાદી મુંઝ અને માથાના વાળોનો કોચ હંમેશાં સ્વહસ્તેજ કરે છે આવાં બહુ કષ્ટીવ્રતો જૈન સાધુઓનાં છે. આવા અનેક પરિસહો સહન કરી કર્મની નિર્જરા કરી જૈન સાધુઓ કેવળ સ્વપર સાધનજ

કરે છે. આથીજ જૈન સાધુઓને જગત્ ભૂરિ ભૂરિ વંદે તેમાં શું શંકા ? એવા ચારીત્રવાન્ સુવિહિત સાધુઓ-અનગારો-મુનિવરોની પ્રશંસા દરેક જમાનામાં થાય છે અને થશે

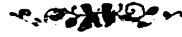
આવા પરિસહો સહન કરનારા આવાં વ્રતો અખંડીત પાળનારા, સ્વપરનો આત્મોદ્ધાર કરી જગત્માં ભવ્યાત્માઓ અને મહાત્યાગીઓ તરીકે લેખાય એમાં શું નવાઇ ?

તેવા પુરૂષોના ગુણો જાણવા તેમની મહત્તાઓ ઓળખવી તેમના જીવનની વિશેષતાઓનો અભ્યાસ કરવો એ પ્રાણી માત્રનો ધર્મ છે. એવા મહાત્માઓને જગત્માં જાહેર થવાની આકાંક્ષા ન હોય અને તેમાંજ તેમની મહત્તા છે છતાં તેમનાં જીવન ચરિત્રો લખવાં એ એમના અનુયાયીઓનો મહાન્ ધર્મ છે કારણ એવાં જીવનચરિત્રો બાળકોને આદર્શ છે. યુવાનોને માર્ગદર્શક છે. પ્રૌઢોને સલાહનું સ્થાન છે, વૃદ્ધોને આનંદપ્રદ છે. એવાં ચરિત્રો પણ સમાજનું અમોઘ ધન છે આથીજ તેવાં જીવનચરિત્રો પ્હાર લાવવાને જૈન સમાજે અનેક વિધ પ્રયત્નો કરવા ધો.

પ્રિય વાંચક !

ઉપરનાજ કારણે એવા એક મહાત્મા પુરૂષ શાંતમૂર્તિ પરમ ધર્મોપાસક, તીર્થોદ્ધારક બાળ બ્રહ્મચારી, શ્રીમદ્ અનુયોગાચાર્ય (પંન્યાસ) શ્રી ઉમેદવિજયજી ગણી મહારાજનું ટુંકું જીવનચરિત્ર પ્હાર પાડવાને હું પ્રેરાયો છું પ્રિયવાંચક ! તેઓના જીવનમાંથી તું પણ કંઈક મેળવે એજ લેખકની મહેન્ટ છે.

પ્રકરણ ૩ જી

પુત્રનાં લક્ષણ પારણામાંથી.

જ્યાં જે ન્યારે જીવન ચરીત્રો લખવા કોઈપણ લેખક પ્રેરાય છે ત્યારે તેને એક જ પ્રશ્ન ઉદ્ભવે છે કે જીવન ચરીત્રો કોનાં હોઈ શકે ? જગત્ ભરમાં નજર દોડાવીએ તો ત્યાગીઓ અને રાગીઓ, આત્મવાદીઓ અને જડવાદીઓ એમ પરસ્પર વિરુદ્ધ વ્યક્તિઓથી જગત્ ભરપૂર છે. આથી જોયો રાગીઓ હોવા છતાં જોણે કાંઈ સમાજ-સેવા રાષ્ટ્ર સેવા કે ધર્મ સેવા કરી હોય તેવાઓનાં જીવન ચરીત્રો લખાય તો પણ સમાજને કશી હાની નથી છતાં માનવ ભવનું ધ્યેય-ખિન્દુ મોક્ષ પ્રાપ્તિ છે. તે એ ધ્યેય પ્રાપ્તિનાં પૂનિત માર્ગે ગયેલા સૌ મહાપુરુષોનાં જીવન ચરીત્રો તેટલાં જ અડકે તેથી વિશેષ સમાજને જરૂરી અને હિતપ્રદ છે.

સુમુખ આત્માઓને તેવાઓનાં જીવન ચરીત્રો ઉપકારક નીવડે છે કે જેમણે ઐહિક સંપત્તિ અને સુખો ક્ષણભંગુર માની પોતાના જીવનમાં ત્યાગ અને વૈરાગ્ય ઠાંસી ઠાંસીને ભર્યાં હોય, કર્મની નિર્જરા કરી આત્મોદ્ધાર કર્યો હોય, અને એટલું તો નિર્વિવાદ છે કે ત્યાગ માર્ગે સિવાય આત્મોદ્ધાર નથી આપી એ માર્ગે વિચરનાર મહાવિભૂતિઓના જીવન ચરીત્રો સૌને સન્માર્ગે દોરે છે એવા મહાપુરુષોનાં જીવન ચરીત્રો તો બહાર લાવવાં જોઈએ.

છતાં પ્રિય વાંચક! જે મહા પુરૂષના જીવનમાં ત્યાગ અને
વૈરાગ્ય બરપુર હતાં તે સાથે સમાજસેવા, શાસનસેવા અને ધર્મ
સેવાની ધગસ જેની નસે નસે વહેતી હતી તેવા મહાપુરૂષનું જીવન
ચરીત્ર તું વાંચવાનો છું એટલે જીવન ચરિત્રો કેનાં હોઈ શકે? એ
પ્રશ્નજ તારા માટે તો નથી.

કોઈપણ મહાપુરૂષનું દર્શન થતાં, તેમનું જીવન ચરિત્ર વાંચતાં
માનુષી હૃદયપર અદ્ભૂત છાપ પડે છે. તે મહા પુરૂષને મૂર્તિમંત
નિહાળાય છે. આથી એવા મહાપુરૂષોના ગુણાનુવાદ ગાવામાં પણ
માનુષી હિત સમાયેલું છે છતાં તેવા મહાપુરૂષોની કિંમત તો
પુરેપુરી ત્યારેજ સમજાય કે જ્યારે તેમને એક સામાન્ય આત્માની
દશાથી ઉન્નત થતાં થતાં મહાત્મા પદે પહોંચ્યા ત્યાં સુધીનું તેમનું
જીવન જાણી શકીએ. એક સામાન્ય વ્યક્તિ પોતાના પુરુષાર્થને
આત્મોદયના રાજમાર્ગે દેશરવી મહાત્મા પદની ઉચ્ચ ટોચે પહોંચે તે
જ્યારે જાણાય ત્યારેજ તે મહાપુરૂષની સાચી પિછાન થઈ શકે છે
અને એ સૌ સમજાય ત્યારે મનુષ્ય તેવા મહાપુરૂષોનાં જીવનોમાંથી
અવશ્ય કાંઈને કાંઈ પ્રાપ્ત કરે છે.

આપણા એ ચરિત્ર નાયક શાંતમૂર્તિ પરમ ઉપકારી તીર્થો-
દ્વારક આલક્રહ્યચારી શ્રીમાન્ અનુયોગાચાર્ય (પંન્યાસજી) શ્રી ઉમેદ-
વિજયજી ગણી મહારાજ કોઈ રાજદ્વારે કે કોઈ ધન કુખેરીને ત્યાં
જન્મ્યા ન હતા, તેમ કોઈ મુંઝાઈ દીલ્હી કે કલકત્તા જેવી મોટી નગ-
રીમાં પણ તેઓ જન્મ્યા ન હતા. તેઓ તો આર્થિક દ્રષ્ટિએ
સામાન્ય એવા માતા પિતાને ત્યાં એક નાનકડા ગામડામાં જન્મ્યા!

હતા એવા સામાન્ય સંજોગોમાં પણ તેઓ આત્મત્રેય સાધી શક્યા છે એજ સમજાવે છે કે 'રત્ન ખાલુમાંથીજ નિકળે છે.'

ચરિત્ર નાયકનો જન્મ મરૂ ભૂમિમાં પાલી શહેર નજીક ખીમાર ગામમાં વિક્રમ સંવત્ ૧૯૦૩ની સાલમાં ખાનદાન કુટુંબમાં ધર્મદાસ નામના ગૃહસ્થને ત્યાં રત્નકુક્ષી લક્ષ્મીબાઈ માતાની કુક્ષીએથી થયો હતો.

જ્યારે જ્યારે કોઈ ઉચ્ચ આત્માનો જન્મ થવાનો હોય છે ત્યારે ત્યારે તેમના જગતમાં આગમનની નિશાનીરૂપ, એ ભવ્યાત્માની ભવ્યતાનું દર્શન કરાવવા તેમની માતાઓને ઉચ્ચ પ્રકારના દોહલા (મનોરથો) ઉદ્ભવે છે. તે વિષે કોઈપણ જૈનને શંકા નજા હોય કારણ કે તીર્થંકરો અને મહાપુરૂષોની માતાઓને પણ એમજ દોહલા ઉત્પન્ન થયા છે. એમ આપણા ચરિત્ર નાયકની માતાને પણ આ ભાગ્યશાળી જીવાત્મા ગર્ભમાં આવતાં અનર્ગલ લક્ષ્મીનું દાન આપવાની અભિલાષા ઉત્પન્ન થઈ, અને તે તેમના પિતાએ સ્વશક્તિ અનુસાર પૂર્ણ કરી.

મનોરથો કે અભિલાષાઓ ઉત્પન્ન થાય પણ તે કેવા પ્રકારના અને કેટલા ઉચ્ચ મનોરથો ઉદ્ભવે છે એજ આનંદપ્રદ વિષય છે. આમ બાળક જ્યારે ગર્ભમાં હોય ત્યારે તેની માતાને દાન આપવાની ઉચ્ચ વૃત્તિ ઉત્પન્ન થાય એ કેટલું મહત્ત્વ ભાગ્ય ? દાન શીયલ તપ અને ભાવના એ જૈન શાસ્ત્રકારોએ મૂખ્ય આદેશો (ધર્મો) પૃષ્ઠા છે. તેમાંય દાનને પ્રથમ સ્થાન મળે છે. એવી ઉચ્ચ વૃત્તિ જે માતામાં હોય તે પોતાના બાળકપર કેવા સુસંસ્કારો રેડી

શકે એ વિચારજ નન સ્વભાવને મુખ્ય કરે છે. આપણે ઇતિ-
હાસમાં વાંચીએ છીએ કે જ્યારે વીર શીવાજી ગર્ભમાં હતા ત્યારે
તેમની માતાને રામાયણ અને મહાભારત વાંચવાના કેડ હતા.
નરકેશરી નેપોલીઅન પણ જ્યારે ગર્ભમાં હતો ત્યારે તેની માતાને
પણ રણ ક્ષેત્રનાજ વિચારો હતા. એ વિચારોની અસર જગત જાણી
શક્યું છે. અને એમજ આપણા ચરિત્ર નાયકની માતાની ઉચ્ચ
ધર્મવૃત્તિએ તેમના પર ગર્ભાવસ્થામાંજ ધર્મનું ઉત્તમભાન કરાવ્યું
અને તેના પરિણામે ચરિત્ર નાયકે ગર્ભાવસ્થામાંજ પોતાના જીવનને
જીવનની ધ્યેય પ્રાપ્તિના ઉચ્ચ માર્ગે દોરવાનો નિશ્ચય કર્યો હોય એ
સ્વભાવીક છે. તેની સ્પષ્ટ સાખીતિ વાંચક હવે પછી જાણી શકશે.

ચરિત્ર નાયક ગર્ભમાં આવતાંજ તેમનું કુટુંબ જાહોજલાલી
ભોગવતું થયું. એ પુન્યાત્માના પુન્યનું પરિણામ હતું. પછી તો
ચરિત્ર નાયકનો જન્મોત્સવ બહુ ધામધુમ પૂર્વક ઉજવાયો અને
તેમનું નામ સુગનમલજી રાખવામાં આવ્યું.

‘ પુત્રના લક્ષણ પારણામાંથીજ ’ એ શ્લોકોક્તિ અનુસાર
તેમનામાં પડેલા સુસંસ્કારોનું દર્શન સૌને તેમની જાત્યાવસ્થામાંજ
થયું. તેમની ધર્મશ્રેયી-વિનય-પ્રમાણીકતા અને સદ્વર્તન મોટી
કંમર થતાં એટલું તો ચોક્કસ અને ઉચ્ચ અન્યું કે જેજે તેમના
સહવાસમાં આવતા તેમના પર અજળ જાપ પડતી. એ રિતે તેમની
સંસ્કારીતાનું ભવ્ય દર્શન સૌને આનંદ આપતું. આ રિતે પુત્ર
તરિકે પોતાના સુલક્ષણ પારણામાંજ ખતાવી ચરિત્ર નાયકે સૌને
અકિત કર્યા. ધન્ય હો એ ભવ્યાત્માને !

પ્રકરણ ૪ થું.

ભવ્યતાનું દિગ્દર્શન.

વે તો આપણા ચરિત્ર નાયક વયમાં વધવા લાગ્યા અભ્યાસ શરૂ થયો. તે સમયે અંગ્રેજ કેળવણીનો પ્રચાર જોઈએ તેટલો ન હતો. અને તેમાંય મારવાડ જેવા સ્થાનમાં એક નાનકડા ગામડામાં તો અંગ્રેજ કેળવણીનું દર્શન ન હતું. પણ અંગ્રેજ ભણવું એનું નામજ કેળવણી એમ નથી કેળવણીનો આદર્શ તો શારીરિક-માનસિક-નૈતિક અને અધ્યાત્મિક ઉન્નતિ સાધવાનો છે. મુમુક્ષુ આત્માઓને B. A. કે M. A. બનવું એ તુચ્છ વસ્તુ છે. પ્રભુ વીરે પ્રશ્ન્યું છે કે ‘પઠમ’ નાણું તઓ દયા’ પહેલું જ્ઞાન અને પછી દયા. પણ તે જ્ઞાન કયું? એજ વિચારણીય વિષય છે. ભવ્યાત્માઓને આધુનિક કેળવણી નિરર્થક નિવડેછે, કારણ? આધુનિક કેળવણી અધ્યાત્મવાદના રાજમાર્ગે મનુષ્યને નથી દોરી શકિત. કેળવણીનો આદર્શ ‘સા વિદ્યા યા વિમુક્તયે’ આત્માને મુક્તિ અપાવે. મુક્તિના પ્રાપ્તિ પન્થે ચડાવે એજ સાચી કેળવણી છે. અને એ સાચી કેળવણી તો ચરિત્ર નાયકને ગર્ભાવસ્થાથીજ આપવામાં આવી હતી.

તેના પરિણામ રૂપે ચરિત્ર નાયક ધાર્મિક ક્રીયાકાન્ડોમાં બહુ ચુસ્ત બન્યા. તેમનું વર્તનજ એવા પ્રકારનું હતું કે તેમની ધર્મ

પરાયણતા માટે સૌને માન ઉપજતું આધુનિક કેળવણી વિશેષતઃ સામાયિક, પ્રતિક્રમણ પચ્ચમ્બાણુ આદિ ધાર્મિક ક્રીયાકાન્ડોને ધર્તીંગ મનાવે છે એ કેળવણીથી ચરિત્ર નાયક વંચીતજ્ઞ રહ્યા એજ મહદ્ ભાગ્ય, જો આ કેલવણી તેમને પ્રાપ્ત થઈ હોત તો તેઓ જીવનમાં જો સાધી શક્યા તે બની શકત કે કેમ તે શંકાસ્પદ છે. જોકે આધુનિક કેળવણી સૌને નિરર્થક નિવડે અગર સર્વાંશે દૂષિત છે એમ લેખકની માન્યતા નથી. એ કેલવણીના મિષ્ટ પ્રજો રૂપ સ્વ. વીરચંદ્ર રાધવજી જેવા નર રત્ને અમેરિકામાં જઈ જૈનોદય કર્યો છે તે વિષે ઇનકાર ભણી શકાય તેમ નથી. છતાં આધુનિક કેળવણીની મોહીનીજ કોઈ એવા પ્રકારની છે કે અપકવ વિચારના ભોળા હૃદયના આળકોપર અનિષ્ટ સંસ્કારો રેડાયા છે તેનો પણ ઇન્કાર ભણી શકાય તેમ નથી.

ધર્મ અને ધાર્મિક ક્રીયાકાન્ડો તરફ વળેલા ચરિત્ર નાયકના આત્માને સંસારિક સુખોમાં અભિરૂચી થટવા લાગી દિનપ્રતિદિન તેમને આત્મા ચરિત્રની વિશુદ્ધીમાં રમણ કરવા લાગ્યો. એ કારણોથી હોય વા સંસારિક રૂઢીવશતાને કારણે હોય પણ તેમના પિતાશ્રીએ તેમના લગ્ન કરવાનો વિચાર કર્યો અને તેની જાણ ચરિત્ર નાયકને થઈ.

સંસારની અસારતાનું જ્ઞાન ચરિત્ર નાયકને આસ્થાવસ્થામાંજ થયેલું એ વાંચકો તેમની ભગ્યતા જાણશે એટલે સ્વિકારશેજ. ચરિત્ર નાયકને ઉચ્ચ કુટુંબ-લક્ષ્મી-સૌ સાધન હતાં. એટલે પત્ની મેળવવાની તેમને જરાય મુશ્કેલી ન હતી. ઉલ્લેખ અનેક માંગાઓ થયેલાં, પણ

ચરિત્ર નાયકે જાણ્યું કે, ‘ સ્ત્રી સંસાર વધારનાર અનેક ભોગાવલી કર્મો ઉત્પન્ન કરાવનાર-આત્માને કર્મ સમૂહથી વધુ બદ્ધ કરનાર વ્યક્તિ છે. તેવાથી જેટલું જહેલું છુટાય તેટલી જહેલી મુક્તિ ’ આથીજ જે ઉંમરે કેટલાક યુવાનોને વાળાં વગડાવવાનો, વસ્ત્રોડે ચડવાનો, મિષ્ટાન્નો ઉડાવવાનો, કોઈ લલના સાથે મીઠી ગોળડી કરવાનો, વિવિધ સુખો ભોગવવાનો મોહ હોય છે તે ઉંમરે આપણા ચરિત્ર નાયકે તે મોહને લાત મારી અને તેમને કોઈ અનેરો પ્રશસ્ત મોહ જાણ્યો અને તે એકે એક સંસારીક રમણી મેલવી સંસારના ખાડામાં વધુ અને વધુ ગરકાવ થવું એના કરતાં શીવરમણીની શ્રાવમાં ચાલી નિકળવું એજ મહદ્ભાગ્ય છે.

ચરિત્ર નાયકે ઉપરની વિચારણાનેજ કારણે પોતાના પિતાને લગ્નનો સ્પષ્ટ ઇન્કાર સુણાવ્યો.

સંસારીઓને મન લગ્ન જેવો એકે કિસવ નથી માતા પિતા પોતાના બાળકને પરણાવવાના કોડમાં છોકરાને ઘેર છોકરાને જોવાને તલપાપડ હોય છે તેવાઓને સ્ત્રી એ સંસાર વધારનારી વિપમય સર્પિણી છે તેનું જેટલું જાન આવા મહાત્માઓને થાય છે તેટલું નથી હોતું. પણ સૌ એમ જાણે અને અમલમાં મુકે એ સંભવજ નથી. મારેજ આવા મહાત્માઓનું જ્યારે જ્યારે જગતમાં આગમન થાય છે ત્યારે ત્યારે તે વસ્તુનું જાન તેમનું જીવન સંસારીઓને કરાવે છે.

લગ્નના ઇન્કારમાંજ આ ભગ્યાત્માની ભગ્યતા હતી અને તેટલીજ ભગ્યતા તેમના માતા પિતાની હતી તેઓ સંસારિક હોવા

છતાં સંસારના શ્લાવા ક્ષેવાના તેમને કોડ હતા છતાં તેમણે પોતાના ચુપચાપ લગ્નના ઇન્કારને વધાવી લીધો. અને ચરિત્ર નાયકને લગ્નની ધુંસરીમાં ન જોડતાં શીવરમણીની શોધ માટે તેમને સ્વતાંત્ર વિહરવાનો સન્માર્ગ કરી આપ્યો.

એ આપણા ચરિત્ર નાયકની સાથે સાથે તેમના માતાપિતાની ભવ્યતાને પણ આપણા અનેકશઃ વંદન હો !

પ્રકરણ ૫ મું.

આત્મ-વિકાસ.

વિકાસ એટો જન સ્વભાવ છે. બાળક ગર્ભમાં આવે છે ત્યારથીજ તે પોતાનો વિકાસ એક યા બીજા માર્ગે સાધે છે. ગર્ભાવસ્થામાં પણ માતાના આચાર-વિચાર અને આહારના સંસ્કાર તે બાળકપર પડે છે. પછી તે જેવા સંસ્કારો હોય તેવા અને તે દિશામાં પ્રગતિના પગરણો આદરે છે. ત્યારબાદ તે બાળકપર ગૃહનું આસપાસના મનુષ્યનું વાતાવરણ પણ તેનીજ અસર કરે છે અને એ રિતે યૌવનત્વ પ્રાપ્ત કરે ત્યાંસુધી તે પોતાનો વિકાસ સાધેજ જાય છે.

આપણા ચરિત્રનાયકને તેની માતાએ ગર્ભાવસ્થામાં ઉચ્ચ ભાવનાઓનું સીંચન કર્યું. બાલ્યાવસ્થામાં તે સંસ્કારો પોષાયા

પરિણામે તેમણે આત્મશ્રેયનો ઉત્તમ માર્ગ પસંદ કર્યો તેઓ આત્મ વિકાસના પંથે ચઢ્યા અને તેના પરિણામે તેમણે પોતાના લગ્નનો ઇન્કાર સુણાવ્યો.

પછી તો તેમને સર્વાંતર્ય માનવભવનાં સ્વપ્નાં લાઘ્યાં અને તેમાંજ તેઓ મશગુલ રહ્યા પરિણામે પોતાના જીવન વૃક્ષને આત્મે-દયની કુલવાડીમાં વિકસાવ્યું. આથીજ તેમનું જીવન ચરિત્ર આપણને આત્મેન્નતિનો ભવ્ય માર્ગ અતલાવે છે તેથીજ જીવન ચરિત્રોની મહત્તા વિષે Long fellow કહે છે કે—

“ Lives of great men all remind us
That we can make our lives sublime ”

અર્થાત્-મહાપુરુષોની જીવન કથાઓ આપણને જીવન સુધારવાને પ્રેરણા આપે છે

આથી ભોગાવળી કર્મોનો ક્ષય થયો હોય ત્યારે ભવ્ય પુરુષો પોતાની ભવ્યતાનું આધુનિક દર્શન જગતને કરાવે છે. પોતાના ઉદ્ધાર સાથે જગતનો ઉદ્ધાર કરવા તેઓજ બહાર પડે છે પોતાની આસ્થા વસ્થામાં મોહને લાત મારી આત્મ સાધનાની ભાવનાઓ ભાવે એથી વધુ સુંદર પ્રમાણુ પત્ર તેમની મહત્તા માટે ક્યુ હોઈ શકે ?

લગ્નના ઇન્કાર પછી ચરિત્ર નાયકે આત્મેદયનો વિશાળ માર્ગ નેત્રો અને જીવન આદર્શની શોધમાં સ્વશક્તિઓ સમર્પી જેને હૃદય પલટો કહી શકાય તેવું તેમના જીવનમાં થયું. પછી તો તેઓ ધાર્મિક ક્રિયાઓમાં દ્રઢ રહેવા લાગ્યા.

તેમના વતનથી પાલી શહેર નજીક છે ત્યાં શ્રી નવલખા પાશ્વનાથનું ભવ્ય તીર્થ છે. ત્યાં તેઓ વારંવાર યાત્રાએ જવા

લાગ્યા. એ યાત્રા મોજ શોખની ન હતી પણ એતો જીવન પલટાની યાત્રા હતી એ યાત્રાએ તો તેમને જીવન ક્લેશની પ્રાપ્તિના સન્માર્ગે ચલાવ્યા.

પછી તો તેઓને પ્રત્યેક ધાર્મિક ક્રિયાકાંડમાં પૂર્ણ આસ્થા બેઠી. એકતો ભવ્યઆત્મા તેમાં વળી કંઈ કુટુંબ મળ્યું, કંઈ આદર્શ માતાપિતાઓનો સંયોગ થયો, જગદ્વત્સલ જૈનધર્મની પ્રાપ્તિ થઈ. પછી તે જીવાત્મા ભવ્યતાની પરાકાષ્ટાએ પહોંચે તેમાં શું શંકા ?

જીવનમાં આત્મવિકાસના રાજમાર્ગે આ રીતે તેમનું જીવનપુષ્પ ધીમેધીમે ખીલવા લાગ્યું. તેની પરાગ સર્વત્ર પ્રસરવા લાગી. સૌ કુટુંબીઓ તો મનોગત માનવા લાગ્યા કે આ જીવાત્મા જરૂર કોઈ કંઈ આત્મા છે. જગત્માં પોતાના જીવનને જરૂર તે ધન્ય મનાવશે.

“ Where there is a will there is a way. ”

અર્થાત્—જ્યાં ઇચ્છા બળવતી છે ત્યાં સંજોગો સાનુકુળ બને છે. તેમ સૌ કુટુંબીઓએ આ ભવ્યઆત્માને તેમના કિદ્ય માટે આગળ અને આગળ ધપવા પૂર્ણ છુટ આપી. આમ સર્વે પ્રકારના સંજોગો સાનુકુળ થાય પછી આવા ભવ્યઆત્મા પોતાની આત્મ સાધનામાં કેમ પાછા હડે ?

આ રીતે તેમણે આત્મવિકાસના ધોરીમાર્ગે આગળ અને આગળ ધપાવ્યું. વંદન હો તેમની પ્રગતિને ?

પ્રકરણ ૬ હું.

સંસાર એક કારાગ્રહ, ત્યાગ એજ મુક્તિ

જ્ઞ આતાપમાં કોઈ મનુષ્ય પ્રવાસે નિકળે, મધ્યાન્હ થતાં સૂર્યદેવ પુરબ્હારમાં ખીલી જગત્ખરના માનવોને પોતાની પ્રચંડતાનું ભાન કરાવે, પ્રવાસીનું હૃદય આતાપના ઉકળાટમાં ઉકળાટમય બને, પરિણામે જ્યાં અન્ન કે જળ કાંઈએ ન મળે તેવા ઉન્માર્ગે ખેંચાઈ જાય ત્યારે જેમ તેને પોતાનું ચિરસ્થાઈ વતન સાંભરે છે તેમ આ વિષમ સંસારે સૌ માનવો પ્રવાસે નિકળ્યા છે પણ તે પ્રવાસ શેના? અને કઈ તરફના? તેનું ચોક્કસ ભાન ન હોવાને કારણે રાગ દ્વેષાદિ પોષક પ્રવૃત્તિઓના સંપ્ત આતાપમાં માનવ હૃદય ગુંચવાય છે ત્યારે તેને પણ પોતાનું ચિરસ્થાઈ વતન સાંભરે છે પણ તે કયું? માનવ લોકના માનવોનું ચિરસ્થાઈ વતન માનવ લોક નહિ પણ લોકો જેને સ્વર્ગ કહે છે તેજ માનવોનું ચિરસ્થાઈ વતન સિંધસ્થાન છે.

રાગદ્વેષ અને તેના ઉપાસકો મનુષ્યોને ભાન ભૂલાવી ઉન્માર્ગે ખેંચે છે ત્યારે મનુષ્યો સંસારના સોનેરી પિંજરામાં પુરાય છે પણ એ દેહધારીઓને ઉન્માર્ગે જતાં અટકાવનાર, જીવનની ગલી ગુંચી-ઓમાં ભરાઈ જતાં દેહધારીઓને જીવનનો રાજમાર્ગ યતલાવનાર મનુષ્ય હૃદયમાં ધિરાજોત્ર ‘આત્મ-દેવ’ છે. એ આત્મદેવ તેને સમજાવે છે કે-- “આ તારો માર્ગ નહિં તું ભૂલે છે?”

પોતાની ભૂત સમજતાં મનુષ્ય જીવનનો રાજમાર્ગ વિચારે છે. એ વિચારણામાં જેમજેમ મનુષ્ય ડુંડો ઉતરે છે તેમતેમ આત્મા અને દેહના બિન્નબિન્ન તત્ત્વો સમજાય છે. આપણા ચરિત્ર નાયકને પણ તેમજ થયું. સંસારના આતાપમાં તેમનું હૃદય પણ ઉકળાટ-મય બન્યું. અને તેમણે અંતરગત શોધ શરૂ કરી પરિણામે—

“The more spiritual a man desires to be the more bitter does his present life become to him.”

અર્થાત્—મનુષ્ય જ્યારે વધુ અને વધુ આત્માર્થી બને છે ત્યારે આધુનિક જીવન તેને વધુ અને વધુ કડવું લાગે છે. અને પછી સંસારની અસારતાનું જ્ઞાન થતાં સમજાય છે કે ‘સંસાર સ્વાર્થી છે’ સંસારમાં આસક્ત મનુષ્યને મોહરાય આત્માની શુદ્ધ દશા ટકવા દેતો નથી છતાં પણ આત્માર્થી મનુષ્યને બહુવિધ પ્રયત્નોથી ચોક્કસ જ્ઞાન થાય છે કે ‘સૌ સ્નેહિ પરીજનો માત્ર આ ભવનાંજ છે. એવા સગાઓ તો આ આત્માએ અનેક કર્યાં છે અને છોડ્યાં છે બાકી આ આત્માનું કોઈ સગું નથી ધન યૌવન-વાડી અને વજીરા અંતે સૌ ચાડ્યા જવાના છે. માતા-પિતા-ભાઈ-બહેન આદિ સૌ આ ભવનાંજ સ્નેહીઓ છે’ આમ માનવ હૃદય ગુંચની ઉકેલ કરે છે ત્યારે તેને સ્પષ્ટ સમજાય છે કે ‘મારું કોઈ નથી. હું કોઈનો નથી’ આ વિચારણા આપણા ચરિત્ર નાયકને પણ થઈ.

પરિણામ એ આન્યું કે:—

‘Veil after veil you will lift ,

And veil after veil you will find,

અર્થાત્—એક પછી એક પડદા ઉપાડો અને તમને નવીન

પડદા દેખાશે. એમ આપણા ચરિત્ર નાયકે જીવન વિચારણામાં ઉંડીને ઉંડી ખોજ કરવા માંડી. એક પછી એક ગુપ્ત ઉકેલાતી ગધ. જીવનમાં અવનવા પડદા દેખાયા અને સમજ્યા એ અનેકવિધ પ્રયત્નોને પરિણામે તેઓશ્રી સમજી શક્યા કે ‘વીતરાગ પ્રભુના ધર્મનું’ આરાધન એકજ સાચો માર્ગ છે મુક્તિની વાંચીના રાખનારને ત્યાગ-માર્ગ એકજ ધોરી માર્ગ છે.’

ચરિત્રનાયકનો પુણ્ય પ્રભાવ હોવા ગમે તે પણ તેમને સૌ સાનુકૂળ થઈ જતું તેમને ખોતાના પૂનિત કાર્ય માટે કોઈ પ્રકારની અટકાયત ન હતી. તેમના માતા પિતા પણ ખોતાના પુત્રના આ શુભ વિચારો અને કાર્યો માટે ખોતાનું ધન્યભાગ્ય સમજતાં. એમ કેટલોક સમય પસાર થયો પછી તેમણે કોઈ અનેરી જ્યોતિ નિહાળી તેમાંજ લીન બન્યા. અને તે વૈરાગ્ય ભાવના-વા-આત્મ ભાવના, શુદ્ધ વૈરાગ્યનો સ્વભાવ છે કે જેમજેમ સમય પસાર થાય તેમતેમ આત્મા વધુ જગૃત થઈ શુદ્ધ વૈરાગ્યવન્ત બને છે. કારણ શુદ્ધ વૈરાગ્ય એ કોઈ જાતનો નિશો નથી કે આવ્યો ને ઉતરી જાય. વૈરાગ્યભાવના એતો અખંડ જગૃતિ છે. ગમે ત્યારે ગમે તેવા સંજોગોમાં વૈરાગ્ય ભાવના જો શુદ્ધ હોય તો જવલન્ટજ રહે છે. જેમ વધુ કસોટીઓ થાય તેમ આત્મ-જગૃતિ વધુ થાય એજ શુદ્ધ વૈરાગ્યનું સ્વરૂપ છે.

એ પરિસ્થિતિમાં ચરિત્રનાયકે કેટલોક સમય પસાર કર્યા પછી સદ્ભાગ્યે મુનિ મહારાજ શ્રી વિનયવિજયજી મરૂ ભૂમિને પાવન કરતા કરતા આપણા ચરિત્રનાયકના વતનમાં આવ્યા તેમની ધર્મદેશનાથી અને પૂર્વ જન્મના પુણ્ય યોગે પ્રાપ્ત થયેલ દૃઢ ધર્મ

ભાવનાથી ચરિત્રનાયકને ભાગવતી દીક્ષા અંગીકાર કરવાની અભી-
લાપા ઉત્પન્ન થઇ અને તે તેમણે જાહેર કરી માતા પિતાની અનુજ્ઞા
મેળવી વિક્રમ સંવત્ ૧૯૨૬માં ત્રેવીસ વર્ષની યુવાન વયે પાલી
શહેરમાં ગુરૂ મહારાજ શ્રી વિનયવિજયજી મહારાજ પાસે દીક્ષિત
અન્યા ત્યારે ચરિત્રનાયકનું નામ મુનિ શ્રી સુજ્ઞાનવિજયજી
રાખવામાં આવ્યું.

એક તો પુણ્યાત્મા વળી વીતરાગનો ધર્મ મળ્યો અને એ
ધર્મમાં પણ સર્વ વીરતિનો સર્વોત્કૃષ્ટ માર્ગ મળ્યો પછી એથીતો
મહાદ્ ભાગ્ય ક્યાં હોઇ શકે ?

આમ આત્મત્વનો સાક્ષાત્કાર કરવા સંસારને કારાગૃહ માની
ત્યાગ એજ મુક્તિનો ધોરી માર્ગ છે તે ચરિત્રનાયકે સ્વીકાર્યો તેમના
એ ત્યાગને પણ આપણા અનેકવિધ નમન હો ! !

પ્રકરણ ૭ મું.

પ્રગતિના પન્થે

વે તો આપણા ચરિત્રનાયક પહેલાંના સુગનમલજી
ન હતા પણ મુનિશ્રી સુજ્ઞાનવિજયજી થયા. આત્મોદ્ધારાર્થે સર્વો-
ત્કૃષ્ટ ત્યાગના માર્ગે તેમણે ઝંપલાવ્યું. તેમનું ભાવિ સૌને ઉન્નવળ લાગ્યું.

ચરિત્રનાયકને બાહ્યાવસ્થામાં પણ ધર્મ વિષે કાંઈને કાંઈ
જાણવું એ તો તેમની હાર્દિક ઇચ્છા રહેતી. છતાં જૈન ધર્મની વિ-

શાળતા સર્વ ધર્મની દ્રષ્ટિએ જૈનધર્મની પ્રાધાન્યતા સમજવાને તેમને ઊંડા શાસ્ત્રાભ્યાસની આવશ્યકતા હતી. જીવનની સરળતાએ જ્ઞાનાભ્યાસ પણ એક આવશ્યક સાધન છે. જગત્ સેવામાં ધર્મ સેવામાં, આત્મસેવામાં જ્ઞાન મોટામાં મોટું કાર્ય સાધી શકે છે. જ્ઞાનયુક્ત સામાન્ય મનુષ્ય પણ જગત્માં ધુલકે પુખ્ત છે. આત્માની ઊંડાણ જાણવા જ્ઞાન એક ચાવી છે. જ્ઞાન તો એક ચારીસો છે જેમાં સૌને સર્વ રિતે નિહાળી શકાય છે.

આથીજ શાસ્ત્રકારો પોકારી પોકારીને કહે છે કે ‘સમ્યગ્ દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રાણિ મોક્ષમાર્ગઃ’-જ્ઞાન દર્શન અને ચારીત્ર એ મોક્ષનો માર્ગ છે તેમાં પણ જ્ઞાનને પ્રધાન સ્થાન મળે છે. કારણકે જ્ઞાન એતો દીપક છે. દીપકનો સ્વભાવ છે કે અંધકારનો નાશ કરવો અને સર્વત્ર તેજ ફેલાવવું. એમ સંસારમાં અથડાઇ રહેલા પામર આત્માઓને જ્ઞાન સન્માર્ગ સમજાવે છે. અજ્ઞાનતારૂપ અંધકાર દૂર કરી ચૈતન્ય રૂપ પ્રકાશ જ્ઞાનજ ફેલાવે છે. સત્યાસત્ય સારાસાર સમજાવી સંસારની મોહ-માયાનું આધુન દર્શન જ્ઞાનજ કરાવે છે. અને એ સૌના સમન્વયથી આત્મ-ધર્મ ઓળખાય છે. આત્મત્વનો આવિર્ભાવ થાય છે. આમ જ્ઞાનથીજ સનાતન સત્ય વસ્તુનું ભાન થાય છે કારણ કે ‘જ્ઞાનસ્ય રત્નં વિરતિઃ’ સાંસારિક આસક્તિઓથી મુક્તિ એવાજ જ્ઞાનનું કૃણ છે.

સામાન્યથી જ્ઞાનના એ પ્રકાર છે. બાહ્ય અને અભ્યંતર બાહ્ય જ્ઞાન એટલે સાંસારિક કાર્યોમાં વેપાર ખેડવા, લક્ષ્મી ઉપાર્જન કરવી, કલા કૌશલ્ય પ્રાપ્ત કરવું, ભોગ વિલાસ ભોગવવાનું જે જ્ઞાન છે તે, જ્યારે અભ્યંતર જ્ઞાન એટલે આત્માને વિશુદ્ધ સ્થિતિમાં જોવાનું

જ્ઞાન જોયી મુક્તિનું જ્ઞાન થાય છે. આમ પહેલા જ્ઞાનથી સંસાર વધારાય છે જ્યારે બીજા જ્ઞાનથી આત્મોદ્ધાર થાય છે.

આપણા ચરિત્રનાયકની પસંદગી અભ્યંતર જ્ઞાનનીજ હતી. અને તેઓશ્રીએ તેજ જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવાનો નિશ્ચય કર્યો. કારણ તેમને તો આ ભવસાગરના ફેરા ટાળવા હતા. સંસાર છોડતાં અભ્યાસ માટે સંપૂર્ણ અવકાશ મળ્યો અને ગુરૂ મહારાજ પાસે અભ્યાસ વધારવા લાગ્યા.

એમ મારવાડમાં કેટલોક સમય વિચર્યા બાદ તેઓશ્રી રાજનગર (અમદાવાદ) માં આવ્યા. ત્યાં ડેલાના ઉપાશ્રયે પં. મહારાજશ્રી રત્નવિજયજી ગણી મહારાજ પાસે યોગોદ્વહન કરી વિક્રમ સંવત્ ૧૯૨૮ની સાલમાં તેઓશ્રીએ વડીદીક્ષા અંગીકાર કરી. અને તે વખતથી તેઓશ્રીનું નામ મુનિ મહારાજશ્રી ઉમેદવિજયજી રાખવામાં આવ્યું. આ રીતે એક વખતના સુગનમલજી મુનિશ્રી સુજ્ઞાનવિજયજી બની મુનિ મહારાજશ્રી ઉમેદવિજયજી થયા અને એજ નામે તેઓશ્રી આજે સુવિખ્યાત છે.

એમ કેટલોક સમય ગુરૂ મહારાજ સાથે રાજનગરમાં પસાર થયો ત્યાંથી ગુરૂ મહારાજને સકારણ મારવાડમાં વિહાર કરવાનો પ્રસંગ આવ્યો પણ ચરિત્રનાયકતો તપાગચ્છાધિરાજ દાદાના ઉપનામથી પ્રસિદ્ધિ પામેલા હુવારની પોળે જીરાજતા શ્રીમાન્ પં. મહારાજશ્રી મણીવિજયજી દાદા પાસે રહ્યા. અને એ ચાતુર્માસ દરમિયાન ચરિત્ર નાયકે પોતાના અભ્યસમાં ઘણો વધારો કર્યો. કાવ્ય, વ્યાકરણ પ્રકરણાદિનો સારો અભ્યાસ થયો. જતાં જ્ઞાન એવી વસ્તુ છે કે તેમાં જેમજેમ ડુંડા ઉતરાય તેમતેમ વધુને વધુ ડુંડું ભાસે, જ્ઞાનતો સાગર છે તેની મર્યાદા નહોતી શકે ? તેમાંથી તો મેળવાય તેટલું મેળવવું એજ સત્યાત્માઓને મન કર્તવ્ય મનાય છે.

“ Little knowledge is a dangerous thing
 ‘ અધુરો ઘડો હલકાય ’ એ સ્થિતિ ચરિત્રનાયક માટે નહતી.
 ‘ઓછું જ્ઞાન અને અઢકો ગર્વ’ એટલે ‘ઓછું જ્ઞાન હોવા છતાં સંપૂર્ણ
 જ્ઞાની હોવાનો આડંબર કરવો એતો જ્ઞાનનું અશુભ થવા બરાબર છે.
 બીજા કોઈ પ્રકારનું અશુભ થાય તે જ્ઞાનથી દૂર કરી શકાય પણ જે
 જ્ઞાનનું અશુભ થાય તો શું સ્થિતિ થાય? તેની કલ્પના પણ ન
 થઈ શકે રાજાજી ભક્ષક બને, વાડજી ચીમડા ગળે ત્યારે શું કરવું?
 એ સ્થિતિ જ્ઞાનનું અશુભ થાય તો થાય છે પણ સદ્ભાગ્યે ચરિત્રનાયક
 તેથી વંચીત હતા. આથી પોતાના અભ્યાસને આગળ અને આગળ
 ચલાવ્યો. સિદ્ધાન્તો વિગેરેનો સારો અભ્યાસ કર્યો. આમ આત્માને
 શુદ્ધ સ્વરૂપમાં નિહાળવાને ચરિત્રનાયકે જ્ઞાન અને ધ્યાન શરૂ કર્યા.

‘ જ્ઞાન સહિત તપ જે કરે, નક્કી મુક્તિ જાય’. એમ ચરિત્ર
 નાયકે જ્ઞાનના આરાધન સાથે તપશ્ચર્યા જે ચારિત્રની શુદ્ધિનું આ-
 વશ્યક અંગ છે, જે કર્મ સમૂહની દુર પરિણમતાને હણવા એકજ
 શસ્ત્ર છે, જે આત્મત્વનો સાક્ષાત્કાર કરવા એકજ દીપક છે, તે પણ
 તેઓશ્રીએ આદરી. તેઓશ્રીએ એમ જીવનમાં બાર વર્ષ સુધી તો લાગડ
 એકાસણાંજ કર્યા હતાં. આ ઓછી તપશ્ચર્યા નથી. પછી તે આત્મા
 ન્યોતિર્ભય થાય તેમાં શું શંકા ?

આમ મુક્તિ રમણીની શોધમાં જ્ઞાન-ધ્યાન અને તપ એ
 ત્રિવિધ સાધનોથી તેઓશ્રી જીવનમાં પ્રગતિના પન્થે વિચર્યા.

ત્યારબાદ કિન્નમયાઇની ધર્મશાળામાં શ્રીમાન્ મુદ્ધિવિજયજી ઉર્ફે
 મુદ્દેરાવજી તથા શ્રીમાન્ મુક્તિવિજયજી ઉર્ફે મુલ્લયંદજી મહારાજના
 સહવાસમાં તેઓશ્રી રહ્યા અને તેમની પાસેથી પણ ચરિત્રનાયકે

ઉત્તમ પ્રકારનું જ્ઞાન સંપાદન કર્યું. ત્યારબાદ-મૂલચંદ્ર મહારાજ કાળ ધર્મ પામ્યા, પછી ચરિત્રનાયક, શ્રીમાન્ વૃદ્ધિવિન્યય ઉર્ફે વૃદ્ધિચંદ્ર મહારાજ પાસે રહ્યા અને ત્યાં પણ અભ્યાસ વધાર્યો. આમ શ્રીમાન્ મૂલચંદ્ર મહારાજ તથા વૃદ્ધિચંદ્ર મહારાજ પાસે લાંબો સમય વ્યતિત કરી ઘણોજ સારો જ્ઞાનાભ્યાસ કર્યો. શ્રીમાન્ મુળચંદ્ર મહારાજપાસે ઘણો સમય વ્યતિત કર્યો હોવાના કારણે જનતા તેા તેમને શ્રીમાન્ મુળચંદ્ર મહારાજના શિષ્ય તરિકેજ પિછાને છે, આ રિતે જ્યાંજ્યાં તેમને નવીન જાણવાનું સાંભળવાનું અનુભવવાનું મળતું ત્યાંત્યાં તેઓ દોડી જતા અને મેળવી લેતા. એજ સુચવે છે કે તેમનામાં અહંભાવના ન હતી. તેઓશ્રીનું ઉત્તમ ચારિત્ર-સરસ સ્વભાવ-સૌના આકર્ષક હતા. આથીજ તેઓશ્રીને નિહાળતાં સૌને માન અને પ્રેમ ઉપજતાં, જગત્ ક્યે છે કે ‘જ્યાં લઘુતા છે ત્યાંજ પ્રભુતા છે’ એ અસત્ય નથી. તેમની પ્રભુતા તેમની લઘુતા-માંજ હતી. તેઓશ્રીએ કદિયે જ્ઞાની હોવાનો દાવો નથી કર્યો અને એજ તેઓશ્રીની સાચી મહત્તા છે.

ત્યારબાદ શ્રીમાન્ વૃદ્ધિચંદ્ર મહારાજના શિષ્ય પં. શ્રીગંભીર-વિન્યય પાસે ભગવતીજ સૂત્રના યોગોદ્વહન કરતા અમદાવાદથી તેઓશ્રીની સાથેજ ચરિત્રનાયક શ્રી સિદ્ધાયળજના સંઘમાં પધાર્યા. ત્યાંથી પંન્યાસજ મહારાજ સાથે ચરિત્રનાયક ભાવનગર ગયા. તેમના વિશુદ્ધ ચારિત્ર અને યોગ્યતાની છાપ ભાવનગરની જૈન જનતા પર અજબ પડી ભાવનગરના સંઘના અત્યંત આગ્રહથી સંવત્ ૧૯૪૯માં આઠમ્બપૂર્વક ચરિત્રનાયકને ગણી પદવી આપવામાં આવી

જીવનમાં આમ અનેક વિધ પ્રગતિ સાધતાં, પદવીનો તેઓશ્રીને

લોભ નહતો. પણ તેઓશ્રીની લાયકાતજ જનતાને આકર્ષતી મહાયુ-
રૂષોને પ્રસિદ્ધ થવાનો કે પદવીઓ મેળવવાનો મોહ હોતોજ નથી પણ
જનતાજ તેમની યોગ્યતાથી આકર્ષણ પામી તેમની સાચી કદર કરે છે
અને તેમાંજ તેમની મહત્તા છે.

જ્ઞાન ધ્યાન. અને તપશ્ચર્યામાં કેટલોક સમય વીતિ ગયા બાદ
વિક્રમ સંવત્ ૧૯૫૨માં રાધનપુર શહેરમાં શ્રીમાન્ મુળચંદ્રજી મહારા-
જના શિષ્ય પં. મહારાજશ્રી આણંદવિજયજી મહારાજના હાથથી
મહોત્સવપૂર્વક ચતુર્વિધ સંઘ સમક્ષ પંન્યાસ પદવીથી ચરિત્રનાયક
વિભૂષિત થયા. આમ જ્યાં ત્યાં તેમનું ચારિત્ર કોઈ અજ્ઞાન આકર્ષણ-
રૂપ થતું. એ રીતે તેઓશ્રી પોતાના જીવનમાં અનેકવિધ પ્રગતિને
પામ્યા. ધન્ય હો એ મહાત્માને?

પ્રકરણ ૮ મું તીર્થ-સેવા એજ શાસન સેવા.

જુ કહે છે કે જગત્ પરિવર્તનશીલ નથી ? સમયે
સમયે, દિવસે દિવસે, માસે માસે. વર્ષે વર્ષે, યુગે
યુગે, સદીયે સદીયે કુદરતનો એ કાનુન છે કે સારાય
વિશ્વને પરિવર્તનશીલ બનાવવું. કુદરતના એ અન-
ન્ત અગ્યાબાધ નિયમને ન સમજનારજ કહેશે કે જગત્ પરિ-
વર્તનશીલ નથી.

કિંદય પછી અસ્ત, અને અસ્ત પછી કિંદય, એતો અનાદિ કાળથી ચાલતો આવતો જગતનો ક્રમ છે. ચડે તેજ પડે, સુખીજ દુઃખી થાય, ઉન્નતિમાંથીજ અવનતિ અવતરે, આ સૌ જીવન સાથે જોડાયેલાજ છે. કેની તાકાત છે કે તે નિયમન વિરૂધ્ધ થઈ શકે ? આનેજ જગત્ પરિવર્તનશીલતા કહે છે. એવો એકે દેશ નથી, એવી એકે સમાજ નથી, એવી એકે વ્યક્તિ નથી જે આ પરિવર્તનશીલતા દેવીના પંજામાં ન આવ્યો હોય ?

જૈન સમાજને પણ આ દેવીની સત્તાના દોરમાં આવવું પડ્યું. એક વખતની પાટણની પ્રભુતા, અને પ્રબળ શ્રાવક સંઘનો વિચાર કરીએ છીએ ત્યારે પ્રત્યેક જૈનનું અભ્યારની અધોદશા માટે નીચું નમેલું મુખ સગૌરવ ઉન્નત થાયછેજે જૈન સમાજ સામાજિક રાજકીય અને ધાર્મિક એમ ત્રિવિધ સ્થિતિએ ઉન્નતગિરિના ઉચ્ચ શિખરે મહાલતીહતી તે જૈન સમાજ આજે એજ ત્રિવિધ સ્થિતિએ અધોદશા ભોગવે છે જતાં જૈનોનું પ્રાચીન ગૌરવ અને જહોજલાલીનું દર્શન કરવું હોય, નક્કર જૈનત્વનું સાચુ રહસ્ય સમજવું હોય, જૈનોની રિદ્ધિ-સિદ્ધિનું જ્ઞાન કરવું હોય તો જૈનોના તીર્થસ્થાનો અઘાપિ મોળુદ છે.

આપણા એ પરમ પવિત્ર સિદ્ધાચળ ગિરિપરના, કે ગિરનારના ઉચ્ચ શિખરે પરના, તથા મહા તીર્થ શ્રીસંમેલશિખરજી પરના, સૃષ્ટિ સૌંદર્યની મૂર્તિ સમા આપ્તજી પરના તારંગા કે રાણકપુરજીના દહેરાશર-જીની ભવ્યતા અને વિશાળતાના યશોગાન સારથ ભારત તો શું પણ અખીલ વિશ્વ ગાઈ રહ્યું છે એથી જૈનોની જહોજલાલી માટે વધુ ખાત્રી કઈ હોઈ શકે ?

જૈનત્વની પ્રત્યક્ષ ભાવનાથી આપણા પૂર્વજ્ઞેએ લાભો અને અનુભવે રા. આપણા ચૈત્યો પાછળ ખર્ચા છે અને એ ચૈત્યોજ આપણા ભૂત ગૌરવ અને જાહેરલાલીના પુણ્ય સ્મરણો છે. જગત્ પરિવર્તનશીલ હોઈ જૈન સમાજ પણ તેથી વંચીત ન રહી. જૈન પ્રજા પણ ધીમે ધીમે ઘટવા લાગી. પૂર્વજ્ઞેની જોડેજલાલીમાં વૃદ્ધિ કરવાની તો બાબુએ રહી પણ જે હતું તે પણ સાચવવાની તાકાત જૈન સમાજ ધીમે ધીમે ગુમાવવા લાગી તેના પરિણામે સ્થળે સ્થળના તીર્થસ્થાનો ઇર્ષ્યાતાને પામવા લાગ્યા. કેટલાકનાં તો નામ નિશાન સુધ્ધાં ભૂલાવા લાગ્યાં એ અતિ દુઃખદાયક પરિસ્થિતિમાં પણ જૈન સમાજને કેટલોક સમય સળડવું પડ્યું.

આ પરિસ્થિતિએ જૈન સમાજના કાન ઉઘાડ્યા સમાજને પુનઃ પોતાના ગૌરવનું ભાન થયું એ ભાન કરાવનાર કેટલાક મહાપુરુષો હતા તેમાંના આપણા ચરિત્ર નાયક પણ એક હતા, તેમણે જોયું કે જૈન સમાજના તીર્થસ્થાનોની આ પરિસ્થિતિ ચાલુ રહેશે તો થોડાજ વર્ષોમાં તીર્થસ્થાનોની અકલ્પનીય સ્થિતિ થઈ પડશે.

એ સમયે જૈનસમાજમાં એવા પ્રકારની ભાવના ઉત્પન્ન થઈ કે પુણ્ય પસાએ માનવ ભવ મળ્યો તેમાંય મહાપુણ્યના યોગે જૈન ધર્મની પ્રાપ્તિ થઈ તેની શું સાર્થકતા? શુદ્ધ સમક્રિતી બનવું એજ મહાધર્મની મહાઆજ્ઞા છે એ સમક્રિતના આગમન અર્થે એ સમક્રિત ટકાવવા અર્થે તીર્થસ્થાનો એજ સર્વોત્તમ સાધન છે. માનવ ભવની મહત્તા સમજાવનાર એ જનાલયો અને તીર્થસ્થાનો જ્યાંજ્યાં જીર્ણ થયાં હોય, અપ્રસિદ્ધ થયાં હોય, તેને બહાર લાવવામાંજ

માનવ ભવની સાર્થકતા છે આ ભાવના ફેલાવનારી મહાન વિભૂતિ-
ઓમાં આપણા ચરિત્ર નાયક પણ એક હતા.

આજ કારણે ચરિત્રનાયકે પોતાની શક્તિઓ તીર્થસેવામાં
સમર્પી તીર્થસેવા એજ સાસન સેવા તેમણે માની. જ્યાંજ્યાં એ
તીર્થસેવાનું સ્થાન મળ્યું ત્યાંત્યાં જઈ પહોંચી તેમણે પોતાના
તરફની પૂર્ણ સેવા અર્પી જે વાંચકો હવે પછીના પ્રકરણમાં જોઈ શકશે.
ધન્ય હો એ તીર્થ સેવકને ?

પ્રકરણ ૯ મું તીર્થોદ્ધારક તરિકે.

ચક્રો જોઈ શક્યાછે કે ચરિત્રનાયક બાહ્યાવસ્થાથીજ
ધર્મપ્રીય હોઈ આત્મિક પ્રગતિ માગતા અને
મેળવતા. પોતાની ભર્યુવાન વયમાં ભાગવતી
દીક્ષા અંગીકાર કરી સંસારની આધિ વ્યાધિ

અને ઉપાધિનો સર્વથા ત્યાગ કરી સાંસારિક વાસનાઓને લાત
મારી જીવનને ઉત્કૃષ્ટ બનાવવા ચરિત્રનાયક ખૂબ પડ્યા ત્યારથીજ
તેમણે સર્વદેશીય પ્રગતિ સાધવા માંડી સૂત્ર સિદ્ધાન્તોનું અધ્યયન
કરી તેઓશ્રી શાસન સેવાના વિશાળ પન્થે ચડ્યા, અને એ સેવા તે
વખતના મુખ્ય કર્તવ્ય તરિકે ગણાતા તીર્થસ્થાનોના ઉદ્ધાર અને
પ્રસિદ્ધિમાંજ અર્પી, એથીજ તેઓશ્રી 'તીર્થોદ્ધારક' નું માનીતું બિરૂદ
પ્રાપ્ત કરી શક્યા છે.

પોતાના વિહાર દરમ્યાન અગર ચાતુર્માસ દરમ્યાન તેઓશ્રી શાસનની અનેકવિધ સેવામાંજ વખત પસાર કરતા તેઓશ્રીએ પ્રથમ તો કચ્છ જોવા એક ખુણે પડેલા પ્રદેશમાં વિહાર કર્યો. ભૂજ અને માંડવીમાં બળ્લે ચોમાસાં કર્યાં એમ ચાર વર્ષ કચ્છ દેશમાં વિચરવાનું એક કારણ હતું અને તે પોતાના જીવન-કાર્યનું. તીર્થોદ્ધાર એજ પછી તો તેઓશ્રીનો જીવન મંત્ર થઇ પડ્યો હતો.

થોડા વખત પૂર્વેજ (ગયા વર્ષમાંજ) પાટણના શ્રેષ્ઠ શિરોમણી શેઠ નગીનચંદ્ર કરમચંદ્રે પાટણથી કચ્છમાં આવેલાં ભદ્રેશ્વરાદિ તીર્થોનો ચતુર્વિધ સંઘ^૧ કાઢ્યો હતો, એજ ભદ્રેશ્વર તીર્થને પ્રથમ પ્રસિદ્ધિમાં લાવનાર આપણા ચરિત્રનાયક હતા. ભદ્રેશ્વર તીર્થને પ્રસિદ્ધિમાં લાવ્યા એટલુંજ નહિ પણ તેનો ઉદ્ધાર કરાવી પ્રાચીન તીર્થ તરિકેની તેની મહત્તા કાયમ રખાવી. એ કારણે જૈનસમાજ તેમના યશોગાન ગાય એ સ્વાભાવીક છે.

ત્યારપછી અવારનવાર ત્રણ ચાતુર્માસ તેઓશ્રીએ મહુવા (કાઠીયાવાડ)માં કર્યાં, ત્યાં પણ તેઓશ્રીએ ઓછો ઉપકાર નથી કર્યો

૧ આ સંઘમાં સંઘવી શેઠ નગીનચંદ્રભાઈના ભક્તિભર્યા અતિ આગ્રહથી ચરિત્રનાયકના મુખ્ય શિષ્ય પં. આનંદવિજયજી મહારાજ પણ પધાર્યા હતા અને સંઘવીજીના અતિ આગ્રહથીજ તેમણે સાયલા નિવાસી દેશાઈ દીપચંદ્ર હેમચંદ્ર તથા તેમની જાહેન લેરીબાઈને રાજ-કોટ મુકામે દીક્ષા આપી મુનિ દીપવિજયજી તથા સાધ્વી લક્ષ્મીશ્રીજી નામ રાખ્યું હતું અને ભારે ધામધુમ થઇ હતી દીક્ષા અવસરે લગભગ દશ હજાર શ્રાવક શ્રાવિકાઓ તથા ત્રણસો (૩૦૦) આશરે સાધુ સાધ્વીઓ હાજર હતાં.

એ સમયે ત્યાં કેટલાક લાંબા કાળથી આયો આપતો દેવદ્રવ્યનો ઝગડો હતો. આગેવાનોની અણસમજને લીધે હીસામમાં ગોટાળો થઈ ગયો હતો, તે ગોટાળો ચરિત્રનાયકે સૌને સમજાવી દૂર કર્યો એ ઉપરાંત યતિ વર્ગનું બહુ જોર હતું મુનિઓને વિદ્યારમાં બહુ અડચણ પડતી તે પણ તેઓશ્રીએ શ્રાવકોને સમજાવી મુનિ વિદ્યાર માટે સરલ રસ્તો કરી આપ્યો. આમ જ્યાંજ્યાં જતા ત્યાં તેમનો અજ્ઞ પ્રભાવ પડતો અને ધારેલાં કાર્યમાં વિજયવન્ત થતા.

ત્યારપછી એક ચોમાસું તેઓશ્રીએ હીસા શહેરમાં કર્યું. ત્યાં પણ યતિ વર્ગનું પરીખણ સવિશેષ હતું. યતિઓના મંત્ર યંત્ર-તંત્રથી લોકો ભોળવાયેલા હતા. શુદ્ધ ધર્મનું તે સમયે લોકોને ઓછું જ્ઞાન હતું, ત્યારે તેમને બે કાર્યો કરવાનાં હતાં તેમને બે વર્ગ સામે કામ કરવાનું હતું. એક તો યતિઓને દબાવી તેમનું પરિખણ ઓછું કરવું અને બીજું ભોળવાયેલા શ્રાવકોને સન્માર્ગે દોરવી શુદ્ધ ધર્મ-નિષ્ઠ બનાવવા. ત્યાંજ તેમના આત્મખળની કસોટી હતી. એ આત્મખળ કહો કે ગમે તે પણ તેમના વ્યક્તિત્વનો અજ્ઞ પ્રભાવ સર્વત્ર શાવી જતો. અત્રે પણ એમજ થયું. એ મંત્ર યંત્ર તંત્રથી ભરમાયેલા જનસમાજને સતત ઉપદેશથી શુદ્ધ સમક્ષિતી બનાવ્યા. એ જૈનસમાજ પ્રત્યે ચરિત્રનાયકની ઓછી સેવા નથી. એથીજ જૈનસમાજ તેમને ભૂરિ ભૂરિ વંદે તેમાં શું નવાઈ !

એજ હીસા શહેરથી સાત ગાઉ ઉપર શ્રી ભીલડીયા પાર્શ્વનાથનું ભવ્ય તીર્થ છે. તે વખતે તે અપ્રસિદ્ધિમાં હતું. તે સ્થિતિ તેઓશ્રીએ જાણી એટલે હીસાના ચતુર્વિધ સંઘ સાથે તેઓશ્રી ત્યાં પધાર્યા. ત્યાં શ્રાવક સમુદાયને એ તીર્થની મહત્તા, ભવ્યતા અને વિશાલતા સમજાવી

આ પ્રભાવશાળી તીર્થને લીધે હો. વા ચરિત્રનાયકના પ્રભાવશાળી વ્યક્તિત્વને કારણે હો, ગમેતેમ પણ શ્રાવકવર્ગ પ્રતિબોધાયો. પચાસ પચાસ વર્ષના હોણા નિકળતા રૂપીયા વ્યાજ સાથે વસુલ થયા. તે સાથે શ્રીમન્તોને સમજાવી કેટલીક રકમ મેળવી એ ઉપરાંત આસ-પાસના શહેરો અને ગામોમાંથી પણ મદદ મંગાવી. એમ કેટલાક પરિશ્રમે પછી તે ભવ્યતીર્થને પ્રસિદ્ધિમાં લાવી તેનો ઉદ્ધાર કરાવ્યો એ દહેરાશરણના આસપાસની વિશાળ જગ્યા ખરીદાવી ત્યાં ધર્મશાળા બંધાવવાનો ઉપદેશ આપ્યો. આજે પણ એ ધર્મશાળા ચરિત્રનાયકના પુણ્ય સ્મરણરૂપે મોજુદ છે, એ સૌ ચરિત્રનાયકના પ્રયાસનેજ આભારી છે એટલુંજ નહીં પણ આ તીર્થમાં અવારનવાર આવી શ્રાવકોને બોધ આપી આ તીર્થને વિશેષ પ્રસિદ્ધિમાં લાવ્યા. અને દરસાલ પોપ દસમીનો મેળોથાપ્યો. તે અઘાપિપર્યંત ચાલુ છે. મેળા પ્રસંગે આવનાર યાત્રાળુઓને તકલીફ ન પડે તેથી પોપ વદિ (ગુજરાતિ માગશર વદી) નવમી દશમી તથા એકાદશી એ ત્રણ દિવસ નવકારસી-જમણવાર-સ્વામીવાત્સલ્ય થાય તેવી સગવડતા પ્રતિબોધથી કરાવી આપી

આમ જ્યાંજ્યાં તેઓશ્રીએ વિદ્યાર કર્યો ત્યાંત્યાં ચરિત્રનાયકે કાંઈનેકાંઈ ઉપકાર કર્યાજ છે આથીજ જૈન સમાજ તેઓશ્રીની રૂણી છે. આ રિતે તેઓશ્રી ‘તીર્થોધ્ધારક’ તરિકે પોતાનું ચિહ્ન શોભાવી શક્યા છે. વંદન હો એ તીર્થોધ્ધારકને !

પ્રકરણ ૧૦ મું. ચરિત્રનાયકનો શિષ્ય પરિવાર.

ચરિત્રનાયકની ચારિત્ર-પ્રભાવના પ્રભાવપૂર્ણ-વ્યક્તિત્વ, વિશાળ વાંચનમનન અને અધ્ય-યનથી મળેલ બહેજો અનુભવ, એ સૌ તેઓશ્રી જ્યાંજ્યાં વિચરતા ત્યાં તેમની પ્રભાવના માટે બસ હતું. તેઓશ્રીએ જીવન-સાધના સાથે સમાજસેવા ધર્મસેવાને પણ મુખ્ય સ્થાન આપ્યું એજ તેમની વિશિષ્ટતા. એમ તેઓશ્રીના વિધવિધ આદર્શોમય જીવનને આકર્ષાઈને તેઓશ્રીનો શિષ્ય પરિવાર પણ વધ્યો એ શિષ્ય સમુદાયની ટુંક નોંધ અત્રે લેવી અસ્થાને નહિજ ગણાય.

શિષ્ય પરિવાર.

(૧) ચરિત્રનાયક કચ્છ પ્રદેશમાં વિચર્યા ત્યારે તેઓશ્રીએ મુનિશ્રી નરેન્દ્રવિજયજી મહારાજને દીક્ષા આપી તેઓ મહાન્ તપસ્વી હતા. તેમણે માસદ્વપણ-પક્ષદ્વપણ-સોળભયું આદિ બહુ કઠી તપશ્ચર્યાઓ કરી હતી. તેઓ વિક્રમ સંવત્ ૧૯૬૪માં પાલીતાણામાં કાળધર્મ પામ્યા.

(૨) ચરિત્રનાયકના બીજા શિષ્ય મુનિશ્રી પ્રધાનવિજયજી થયા તેઓ વિક્રમ સંવત્ ૧૯૫૨માં વઢવાણ કેમ્પમાં કાળધર્મ પામ્યા.

(૩) ચરિત્રનાયકે વિહાર દરમ્યાન રાધનપુરના એક શ્રાવક જેઓ પ્રકરણ આદિનું સાદું જ્ઞાન ધરાવતા તેમને દીક્ષા આપી અને તેઓ-

શ્રીનું નામ મુનિશ્રી અમૃતવિજયજી રાખવામાં આવ્યું હતું. તેઓ વિક્રમ સંવત્ ૧૯૭૫માં થરાદરીમાં કાળધર્મ પામ્યા.

આ રીતે પ્રથમતો તેઓશ્રીનો શિષ્ય સમુદાય ત્રણુની સંખ્યામાં હતો. ત્યારબાદ પ્રશિષ્યમંડળ પણ તેટલીજ સંખ્યાનું બન્યું.

પ્રશિષ્ય વર્ગ.

(૧) મુનિશ્રી નરેન્દ્રવિજયજી મહારાજના શિષ્ય મુનિશ્રી ભાણુવિજયજી મહારાજ જેમને ચરિત્રનાયકે ઘોલેરા બંદરમાં સ્વહસ્તે દીક્ષા આપી હતી તેમનું વ્યક્તિત્વ પ્રભાવયુક્ત હતું સાથો-સાથ તેઓ વિદ્વાન પણ હતા તેઓ વિક્રમ સંવત્ ૧૯૬૧માં મહુવામાં કાળધર્મ પામ્યા.

(૨) મુનિશ્રી નરેન્દ્રવિજયજી મહારાજના દ્વિતીય શિષ્ય મુનિશ્રી લલિધવિજયજી થયા અને તેમને પણ મુનિશ્રી રત્નવિજયજી મહારાજ શિષ્ય થયા.

આમ ઉપર મુજબ ચરિત્રનાયકને ત્રણ શિષ્યો અને ત્રણ પ્રશિષ્યો મળી છની સંખ્યાનો સમુદાય બન્યો.

વિક્રમ સંવત્ ૧૯૫૯ની સાલમાં ચરિત્રનાયકે વિહાર કરતાં (પાલણપુર એજન્સીના) થરા ગામમાં માસકર્ય કર્યો, ત્યાં ચરિત્રનાયકની દેશનાથી સૌ મુઘ્ધ બન્યા. એક ધર્મપ્રેમી કુટુંબ તો તેમનું અનન્યભક્ત બની ગયું, અને તે શેઠ ચતુરભાઈનું ધર્મપ્રેમી કુટુંબ હતું. આજે અનુયોગાચાર્ય (પં.) મહારાજશ્રી આન્તિવિજયજી ગણી મહારાજને તો સારીથિજૈન સમાજ તેમની વિદ્વતા શાસનસેવા અને વિશુદ્ધ ચારિત્ર માટે પિછાને છે. તેઓશ્રીએ આજીવનઆરિ હોધ પોતાનું સાશ્વત જીવન ચારિત્રની અનન્ય ઉપાસનામાંજ ગાળ્યું છે. તેઓ

આપણા એ ધર્મપ્રેમી ચતુરભાઈના સાંસારિક પુત્ર થાય ગણી મહારાજના સાંસારિક માતૃશ્રીનું પુણ્યનામ પુણ્યભાઈ હતું ગણી મહારાજનું સાંસારિક નામ ચુનીલાલ હતું તેમનો જન્મ થરા પાસેના રાજપર ગામમાં સં. ૧૯૪૧ના માર્ગશીર્ષ શુક્લ ચતુર્દશી સોમવારે પ્રાતઃકાળે થયો હતો પછીથી તેઓ થરામાં રહેતા ચરિત્રનાયકનો માસકરુષ થરા ગામમાં જ્યારે થયો ત્યારે આ ધર્મપ્રેમી કુટુંબને આનંદનો પાર ન રહ્યો. ચરિત્રનાયકે આખા કુટુંબને પોતાની ધર્મ દેશનાથી શુદ્ધ સમકિતવન્ત અનાવ્યું. ચુનીલાલભાઈ ચરિત્રનાયકના ધર્મ બોધમાં એટલાતો તદ્દલીન બન્યા કે ચરિત્રનાયકના દર્શનથી વિમુખ થવું એતો તેમને મન અતિ કષ્ટ થઈ પડતું. પરિણામે ચુનીલાલભાઈને સંસાર પ્રત્યે પૂર્ણ અભાવ ઉત્પન્ન થયો અને ભાગવતી દીક્ષા અંગીકાર કરવાની અભિલાષા ક્રિપ્ત થઈ ચરિત્રનાયકે ચતુરભાઈના સૌ કુટુંબી જનોને શુદ્ધ સમકિતવન્ત અનાવ્યાજ હતા. જ્યારે ચુનીલાલભાઈની આ મહેચ્છાની સારાય કુટુંબને જાણ થઈ ત્યારે જરાય શોક કે ગ્લાનીને બદલે સૌ આનંદસાગરમાં ડુબ્યા. સૌએ અનુભૂતિ અર્પી અને એજ વર્ષમાં વિક્રમ સંવત્ ૧૯૫૯માં વૈશાક સુદિ સાતમ સોમવારના શુભ દિવસે પાટણ શહેરમાં મોટી ધામધુમથી મહોત્સવ પૂર્વક ચતુર્વિધ સંઘ સમક્ષ ચરિત્રનાયકે ચુનીલાલભાઈને ભાગવતી દીક્ષા આપી અને તેઓશ્રીનું નામ મુનિશ્રી ૧ ખાન્તિવિજયજી રાખવામાં આવ્યું. અને તેમની સાથેજ બીજા એક શ્રાવકે પણ દીક્ષા

---

૧ શ્રી ખાન્તિવિજયજી ૨ પુષ્પવિજયજી ૩ ચમરેન્દ્રવિજયજી
૪ અમીભાવિજયજી ૫ દીપવિજયજી એ ચાર શિષ્ય અને પ્રકાશવિજયજી
પ્રશિષ્ય હાલ વિદ્યમાન છે.

લીધી જેમનું નામ મુનિશ્રી જયવિજયજી^૨ રાખવામાં આવ્યું. આ બંને શિષ્યોની વડી દીક્ષા એજ વર્ષમાં અપાડ શુદ્ધ અષ્ટમીને ગુરુવારે પાટણમાં ચરિત્રનાયકના સ્વહસ્તે થઈ.

ત્યારબાદ ચરિત્રનાયકે સંવત ૧૯૬૦માં ચાણુરમાં ગામમાં એક શ્રાવકને દીક્ષા આપી જેમનું નામ મુનિશ્રી ધનરૂપવિજયજી રાખવામાં આવ્યું હતું.

આ રીતે ચરિત્રનાયકનો પોતાની વિદ્યમાનતામાં શિષ્ય પ્રશિષ્ય સમુદાય નવની સંજ્યાનો થયો. છેલ્લા ત્રણે શિષ્યો પૈકી મુનિમહારાજશ્રી ખાન્તિવિજયજી મહારાજપર ચરિત્રનાયકને વિશેષ પ્રેમ હતો, અને મુનિમહારાજ ખાન્તિવિજયજી પણ ચરિત્રનાયકની સેવામાં સદૈવ તલ્લીન રહેતા. આથીજ મુનિમહારાજ (હાલમાં અનુયોગાચાર્ય, પં.) શ્રીખાન્તિવિજયજી મહારાજ પ્રત્યે ચરિત્રનાયકનો પ્રશસ્ત રાગ હતો, તેમને યોગવહન કરાવી પન્યાસ પઢવી આપવાની ચરિત્રનાયકને ખાસ ઉમેદ હતી. પણ એ ઉમેદ બર લાવતાં પહેલાં કુર કાળ દેવે અતિ દુઃખદાયક પગલું ભર્યું જે વાંચકો હવે પછી નિહાળી શકશે.

૨ શ્રી જયવિજયજીના શિષ્ય કલ્યાણવિજયજી સં. ૧૯૮૩ના ચોમાસામાં કાલધર્મ પામી ગયા છે.

પ્રકરણ ૧૧ મું.

સિદ્ધક્ષેત્રમાં અન્તિમ ચાતુર્માસ અને સ્વર્ગવાસ.

ર્થ સેવા એજ ચરિત્રનાયકને શાસનનાયક બનાવ્યા.
નવ નવ શિષ્ય પ્રશિષ્યના જીવનનાયક બન્યા
પણ એ તો સૌ Side by sideના પૂનિત
કર્તવ્યો હતાં. 'આત્મોદ્ધાર' એજ એમને

મુદ્રાક્ષેષ હતા. આત્મત્વનો સાક્ષાત્કાર કરવા તેઓશ્રીએ સ્વજીવનની
એકેએક પળ જ્ઞાન ધ્યાન અને અધ્યયન, તપ જપ અને વ્રત,
સંયમ નિયમન અને ઈન્દ્રિય દમનમાંજ પસાર કરી, તેઓશ્રીનું બાહ્ય
જીવન જેટલું ક્ષોકોને મુગ્ધ કરતું તેટલુંજ તેમનું આંતરિક જીવન
પવિત્ર હતું અને એજ સૌના આકર્ષણનું કારણ હતું.

પોતાની વૃદ્ધાવસ્થામાં પણ 'વિહાર' તો ચાલુજ રાખ્યો. જૈન
સાધુઓ માટે 'વિહાર' આવશ્યક ક્રીયા છે જૈનસાધુઓના વિહારમાં
સ્વ અને પરનું હિત સમાયેલું છે. ખાસ કારણ સિવાય જૈનસાધુઓ
એક કરતાં વધુ ચાતુર્માસ એકજ સ્થળે કરતા નથી, ગ્રામાનુગ્રામ
વિચરવામાં ધર્મ-પ્રચાર સુંદર રિતે થઈ શકે છે. ધર્મથી વિમુખ
થયેલાઓને ધર્મપરાયણ બનાવી શકાય છે, અને પોતાના અંગત
ચારિત્ર પાલનમાં પણ વિહાર એક અગત્યનું અંગ છે. આથીજ
શાસ્ત્રકારોએ 'વિહાર'ને આવશ્યક ક્રીયા તરિકે જૈનસાધુઓના
આચારમાં પરાંતી છે

આજ કારણે ચરિત્રનાયકે પોતાની વૃદ્ધાવસ્થામાં પણ ‘વિહાર’ ચાલું રાખ્યો. વિક્રમ સંવત્ ૧૯૬૭માં તેઓશ્રી શ્રીસિદ્ધક્ષેત્ર પાલીતાણામાં પધાર્યા અને ત્યાંજ ચાતુર્માસ નક્કી થયું.

કોઇ સાગરની સુંદર સપાટીપર એકાદ જહાજ રહેલ કરવા જહાજ પડે, દષ્ટિ મર્યાદામાં જળ જળ અને જળ હોય છતાં તેને કિનારે પહોંચવાને મહેચ્છા હોય ક્ષણમાં ઉત્પન્ન થઇ ક્ષણમાં લય પામતા સંસારની અસારતાનું ભાન કરાવતા જલ તરંગોપર એ જહાજ પોતાની મુસાફરી શરૂ કરે, જલ તરંગોપર કુદતું-રમતું-અથડાતું એ જહાજ પોતાની કૃત્ય કરે જાય, રસ્તામાં અણુધાર્યા પહાડોની હાર આવે, છતાં ચતુરનાયકની સહાયથી અથડાતા પહેલાં સરળતાથી માર્ગ ક્રમણ કરી હ્યે વાવાઝોડાઓ ભરતી અને ઓટ વિગેરે મળે પણ પ્રવીણતાથી માર્ગ ક્રમણ કરી રહેલ કરવાને સુંદર સપાટી મેળવી હ્યે અને કિનારે પહોંચવાના કોડમાં પોતાની ગતિમાં વૃદ્ધિ કરે, એમજ ચરિત્રનાયકના જીવનમાં થયું ચરિત્રનાયકને ધ્યેય પ્રાપ્તિને પ્રશસ્ત મોહ આલવયમાંજ લાગ્યો. સંસારની અસારતાનું ભાન થતાં ભરયુવાવસ્થામાં સંસારસાગરને તરવા પોતાના જીવન જહાજને ત્યાગ માર્ગે દોયું અંતરંગ નળનાદંઓ રૂપ જલ તરંગોપર વિજય મેળવી, જ્ઞાન ધ્યાન અને અધ્યયનથી મુશ્કેલીઓ રૂપ પહાડો વચ્ચે જીવન જહાજને આગળ અને આગળ ધપાવી સંસારની વિચિત્રતાઓ રૂપ વાવાઝોડાંઓ ભરતી અને ઓટ આદિમાં ન તણાતાં ચરિત્રનાયકે જીવન જહાજને ધ્યેય પ્રાપ્તિની સુંદર સપાટીપર દોયું. પોતાની ગતિમાં વૃદ્ધિ કરી ‘આત્મોદ્ધાર’ રૂપ કિનારે પહોંચવાને પૂર્ણવેગ દાખવ્યો એ નિહાળી ‘ધન્ય હો એ મહાત્માને’ એમ સૌથી રહેજે બોલાઇ જવાતું.

સારાય ભારતમાં વિચરી સાંસારિક અસારતાનું જગતને બાન કરાવતા, બાળ બ્રહ્મચારિ નિરુપહી મહાન્ પ્રભાવશાળી સ્વ અને પરનું કલ્યાણ સાધતા આપણા ચરિત્રનાયક સિદ્ધ ક્ષેત્રમાં પધાર્યા.

એ સિદ્ધાચળ ગિરિ, જ્યાં પ્રભુ રૂપભદ્રેવ પૂર્વ નવાણુવાર આવી ને સમોસર્યા. જેને કાંકરે કાંકરે અનંતા સિધ્યા છે, જ્યાં પુંડરિક ગણધર પોતાના કરોડો સાથીઓ સાથે મુક્તિ રમણીને વર્યા જ્યાં પ્રભુ નેમ સિવાય ત્રેવિસે જીનવરો સમવસર્યા હતા એવા ભવ્ય પવિત્ર સિદ્ધ-ક્ષેત્રમાં આત્મકલ્યાણ કરવાનેજ અન્તસમયે તેઓ પોતાના પ્રબળ પુણ્યની પ્રેરણાથી પધાર્યા હોય એમજ થયું. આવા સિદ્ધક્ષેત્રમાં આવવું, ચાતુર્માસ નક્ષિ કરવું એ પવિત્ર તીર્થાધિરાજની પવિત્ર ધૃતી મસ્તકે ચડાવતાં ચડાવતાં દેહ વિલય કરવો એથી મહદ્ ભાગ્ય ક્યાં હોય ?

ચરિત્રનાયકને તેમની ખાસ્યાવસ્થાથીજ સૌ અનુકૂળ સંજોગો મલી આવતા તેમાં કુદરતનો જરૂર કાંઈ સંકેત હોવો જોઈએ, આપણે તો તેઓશ્રીના પુણ્ય પ્રભાવ અને ભાગ્યેદ્ય માટે જોટલા હર્ષિત થઈએ તેટલાજ કુદરતનો એ સંકેત સમજવામાં વિચાર નિમગ્ન થઈએ તો જરૂર આપણને લાગશે કે આ ભગ્યાત્માએ આત્મશ્રેય સાધ્યું છે, આત્મોન્નતિ કરી છે.

‘યથા નામા તથા ગુણા, એ લોકોકિત અનુસાર શ્રીમાન્ ચરિત્રનાયક ઉમેદવિન્યજી મહારાજ પોતાની જીવન ઉમેદો પર લાવતા લાવતા છેવટ શુભ ગતિની પ્રાપ્તિની ઉમેદ પર લાવવા આ સ્થળે પધાર્યા હોય એમ અન્યું, વિક્રમ સંવત્ ૧૯૬૪ના માગશર વદ ત્રીજને દિવસે મહા તીર્થની પવિત્ર છાયામાં રતનચંદ (પાટણવાળા)ની ધર્મશાળામાં

પોતાના વિદ્વાન્ શિષ્યો અન્ય મુનિરાજો સાધ્વીઓ શ્રાવકો અને શ્રાવિકાઓ સમક્ષ પૂર્ણ સમાધિ પૂર્વક નમસ્કાર મહામંત્રનો ઉચ્ચાર કરતા કરતા પવિત્ર ગિરિરાજનું ધ્યાન ધરતા મધ્યાહ્ન સમયે વિજ્ય મુહૂર્તમાં ચરિત્રનાયક આ નંદવર દેહનો ત્યાગ કરી સ્વર્ગગામી બન્યા. કુર કાલદેવની સત્તાને આધીન થયા. જગત્માં એ કાળદેવની સત્તાને કોણ આધીન નથી થયું? સૌ રાયથી રંક માટે કાળદેવની સત્તા સરખીજ છે. તેણે કોઈને છોડ્યા નથી જન્મ અને મરણ એતો જગત્ના અનન્ત નિયમનો છે. તેની વિરુદ્ધ જવાની કોઈપણ પ્રાણીમાં તાકાત નથી, ચરિત્રનાયક પણ એ કાળદેવને શરણ થયા. તેમણે દેહ તિલય કર્યો.

તેઓશ્રીના સ્વર્ગવાસના ગમગીની ભર્યા સમાચાર સર્વત્ર ફેલાઈ ગયા. સાંચ પાલીતાણા ધર્મશાળાને આંગણે ઉભરાયું. સૌના નેત્રો રડ્યાં, હૃદયો ગમગીન થયાં વાણીઓએ શોકોચ્ચાર ઉચાર્યા, સારાય પાલીતાણામાં શૂન્યતા પ્રસરી. સૌના હૃદયપર કારી ‘દ્વા’ પડ્યો. પછીતો તેઓશ્રીના દેહની દહનક્રીયા બહુ ધામધુમ પૂર્વક કરવામાં આવી આ પ્રસંગે પં. ગંભીરવિજયજી, પં. ચતુરવિજયજી, પં. સુમતિ વિજયજી, પં. ધર્મવિજયજી, પં. જશમુનિજી આદિફાળાં ૪૦-૫૦, સાધ્વીજી મહારાજના ફાળાં ૧૫૦, શ્રાવક અને શ્રાવિકાઓની મોટી સંખ્યા હાજર હતી. સૌએ દિલગીરી પૂર્વક દેવ વંદનમાં ભાગ લીધો ચરિત્રનાયકના સ્વર્ગવાસના ખચર તારથી ચોતરફ ફેલાઈ ગયા. સર્વત્ર દેવવંદન અને ગુરુભક્તિ નિમિત્તે આરંભ સમારંભ બંધ કરી ધર્મક્રીયાઓ થઈ યાત્રા માટે આવેલા થરા ગામના આગેવાનોએ પં. શ્રી ખાન્તિવિજયજીના ઉપદેશથી શ્રી ગુરુભક્તિ નિમિત્તે પત્તાલાલ

આપ્તુની ધર્મશાળામાં નિવાર્યું મહોત્સવ, અષ્ટાન્દિકા મહોત્સવ કરવા પૂર્વક ગિરિરાજ ઉપર આંગી પૂજા અને ભાવના કરાવવા પૂર્વક સ્વામિ વ્રાત્સલ્યો સાથે બડા આડંબરથી ઉજવ્યો હતો, વંદન હો એ સ્વર્ગવાસી ગુરૂદેવને ?

પ્રકરણ ૧૨ મું.

ચરિત્રનાયકના જીવન સ્મરણો.

ચરિત્રનાયકનો નમ્બર ફેહ આ જગતને છોડી ગયો છતાં તેઓશ્રીનો દિવ્ય આત્મા અઘાપિ સમાજ વચ્ચે ખડોને ખડોજ હોય એમ સ્પષ્ટ ભાસે છે. જગતની અસારતા તેમણે પ્રથમથીજ

નિહાળી હતી. તેથીજ જગતને તેનું ભાન કરાવવા ચરિત્રનાયક ખુદાર પડ્યા અને ભાન કરાવ્યું પણ ખરું. એવા મહાપુરુષની જીવનકથા હવે સમાપ્ત થાય છે ચરિત્રનાયકે પોતાના જીવનમાં જે આચરી બતાવ્યું એજ તેઓશ્રીની જનતા પાસે માગણી છે પ્રિયવાંચક પચાવી શકાય એટલું તો તેમના જીવનમાંથી અવશ્ય ગ્રહણ કરશે.

જીવન કથા પૂર્ણ કરતાં પહેલાં જે માટે અઘાપી જનતા તેઓશ્રીને સંભારી રહી છે એ જીવનસ્મરણો પણ આજેખવા ધરીત ગણાશે.

(૧) ચરિત્રનાયકને (અનુયોગાચાર્ય) ખાન્તિવિજયજી મહારાજ પર વિશેષ પ્રેમ હતો. પં. મહારાજશ્રી પણ ગુરુભક્તિમાં તેટલાજ રાગી હતા. ચરિત્રનાયકને ખાસ ઉમેદ હતી કે મુનિશ્રી ખાન્તિવિજયજીને સ્વહસ્તે યોગોદ્વહન કરાવી ગણિ અને પન્યાસ પદવી આપવી. પણ એ ઉમેદ બર આવે ત્યારપહેલાંજ કુર કાળદેવે ચરિત્રનાયકને આપણી વચ્ચેથી ઉપાડી લીધા. ભાવી પ્રયણ છે. ચરિત્રનાયકની અભિલાષા તેમના દીલમાંજ રહી. પરંતુ પોતાની એ અભિલાષા પૂર્ણ કરવાને તેઓશ્રીએ શ્રીમાન્ વિજયવીરસૂરિજીને ખાસ ભલામણ કરી હતી, કારણ કે વિજયવીરસૂરિજીને વિક્રમ સંવત્ ૧૯૬૦માં ભગવતીજીના યોગોદ્વહન કરાવી સંવત્ ૧૯૬૧માં પાટણમાં ગણિ પદવી આપી હતી. અને તેજ સાલમાં રાધનપુરમાં પન્યાસ પદવી પણ પોતેજ આપી હતી તે વખતે ખાસ ભલામણ કરેલ હતી કે જેવી રીતે યોગોદ્વહન કરાવી તમને પદવીથી વિભૂષિત કરેલ છે તેમ તમે પણ યોગવહન કરાવી મારા વિદ્વાન્ શિષ્ય મુનિ ખાન્તિવિજયજીને ઉપરોક્ત પદવીથી વિભૂષિત કરવા ચુકશે નહિ.’ એ સુચના અનુસાર મુનિમહારાજશ્રી ખાન્તિવિજયજી સારાય ભારતમાં (ગુરુવર્યાના કાળધર્મ થયા પછી આયુ જીરાવલા, શીરોહી, મીવગંજ, પાલી નવાશહેર (બીયાવર), અજમેર. કીસનગઢ, જયપુર, આમેર, સાંગાનેર, ભરતપુર. આગ્રા શીકોહાબાદ (અહીંથી સૌરીપુર જવાય છે) મેનપુરી, કંપીલાજી, કાનપુર, લખનૌ, નવરાઈ (રતનપુરી) ફેઝનબાદ, અયોધ્યા, અલ્હાબાદ, શીવપુરી, બનારસ (કાશી), બેલુપુર, ભદ્રયની સીંહપુરી ચંદ્રાવતી, આરાશહેર, પટણા (પાટલીપુત્રનગર), ખીહાર (વિશાલાનગરી) કુંડલપુર અથવા વડગાંમ (ગોખરગામ).

રાજગ્રાહી, પાવાપુરી ગુણીયાજી (ગુણશીલચૈત્ય), લજવાડ (ક્ષત્રીયકુંડ)
 કાકંદી, લખીસરાય ચંપાનગર (ચંપાપુરી), નાથનગર. ભાગલપુર,
 અજીમગંજ (મુર્શીદાબાદ), બાલુચર, કટગોલા, કાસમઅજર, ગીરડીલ
 બડાકર (ચંબુવાલીકા નદી), મધુવન, સમેત શીખરજી, અલીગઢ, યુલ્લંદ-
 શહેર, મેરઠ સીટી, હસ્તીનાપુર દીલ્હી, શીરોજપુર, રામગઢ, અલવર,
 મેડતા ક્ષેત્રી, જોતારણ, સોજીત, નાડોલ, નાડલાખ, દેસુરી ઘાણેરાવ,
 મુઝઝાળા મકાવીર, સાદહી રાણકપુર, વરકાંણા, જોધપુર, પોકણ, જોશલ-
 મેર, લોદ્રવા, નગર (નાકોડાપાર્શ્વનાથ) બાલોતરા બામણવાડજી, પીંડ-
 વાળા, અજરી, નાંદીયા, લોટાણા, દીયાણાજી, ખરેડી પાલણપુર ડીસા,
 બીલડીયાપાર્શ્વનાથ ડુવા ધાનેરા, સાચોર ભોરલ, દેંમા (ધરણીધર)
 થરાદ. વાવ, રાધનપુર સમી, સંખેશ્વર, ઝીંઝુવાડા, દશાડા કિંઝા, વીસ-
 નગર, વડનગર, તારંગા, ઠંડર, પોશીના, પાલ ધુલેવાજી (કેશરીયાજી),
 ડુંગરપુર, વીજીવાડા (નાગથણ-પાર્શ્વનાથ), ટોટોઇ (મુલરીપાર્શ્વનાથજી),
 અમદાવાદ, મેસાણા, ચાણસમા પાટણ, ભોયણી, પાનસર, સેરીસા,
 ત્રામજ, કસોલ, કડી, ખેડા. માતર, નડીયાદ, કપડવંજ ખંભાત, કાવી,
 ગંધાર દેજખંદર, જંજુસર, જાંણી વડોદરા ડભોઇ. શીતોર. અઘડીયા,
 ભરૂચ, સુરત, વ્યારા, નંદુર્યાર. શીરપુર. (ખાનદેશ) ધુલીયા, અમલનેર,
 જલગાંવ, ભૂશાવળ, મલકાપુર, ખામગામ, આલાપુર, શીરપુર (વરાડ
 અંતરીક્ષ પાર્શ્વનાથ) આકોલા, ઉમરાવતી, વર્ધા ભાંદક (ભદ્રાવતી)
 મહેકર, લુણાર, એદલાબાદ, યુરાનપુર, માંડવગઢ, નવસારી, બીલી-
 મોરા, વલશાડ, અગવાડા, દમણ મુંબાઇ, ડાણા. મહુવા, તલાખ, ભાવન-
 ગર, ગોધા, કિના, દીવ દેલવાડા, અજર પાલીતાણા, રાજકોટ જુન-
 ગઢ, જામનગર, જેતપુર, મોરબી, ટ્રાંગઢા, વઢવાણ, બદ્રેસર, ભૂજ,

માંડવી, અંજર, મુદ્રા, સુથરી, (ધૃતકલ્પોદ્ભવ પાર્શ્વનાથ નળીયા, કોઠારા, તેરા, જખૌ, સાંધણ, કટારીયા, લાકડીયા, વાંઢીયા અને સારૈયકચ્છ) વિહાર કરી, સર્વત્ર જૈતવનું દિગ્દર્શન કરાવી ગુજરાતમાં પધાર્યા ત્યારે શ્રીમાન્ વિજયવીર સૂરીશ્વરજીએ મુનિશ્રી ખાન્તિ-વિજયજીને મીયાગામમાં ભગવતીજીના યોગ વહન કરાવી વિક્રમ સંવત ૧૯૭૯માં આશો વદ ચોથને સોમવારે ગણિ પદવી અને વદ છક ને યુધવારના રોજ પન્યાસ પદવીથી વડોદરા સુરત, રાધન-પુર, પાટણ વિગેરે સ્થળના સંભાવીત ગૃહસ્થો સમક્ષ વિભુષીત કર્યા.

(૨) ચરિત્રનાયક વિહાર કરતા કરતા (પાલણપુર એજન્સીના) થરા ગામમાં પધારેલા, તે સમયે ત્યાંના ૪૨ ગામેમાં જ્ઞાતિ સંબંધી લાંબા વખતનો ઝગડો હતો. તે તેઓશ્રીએ પોતાના હંમેશની શૈલી મુજબ સૌને સમજતી દૂર કરાવ્યો, અને સારીય જ્ઞાતિમાં સલાહ સંપ વર્તાવ્યો. જે માટે એ એતાલીસે ગામે ચરિત્ર-નાયકનું અઘાપિ સ્મરણ કરી કૃતકૃત્ય થાય છે.

(૩) ચરિત્રનાયકે સ્વહસ્તે ધણુને દીક્ષિત કર્યાં છે તેમાંના પોતાના શિષ્યો તો થોડાજ. એજ તેઓશ્રીની શિષ્યો માટેની નિર્દોષતા દર્શાવે છે. તેમાંના મુખ્ય પંન્યાસજી શ્રીમાન્ ચતુરવિજયજી મહારાજને ડીસામાં બહુ ધામધુમ પૂર્વક ચરિત્રનાયકે દીક્ષા આપી. મુનિમહારાજશ્રી વૃદ્ધિચંદ્રજીના શિષ્ય નિમ્યા હતા. શ્રીમાન્ વિજયનેમિસૂરિજીના મુખ્ય શિષ્ય મહોપાધ્યાય શ્રી સુમતિવિજયજી વિગેરેને યોગોદ્ધવહન કરાવી વડી દીક્ષાઓ આપી હતી એ સૌ ચરિત્રનાયકના મધુશસ્મરણો છે.

(૪) ચરિત્રનાયકે પાટણ નજીક આવેલા ચાણુરમા ગામમાં બાળકથી માંડી છેક ઋધ્ધ પર્યંતને નવકારથી શરૂ કરાવી સારૈય

જાનાબ્યાસ કરાવ્યો હતો. અને તેમને સુસંસ્કારી બનાવ્યા હતા. આ ગામમાં માત્ર શ્રાવકોનેજ ઉપકાર કર્યો એમ નથી આખીય પ્રજાને સહબોધ આપી ધર્માનુરાગી બનાવેલ. ત્યાં તળાવમાં માછલાનો વધ કાયમ થતો, આથી ચરિત્રનાયકનું હૃદય દુઃભાયું તેથી તેઓશ્રીએ પરિશ્રમ વેદી ગાયકવાડ સરકાર પાસેથી એવો હુકમ મેળવ્યો કે ‘ આ તળાવપર કોઈથી કોઈ પ્રકારની હિંસા થઈ શકે નહિ ’ તેવા હુકમના શીલા લેખો કોતરાવી તળાવના કાંઠાપર ચોડવામાં આવ્યા છે. એ કારણે ચાણુરમાની પ્રજા હજીપણ ચરિત્રનાયકનું નામ સાંભળતાં સહૃદય તેમના દિવ્ય આત્માને નમન કરે છે.

(૫) સંવત ૧૯૬૦ પોપવદ ૧૩ના રોજ પ્રભાતે પ્રાતઃ સ્મરણીય ક્લીકાલ સર્વજ્ઞ ગુરુદેવશ્રીમાન્ હેમચંદ્રાચાર્યની પવિત્ર મૂર્તિને પાટણમાં પ્રવેશ કરાવવાનો હતો. બહુ આડંબર પૂર્વક લાવવાને લોકોએ તૈયારી કરી હતી. ભવિતવ્યતાએ એવું બન્યું કે બારસની પાછલી રાત્રીએ વરસાદ થયો. અકાલીક વર્ષાદમાં શુભ કાર્ય ન થાય. આથી ચરિત્રનાયક જોઈને તે પ્રસંગે પાટણમાં ખીરાજતા હતા તેમણે મુર્તિનો પ્રવેશ કરાવવાને ‘ના’ કહી પણ સંઘ સમુદાયે સર્વ તૈયારીઓ કરેલી એથી સંઘ પોતાનો નિશ્ચય ફેરવી શક્યો નહિ. ચરિત્રનાયકે તો સાફ સાફ કહી દીધું કે ‘ મુર્તિને પ્રવેશ કરાવવાનો સમય અનુકુળ નથી છતાં લાવશે તો પાટણમાં ઉપદ્રવ થશે ’ છતાં લોકોએ તે બાબત લક્ષમાં ન લીધી. અને પ્રવેશ કરાવ્યો. ખીબજ મહીનામાં પ્લેગના ઉંદર પડવા લાગ્યા પ્લેગ ફેલાયો મરણ પણ થવા લાગ્યાં. આથી સંઘમાં બળભળાટ શરૂ થયો સંઘ સમુદાય મલી ચરિત્રનાયક પાસે સૌ આવ્યા અને સર્વ પરિસ્થિતિ કહી સંભળાવી. ચરિત્રનાયકે સંઘના શ્રેયની

ખાતર અહમ કરી જાપ શરૂ કર્યો. અને ‘વાસક્ષેપ’ મંગાવી મંત્રી અને દરેકને ‘વાસક્ષેપ’થી નવાજ્યા. રક્ષેગની શાન્તિ થઈ કોઈને કાંઈ ઉપદ્રવ ન થયો. ત્યારથી ચરિત્રનાયક પાટણમાં દેવસમ પૂજવા લાગ્યા.

(૬) ચાણુરમા ગામનો ઉપાશ્રય પણ તેઓશ્રીના ઉપકારનું સ્મરણ છે. એ સમયે યતી વર્ગ જોરમાં હતો છતાં તેમનો લેશ માત્ર ડર રાખ્યા સિવાય તેમના વિરુદ્ધ અને શાસનની પ્રભાવના માટે તેઓ હંમેશ કડીબદ્ધ રહેતા. એક વખત ઘણાં વર્ષ પૂર્વે ગામમાં ગણેશ-ચોથનો વરઘોડો કાઢવાનો હતો જૈનેતરોએ જૈનો પાસેથી વરઘોડા માટે પાલખી ચામર અને છત્ર માગ્યાં જૈનોએ ચરિત્રનાયક જેઓ તે વખતે ત્યાં હતા તેમને પૂછ્યું, કે ‘તે આપી શકાય કે નહિ?’ ચરિત્રનાયકે સાફ ‘ના’ કહી આથી જૈનેતરોએ ચાણુરમાના રાજ્ય વહીવટદારને ભંભેર્યો પરીણામ એ આગ્યું કે ત્યારપછી કેટલાક સમયે કાર્તિકી પૂર્ણિમાએ જૈનોનો વરઘોડો નિકળ્યો વહીવટદારના માણસોએ તેને રોક્યો આવકોએ ચરિત્રનાયકને સમજાવ્યું કે ‘આપ જુદા માર્ગેથી ઉપાશ્રયે પધારો અમે વહીવટદારને સમજાવી આવી પહોંચીએ છીએ, ચરિત્રનાયકે વિચાર્યું કે ‘હું જાઉં અને મારા પ્રભુજીની પાલખી રોકાય ત્યારેતો ધુળ પડી જીવનમાં!’ તરતજ આવકોને ત્યાંજ પાલખી ઉતારવા કહ્યું. ગામમાંથી તંજુ મંગાવી ત્યાં રહ્યા. તારથી વડોદરાના સરચુઆને બોલાવ્યા. એ ખજાર પડતાં વહીવટદારે પાલખી લઈ જવા મંજુરી આપી છતાં કેસ તો ચલાવ્યોજ અને સાખીત કર્યું કે વહીવટદારે ગુન્હો કર્યો છે. વહીવટદારનો સારો રકમનો દંડ થયો અને છ માસ માટે નોકરીથી અરતરફ કર્યો. એ રીતે જૈનોની આખર જળવાઈ એ કારણે ચાણુરમામાં ચરિત્રનાયક દેવસમ પૂજતા હતા.

(૭) 'શ્રીમાન્ ચરિત્રનાયકે પૂજ્ય આચાર્ય મહારાજશ્રી વિજયવીરસૂરિજીને કરેલ પ્રતિબોધ એ ચરિત્રનાયકનું પુણ્યસ્મરણ છે. ઉપરોક્ત આચાર્યશ્રીના ચરિત્ર લેખક, રા. શ્રીકાન્ત. (હાલમાં મુનિશ્રી ચિત્તવિજયજી જેઓ શ્રીમાન્ આચાર્ય વિજયલક્ષ્મિમૂર્તિજીના શિષ્ય થયા છે.) જેઓ એ 'વીરજીવન'માં તેની યોગ્ય નોંધ લીધી છે, તે અત્રે આપવાનું યોગ્ય ધારીએ છીએ" લેખક.

આત્મમાર્ગનો અર્થશોધ-

વીરજીભાઈ, અત્યારસુધી ધાર્મિક પુરૂષો અને ધાર્મિક તત્ત્વોના વાતાવરણથી દૂરજ રહેલા પામ્યા હતા, ભાગ્યેજ કોઈ મુનિવરને સમજપૂર્વક વંદન કરવાની પળ વીરજીભાઈને સાંપડી હતી. સંસાર સમૂહના મોહક મકાનમાંથી વીરજીભાઈને બહારના ત્યાગી અને તપસ્વીતાના હિમાલયો તરફ દૃષ્ટિપાત કરવાની સુભાગી પળ હજી સુધી નહોતી મળી, અત્યારસુધી આત્મા અને દેહની વિભક્તતાના પડછંદા પણ વીરજીભાઈના વિશાળ હૃદયપટ ઉપર નહોતા પડ્યા, તહેમનું ધાર્મિક જ્ઞાન સામાન્ય નૈતિક તત્ત્વોની મર્યાદા ઉલ્લંઘવા સામર્થ્યસાક્ષી બન્યું ન હતું. ચોરી ન કરવી, જીકું ન બોલવું ન્યાયથી વ્યાપાર કરવો. પરસ્ત્રીને મા-એન સમાન ગણવી. ઇત્યાદિથી જીવનનું સાધ્ય સધાય છે તેવી માન્યતા લગભગ ઘર કરી બેસી હતી. પરંતુ વીરજી ભાઈના આત્મ માર્ગનો અર્થશોધ આખર દૃષ્ટિગોચર થયો.

વીરજીભાઈ જે સમયે માંડવીથી પાછા ફરી રાધનપુરમાં આવવાના વિચારમાં ગુંથાયા હતા. તેજ અરસામાં તે સમયના સાધુ સમુદાયમાં સારી પ્રતિષ્ઠાવાળા સારી વિદ્વતા ધરાવતા અને પ્રતિભાસંપન્ન પૂજ્યપાદ પન્થાસજી શ્રી ઉમેશવિજયજી ગણિ કન્થ-

માંડવીમાં વિહાર કરતા પધાર્યા. જૈન સ્ત્રી-પુરૂષોના અહોળા સંખ્યા સમૂહના ગમનાગમનથી આકર્ષાઈ વીરજીભાઈ પણ ઉપાશ્રયે વન્દનાર્યે ગયા પ્રતિદિનની મધુર અને બોધક દેશનાથી વીરજીભાઈ વધુને વધુ આકર્ષાતા ગયા. હૈમના હૃદય ઉપર પૂજ્યપાદ પન્યાસશ્રીની દેશનાની સુંદર અસર થતી ગઈ. અચિરકાળમાં તો તે વીરજીભાઈ પલટાઈ ગયા નૈતિક જીવનના સ્થાને ધાર્મિક જીવનના અંકુર ફુટવા લાગ્યા, ચૈકિરથી આત્મજ્યોતિનાં ચમકતાં દર્શન થવા માંડ્યાં, થોડા વખત પુર્વેના વીરજીભાઈ અને સાધુ સમાગમ પછીના વીરજીભાઈમાં કોઈ અજ્ઞપ અન્તર પડી ગયું. વાર-તહેવાર ઉપાશ્રયના આરણ્યમાં પગરણ માંડનાર એકવખતના તેજ વીરજીભાઈ આજે ઉપાશ્રય રસીક બન્યા.

શું સમજ્યા ?

આ સ્થળે કદાચ પ્રશ્ન થવાનો સંભવ છે કે, પુજ્યપાદ પન્યાસશ્રીના સહવાસથી અને તેમની દેશનાથી વીરજીભાઈ એવું તે ‘શું સમજ્યા ?’ કે જેથી આવો અણુધાર્યો હૃદય પલટો થયો ! સત્યજ છે. આ પશ્ચ આપણે ઉકેલવોજ નેહાંએ પ્રારંભિક પ્રવચનમાં આપણે જીવન ચરિત્રોમાંથી આદર્શ શોધવાનું અને તેને અવલંબી જીવન દિશામાં પ્રગતિ કરવાના સંયંધમાં વિચારી ગયા. પ્રસ્તુત ચરિત્રમાંથી આદર્શ શોધવાનું અત્રેથીજ પ્રારંભ છે તેઓનો હૃદય પટ્ટો થયો તે સાથી ? તે પ્રશ્નનો એકજ ઉત્તર આપી શકાય છે કે બાહ્ય દ્રષ્ટિ એ તહન એકમેક-સમભાસતાં કિન્તુ વાસ્તવિક રીતિયે સંપૂર્ણ વિરુદ્ધ ધર્મ વાળાં ‘આત્મા અને દેહ’ નામનાં બે તત્ત્વોની સત્ય ખીજાન હૈમને થઈ. ‘સંસાર સ્વાથી છે’ તેનો ગુંજારવ હૈમના અંતરમાં ઝળહળી ઉઠ્યો મોહરાયની આત્માને હેરાન કરવા માટે સર્વે દિશામાં

પડાવ નાખી પટેલી સેનાનો લેમને બાસ થયો. અંતરનાં સગાં હોવાનો દાવો કરનારી વ્યક્તિઓ કયી સ્થિતિમાં સગપણ રાખે છે અને ભૂલે છે તે તેઓ સમજી સક્યા. જીવન, જોખન, જર અને જગત આખર ફના થનાર છે તેમજ આખર વીતરાગનો ધર્મજ આત્માને હુમોથી અચાવનાર છે. તે તેમને સમજાયું. માતા, પિતા, સ્ત્રી, અન્ધુ કે ભગિની ઇત્યાદિ સંસારી સંબંધીઓ ડિગતા સૂર્યને પૂજનારાં છે. પોતાના સ્વાર્થનો નાશ થતાં તેઓ સગપણ જેવી વસ્તુજ ભૂલી જાય છે અન્ત સમયે માત્ર આત્માને પોતાની દ્રષ્ટિ (કૃતિ)ઓનાં ફળ ભોગવવાં પડે છે. આમ છતાં ‘અહંતા અને મમતા’માં મસ્તાન યતી આત્મભાન ભૂલી જવાય છે. મહાઈં... .. અને મહારી... .. ની આશા અને તૃષ્ણામાં તણાતા ખીચારા અજ્ઞાન સંસારીઓ અન્તકાલે એકલા રડતી સુરતે પુનર્જીવન તરફ પ્રયાણ કરે છે ‘માનવ દેહ એજ માત્ર આત્મ સાધના અને મોક્ષ પ્રાપ્તિ માટેનું અત્યુત્તમ સાધન છે. અનન્ત પુણ્ય-રાશિનું પરિભ્રમ એકત્રિત થાય ત્યારે દશ દષ્ટાન્તે કરી હુર્લાલ એવો મનુષ્ય દેહ પ્રાપ્ત થઈ શકે છે. લેમાં પણ આર્ય દેશ પંચેદ્રિય પટુતા, ઉત્તમ કુલ અને સ્વાદ્વાદ વાચી જૈનધર્મ, વધુમાં વીતરાગ દેવ અને નિર્ઘ્રીય ગુરુ-આ અધી સામગ્રીની પ્રાપ્તિ પૂર્વ પુણ્યના પ્રયત્ન સંયોગો અને ઉદ્યમની અપેક્ષા રાખે છે. અને આ સર્વનો સહભાવ હોવા પછી પણ યદિ માનવજીવનની સરળતા ન કરી શકાય તો લેના જેટલુંજ મૂર્ખાઈ ભયુર્ બીજું શું હોઈ શકે ? વીરજીભાઈના હૃદયમાં આ વિચારો અને ભાવનાઓનો વાસ અને વિકાસ દૃઢ અને રળરૂપ થતો ગયો. તેમજ પૂજ્ય પન્થાસજી શ્રીમદ્ ઉમેદવિજયજી ગણીની વૈરાગ્ય-રસ ગર્ભિત વાણીની લેમના ઉપર ડંડી અસર થતી ગઈ.

પરિણામે ?

પૂજ્ય પન્યાસજી શ્રીમદ્ ઉમેદવિજયજી ગણીની વૈરાગ્ય રસ ગર્ભિત દેશના અને વીરજીભાઈના આત્મમાર્ગના અર્ણોદયના પ્રભાવના કારણે વીરજીભાઈના હૃદયમાં આ માનવ જીવનને સફળ કરવાની પ્રશસ્ય ભાવના જનગૃહ થઈ તેમને લાગ્યું કે જીવનને સફળ કરવા માટે ‘દીક્ષા’ એક અનુપમ અને અદ્વિતીય ઉપાય છે. દીક્ષા એ મોક્ષ સાધનનો રાજ માર્ગ છે ગૃહસ્થાવાસમાં જે ધર્મનું પાત્રન કરી શકાય, તેના કરતાં કંઈ ગુણે ઉચ્ચદરજાને સાધુત્વમાં ધર્મ પાલન થઈ શકે છે આત્માનુજીય-સાધી શકાય છે. ‘ગૃહસ્થ’ રહીને ધર્મ ક્યાં નથી કરી શકાતો? એવા વિચારો કરવા અને કહેવા તે પોતાના દૈર્ઘ્યને વૃદ્ધિમાર્ગ આપવા અને તેમ છતાંય તેને છુપું રાખવા માટે ઢાલ ધરવા જેવું છે. ભરત મહારાજ કે, દોરી ઉપર નાચ કરતા નટ એલાચીકુમારે ગૃહસ્થવેશે કૈવલ્ય પ્રાપ્ત કર્યું. એ કહેવા સાથે તેઓએ પૂર્વ ભવમાં કેટલી સાધનાઓ કરી હતી, તેનો વિચાર કરવો ઘટે છે. ‘દીક્ષા’ના યોગે કેટલાં આશ્રવનાં નિમિત્તોને નષ્ટ કરી શકાય છે, તેનો ખ્યાલ કરવો જોઈએ, ચારે તરફ વાતાવરણની પવિત્રતા, સાદો આહાર અને સાદી રહેણી કહેણી તેમજ ત્યાગનીજ વાતો તથા ભાવનાઓ આ શું ગૃહસ્થાવસ્થામાં બનવું શક્ય છે? આ કારણે વિચાર અને વિવેકના પરિણામે વીરજીભાઈએ દીક્ષા લેવાનો સંકલ્પ કર્યો અને પૂજ્ય પન્યાસજી શ્રીમદ્ ઉમેદવિજયજી ગણીને પોતાની તે ભાવના નમ્ર પણે નિવેદિત કરી સામાન્ય નિયમ અનુસાર શાન્તિ અને શાસન પ્રભાવનાના ચાહક પન્યાસશ્રીએ વીરજીભાઈને પોતાના માતા-પિતાદિને

સમાચાર પાઠવવાની તેમજ ઝનીશકે તો આજ્ઞા પણ મેળવી સેવાની સૂચના કરી, “ વીર જીવન પૃષ્ઠ ૧૧-૧૫ ” તથા—

એક વિલક્ષણતા—

મુનિશ્રી વીરવિજયજીના જીવન સાથે એક જાણવા જોગ અને તોંધવા જોગ વિલક્ષણતા સંકળાએલી છે સામાન્યતઃ કોઇપણ વ્યક્તિ દીક્ષા ગ્રહણ કરે અને જે ગુરૂશ્રીના નામથી દીક્ષા લેવાઇ હોય ત્હેની આજ્ઞામાં રહે, કિન્તુ આ સામાન્ય ક્રમનો મુનિશ્રી વીરવિજયજીના જીવનમાં વિધ્વંસ થયો દષ્ટિ ગોચર થાય છે, આથી વાંચકે માની સેવાની કિતાવળ નથી કરવાની કે, મુનિશ્રી વીરવિજયજી ગુરૂઆજ્ઞાથી વિમુખ હતા, તેઓશ્રીએ પોતાના દીક્ષા ગુરૂની પરિચર્યામાં સારો ફાળો આપ્યો હતો તેઓશ્રી પોતાના દીક્ષા ગુરૂ માટે દરેક ભોગ આપવાને તેમજ આવતી આપત્તિઓ ઉઠાવવાને પણ તૈયાર હતા, ગુરૂ દેવના અવસાન સમયે તેઓશ્રીએ વૈયાવચ્ચ કરવામાં કોઇ પ્રકારની કમીના રાખી નથી પરંતુ આ વિલક્ષણતા ખાસ કરીને મુનિશ્રી વીરવિજયજીના ગુરૂના અવસાન પછીથીજ શરૂ થાય છે.

‘ આત્મ માર્ગનો અરણોદય ’ શીર્ષક આ જીવનના વિભાગિક વિવેચનમાં આપણે જોઇ ગયા કે. પૂજ્યપાદ પંન્યાસશ્રી ઉમેદવિજયજીની સુધાવાણીનું પાન કર્યાપછી મુનિશ્રી વીરવિજયજીમાં કોઇ અનેક અંતર પડીગયું હતું અને જીવન વૈરાગ્ય વાસનાથી વિભૂષિત ઝની ચૂકયું હતું ઉક્ત ગુરૂદેવના આ અનન્ય ઉપકારનું મુનિશ્રી વીરવિજયજી કોઇ કાળે વિસ્મરણ કરી શકે તેમ નહતા. પોતાના દીક્ષા ગુરૂ પંન્યાસશ્રી વિનયવિજયજી કાળ ધર્મ પામ્યા પછીથી ઉક્તગુરૂદેવની આજ્ઞામાંજ રહેતા તેઓશ્રીના દરમાન મુજબ ચાતુર્માસ છત્યાદિ કરતા અને જ્યારે કોઇ પ્રકારની કોઇ ખાસ વાતમાં શંકા

ઉત્પન્ન થતી ત્યારે ત્હેમનેજ પૂછાવતા. આમ અન્યોન્ય ગુરુ-શિષ્યનેા સંબંધ જળવાતો પન્યાસ શ્રીમદ્ ઉમેદવિજયજીના સંબંધમાં પણ તેમજ હતું તેઓશ્રી મુનિશ્રી વિનયવિજયજીના શિષ્ય હતા અર્થાત તેઓ (મુનિશ્રી વિનયવિજયજી) ત્હેમના દીક્ષા-ગુરુ હોવા છતાં ચાતુર્માસા દિની આજ્ઞા શાન્ત મૂર્તિ મુનિશ્રી વૃદ્ધવિજયજી ઉર્ફે વૃદ્ધિચંદ્રજી મહારાજ પાસેથી મંગાવતા આમદીક્ષા-ગુરુ અને જાહેતી આજ્ઞામાં રહે તે ગુરુ વચ્ચેનો ભેદ હતુ પણ ચાલુજ છે પન્યાસ શ્રીમદ્ ઉમેદવિજયજીને જમાંથી ત્રણ શિષ્યો વર્તમાનમાં હયાત છે. જાહેમાં મુખ્ય પૂજ્યપાદ પન્યાસજી શ્રીમદ્ ખાન્તિવિજયજી છે. પન્યાસ ઉમેદવિજયજી પોતાના અવસાન (પૂર્વે) સમયે ખાસ મુનિશ્રી વીરવિજયજીને પોતે પન્યાસ પદવી આપી તે વખતે બન્નામણુ કરતા ગયા હતા કે, મહારી ઇચ્છા હું સંયોગવશ પૂર્ણ ન કરી શક્યો પરન્તુ મહારા પછી ત્હમે અવસ્ય એટલું કરશો કે, મહારા વિનયશીલ અને વિદ્વાન શિષ્ય મુનિશ્રી ખાન્તિવિજયજીને ત્હમે જાતે યોગોદ્ધવડન કરાવીને પન્યાસ પદવીથી અલંકૃત કરશો આ ફરમાન સૂચના કે બલામણુ મુજબ મુનિશ્રી (પં.) વીરવિજયજીએ પણ મુનિશ્રી ખાન્તિવિજયજી ને વિં સં. ૧૯૭૯ના આસો વદી ૪ને દિવસે મીયાગામમાં તે પદવી આપી હતી, વીરજીવન પૃ. ૩૮x૪૦ (અને તેઓશ્રી ખાન્તિવિજયજી પણ વિજયવીરસૂરિજીની આજ્ઞાનુંજ પાલન કરતા હતા એટલે મુલ્લચંદ્રજી મહારાજના કાળધર્મ પામ્યા પછી પં. શ્રી ઉમેદવિજયજી મહારાજ વૃદ્ધિચંદ્રજી મહારાજના ઉપસંપન્ન શિષ્ય હતા તેમજ પં. શ્રી ઉમેદવિજયજીના ઉપસંપન્ન શિષ્ય વિજયવીર સૂરિ રહ્યા તેવીજ રીતે પં. ખાન્તિવિજયજી પણ વિજયવીરસૂરિજીના ઉપસંપન્ન શિષ્ય રહ્યા હતા.)

આ સૌ પ્રભાવના મંત્ર તંત્રને આધીન ન હતું માત્ર વિશુદ્ધ
 બ્રહ્મચર્ય અને ચરિત્ર નાયકને પ્રભુ પાર્શ્વનાથજીમાં સંપૂર્ણ શ્રદ્ધા હતી
 પાર્શ્વનાથ પ્રભુનો તેઓ સદાય જાપ કરતા આર્થીજ તેમના વચનમાં
 સિદ્ધિ હતી આમ જીવનમાં તેઓશ્રી જેજે કરી શક્યા તે નિર્માળ
 ચરિત્ર તથા પાર્શ્વનાથ પ્રભુપરની અપૂર્વ શ્રદ્ધા અને તેમના નામના
 જાપનાજ પ્રતાપે. આ સૌ ચરિત્રનાયકના પુણ્ય સ્મરણો છે એજ
 કારણે ચરિત્રનાયક સર્વત્ર પૂજ્ય છે. વંદાય છે. એવા મહાન્ ઉપકારી
 ગુરૂદેવને નમન હો !!

પ્રકરણ ૧૩મું.

ઉપસંહાર.

આ મ ચરિત્રનાયકનું આત્મોન્નતિનો ઘોરી પન્થ
 દર્શાવતું—અનેક મહત્તાઓ પૂર્ણ હુંકું છતાં
 આત્મ-વિજ્યનો આદર્શ બહુવતું જીવન ચરિત્ર પૂર્ણ થાય છે. હવે
 તો માત્ર ઉપસંહારજ અવશેષ રહે છે. આજથી વીસ વર્ષ પૂર્વે
 થઈ ગયેલા આ આત્મધીર ચરિત્રનાયક જનતા સમક્ષ નથી છતાં
 અનેક વિશિષ્ટતાઓથી વિભૂષિત ચરિત્રનાયકનો નશ્વરદેહ બક્ષે
 જગત્માંથી વિદાય થયો હોય છતાં તેઓશ્રીનો દિવ્ય આત્મા અને
 તેઓશ્રીના સુકૃત્યો અઘાપી જનતાની દૃષ્ટીએ મોજુદજ છે. તેઓશ્રીએ
 સાધેલ આત્મ-સાધના, પાળેલ ઉજવળ ચારિત્ર, અર્પેલ શાસન સેવા

અને તીર્થ સેવા એમાંનું કાંઈપણ જનતા વિસારી શકે તેમ નથી. અને એ પુરતું સંપૂર્ણ આલેખન લેખક શું આપી શકે ?

ગર્ભાવસ્થામાંજ પ્રાપ્ત કરેલ ઉત્તમ ધર્મ સંસ્કારો મોટપણે પોપાયેલ તે સંસ્કારોએ ચરિત્રનાયકને આત્મવિજય હસ્તગત કરાવ્યો. આ નૈષ્ઠિક બાલબ્રહ્મચારી બરયુવાન વયમાં સુખ સાધ્યખી હોવા છતાં લક્ષ્મીને ઇન્કાર સુણાવી શીવરમણીની શોધમાં ચાલી નિકળ્યા એ આત્મોદ્ધારક બળ્યાત્માની બળ્યતા લેખક કદ શક્તિથી આલેખી શકે ?

જરાય આડંબર કે મિથ્યા ગર્વ રાખ્યા સિવાય સંપૂર્ણ જ્ઞાનાભ્યાસ કરી અખંડ અને કિંજલ ચારિત્રપાલી ઈન્દ્રિય-દમનના નાદે પ્રગતિના પન્થે વિચરનાર આ મહાન વિભૂતિની મહત્તા કદ કદ બણવી ?

સ્વક્રોધ સાધવા અનેક તપશ્ચર્યાઓથી કર્મ નિર્જરા કરી, જપ તપ અને વ્રત નિયમનથી જીવનને વિશુદ્ધ ચારિત્રાભય બનાવી અનેક બળ્યાત્માઓને શુદ્ધ ધર્મનું જ્ઞાન કરાવી, ડેટલાકને સંસારની સંપૂર્ણ અસારતા સમજાવી ત્યાગતા બળ્ય માર્ગે દોરી-આત્મત્વનો સાક્ષાત્કાર કરવા મથનાર આ કર્મવીરની વીંતા કયા મુખે બાપવી ?

સ્વ અને પરનું હિત સાધતા શાસન-સેવા, તીર્થ-સેવા અને ધર્મ સેવામાં જીવનની એકે એક પળ ખર્ચતા, ગમે તેટલા વિરોધો વચ્ચે પણ સત્ય ન છોડતા આત્મવાદના અસ્તિત્વનું દિગ્દર્શન કરાવતા, ક્ષણિક જીવનના ભોગે આત્મજ્યોતિ પ્રગટાવવા ઇચ્છનાર આ તીર્થોદ્ધારક મહાત્માની શક્તિઓ કયા શબ્દોમાં આલેખવી ?

શ્રી ભીલડીયા અને ભદ્રેશ્વર જેવા પ્રાચીન તીર્થને ઉદ્ધારતા, પાટણ અને ચાણુરમાં દેવસભા પૂજતા, બાલથી વૃદ્ધ પર્યટને જ્ઞાનાભ્યાસ કરાવતા, અનેકને વ્રતનિયમમાં જોડતા આ પ્રભાવશાળી ભવ્યાત્માનો પ્રભાવ નિર્જીવ શબ્દોમાં કેમ ઉતારી શકાય ?

જીવનમાં એકે એક કિમેદ જરૂર લાવતા બાલવયમાં ઉદ્ભવેલા આદર્શો અને સિદ્ધાન્તોને યોગ્ય વયે નિશ્ચિત કરી અમલમાં મુકતા અન્તિમ સમયે જીવનને ઉચ્ચ કક્ષાની ટ્રાવે પહોંચાડતા-શુભગતિની પરમોત્કૃષ્ટ દશાએ પહોંચવાને સિદ્ધક્ષેત્ર-સિદ્ધાચળ ગિરિના શરણે આવી તીર્થાધિરાજને વંદન કરતા કરતા. પ્રભુ અર્હતનો પરમપવિત્ર જ્ઞપ જપતા જપતા અન્તિમ સાધના સાધનાર ગુરુદેવનું સંપૂર્ણ જીવન આપી શકાય એમ કહેવું એ નરી વૃષ્ટતાજ લેખાય. અસ્તુ.

લેખક વાંચક મિત્ર પામેથી કોઈપણ કદરવાનીની આશા રાખતો હોય તો એજ કે વાંચક મિત્ર આ ચરિત્રલેખનમાંથી એટલુંજ વિચારતાં શીખી જાય કે ‘આત્મ માર્ગ’ એજ અન્તિમ સાધના છે’ તો લેખક માનશે કે ત્હેનો પ્રયત્ન સરળ નિવડયો છે.

આત્મ સાધના એજ અન્તિમ સાધના માની જીવનને આત્મોત્થતિની પરાકાષ્ટાએ પહોંચાડનાર આપણા ચરિત્રનાયક પરમોપાસ્ય ધર્મ-ધુરંધર—તીર્થોદ્ધારક—પરમોપકારી—શાસનપ્રેમી—પન્થાસજી—શ્રીમદ્ ઉમેદવિજયજી ગણી મહારાજને અનેકવિધ વંદન હો !

ૐ શાન્તિ: શાન્તિ: શાન્તિ:

લેખક—

રા. રા. પોપટલાલ પુંજભાઈ.

ભીલડીકર.

પૂજ્ય પન્યાસજી મહારાજશ્રી ખાન્તિવિજયજીનાં ચોમાસાંચોની યાત્રી.

- ૫ સંવત્ર ૧૯૫૯નું તથા ૬૦નું ચાતુર્માસ પાટણ અને સંવત્ર ૧૯૬૧ તથા ૬૨નું મહુવા અંદર તથા સંવત્ર ૧૯૬૩નું પાલીતાણા, ઉપરોક્ત પાંચ ગુરુ મહારાજ સાથે થયાં તથા હિંતા, દીવ, દેલવાડા, અજ્જર તથા ભાવનગર ઘોઘા વિગેરેની યાત્રા કરી. પ્રથમના ચોમાસામાં પ્રતિક્રમણ તથા સાધુક્રિયાનો અભ્યાસ બીજામાં મહાનીશીથ સુધીના જોગ પ્રકરણાદિનો અભ્યાસ ત્રીજા ચોમાસાં ખે યુક સંસ્કૃત વિગેરેનો અભ્યાસ પાંચમા પૂર્વે નવાણુ યાત્રા અને ચોમાસામાં છઠ્ઠા અઠ્ઠાદિ અને અદાઈ સુધીનો તપ,
- ૬ સંવત્ર ૧૯૬૪નું સમીમાં સ્વતંત્ર ત્રણ ઠાણાં સાથે થયું લઘુ કૌમુદિનો અભ્યાસ.
- *૭ સંવત્ર ૧૯૬૫નું અજીમગંજ (મુર્શીદાબાદ અંગાલમાં) આ વખતે શીખરજી તથા નગરીઓ વિગેરેની યાત્રા કરી તથા દીક્ષી હરિતનાપુર જયપુર વિગેરે સ્થળોએ યાત્રા કરી નવાનગર આવ્યા. અને લઘુકૌમુદી પુરી અને કાવ્યોનો અભ્યાસ કર્યો.
- *૮ સંવત્ર ૧૯૬૬નું નવાનગર (બીયાવર) અહીંથી આખી મારવાડમાં ફરી નાની તથા મોટી પંચતીર્થાં નાકોડા પાર્શ્વનાથજી વિગેરેની યાત્રા કરી.

*૧૯ સંવત્ ૧૯૬૭નું બડીરસોધી, આ ચોમાસા બાદ જેસલમેરનો સંઘ કદાવેલ ને લાંથી પાછા આવ્યા આ આડમા અને નવમા ચોમાસામાં સિદ્ધાંત કૌમુદીનો અભ્યાસ અને ટુંદીયા દીગં-બરીઓ સાથે ચર્ચા થઈ.

*૧૦ સંવત્ ૧૯૬૮નું બડીરસોધી, જેસલમેરથી પાછા આવી ચોમાસુ કર્યું આ વખતે ખિકાનેર, નાગોર, મેડતા, ફલોધી પાર્શ્વનાથ વિગેરે યાત્રા કરી અને આગમોનો અભ્યાસ કર્યો.

*૧૧ સંવત્ ૧૯૬૯નું રાધનપુર, આગમનો અભ્યાસ થયો. સંગ્રહણીનું દરદ શરૂ થયું.

*૧૨ સંવત્ ૧૯૭૦નું કિંજા, સંગ્રહણીનું બચંકર દરદ વૈષ્ણવ નગીનદાસ જગનલાલે મટાડ્યું અને મસાની બીમારી થઈ.

૧૩ સંવત્ ૧૯૭૧નું અમદાવાદ, મસાનું ઓપરેશન કરાવ્યું બાપ્પાનમાં વિશેષાવશ્યક મહાબાળ્ય વાંચ્યું.

૧૪ સંવત્ ૧૯૭૨નું અમદાવાદ આગમ વાંચનાના કારણથી, ચોમાસુ પુરું થએ વિહાર કરતાં રાધનપુરમાં પોતાની સંસાર પક્ષમાં કાકાની દિકરી એન પાર્વતીને સં. ૧૯૭૩ના મહા શુદ્ધ ૧૦ શુક્રવારે દીક્ષા આપી અને વડી દીક્ષા સં. ૧૯૭૪ના પોષ શુદ્ધ ૬ શુક્રવારે ખંભાતમાં અપાવી નામ દર્શનશ્રી રાખવામાં આવ્યું.

*૧૫ સંવત્ ૧૯૭૩નું ખંભાત, ન્યાય તથા કોપ અને સાહિત્યનો અભ્યાસ કર્યો. કાવિ ગંધારનો સંઘ કદાવ્યો અને ઊપધાન કરાવ્યાં. આ ચોમાસુ પુરું થએ વિહાર કરતાં ગાંધી જન્મપરમાં

પોતાની બેન મેનાંને સં. ૧૯૭૪ના ચૈત્ર શુ. ૫ ને સોમવારે દીક્ષા આપી અને વડી દીક્ષા ગામ દસાડામાં સં. ૧૯૭૪નો અસાદ શુદ્ધ ૨ ને યુદ્ધે અપાવી અને નામ વિમલશ્રી રાખવામાં આવ્યું હતું.

* ૬ સંવત્ ૧૯૭૪ દશાડા, છંદ:શાસ્ત્રનો અને સાહિત્યનો અભ્યાસ કર્યો.

૧૭ સંવત્ ૧૯૭૫ અમદાવાદ, સારણ ગાંડનું ઓપરેશન કરાવ્યું હતું. તથા વ્યાખ્યાનમાં પંચાશકથ વાંચ્યું આ ચોમાસુ પુરૂ થયા બાદ અમદાવાદથી શેડ સારાભાઈ ડાહ્યાભાઈનો સંઘ કેશરીયાજી જવા નીકળેલ તેમાં ગયા, શ્રી કેશરીયાજી તીર્થમાં સં. ૧૯૭૬ના ફાગણ શુદ્ધ ૩ ના દિવસે રાજનગરમાં લાલાભાઈની પોળના રહીશ માસ્તર પુંજલાલ નામના શ્રાવકને દીક્ષા સ્વહસ્તે આપી પોતાના પ્રથમ શિષ્ય કર્યા તેમનું નામ મુનિ પુષ્પવિજયજી રાખવામાં આવ્યું, તેમની વડીદીક્ષા તેજ સાલમાં અમદાવાદમાં વૈશાખ શુદ્ધ ૩ યુદ્ધને દિવસે થઈ હતી.

૧૮ સંવત ૧૯૭૬ અમદાવાદ, સંઘમાંથી આવી તળીયત નરમના કારણે થયું. પછી ચોમાસા બાદવાવ થરાદ ભોરલ વિગેરે પ્રદેશમાં વિહાર કર્યો સાચોરની યાત્રા કરી. સત્તર-અઠાર અને ઓગણીસ એ ત્રણ ચોમાસામાં અમદાવાદમાં વિવિધ શાસ્ત્રાભ્યાસ વાંચન અને ઉપદેશ કર્યા

૧૯ સંવત્ ૧૯૭૭ અમદાવાદ—તળીયત નરમના કારણે થયું. વ્યાખ્યાનમાં હારીભદ્રીય આવશ્યક વાંચ્યું ચોમાસું પુરૂ થયા બાદ વિહાર કરતાં કરતાં વરાડ પ્રદેશમાં આજ્યા ત્યાં અપ્રતિબદ્ધ વિહારકરી

અંતરીક્ષ પાર્શ્વનાથ ભાંદક (ભદ્રાવતી)ની યાત્રા કરી વર્ધા-
કિમરાવતી, આકોલા વિગેરે સ્થળોમાં વીચરી યુક્તકાળુ
છુલ્લાના લુણાર ગામમાં સં. ૧૯૭૮નું ચોમાસું નક્કી થયું.

૨૦ સંવત્ ૧૯૭૮ લુણારમાં, આ ચોમાસામાં સ્થાનકવાસીના વિદ્વાન્
ગણાતા સાધુઓ (રીખો) સાથે ચર્ચા કરી તીર્થંકરની પ્રતિમા
માનવી અને પૂજવી શાસ્ત્રોક્ત પ્રમાણથી તેમના સમક્ષ સિદ્ધ
કરી ખતાવી તે ગામના સાડ ઘરોમાંથી ત્રીસ ઘરના (૧૫૦)
સ્થાનકવાસી ગૃહસ્થોને મૂર્તિપૂજક શુદ્ધ ધર્મના રાગી બનાવ્યા.
કોહ્લાપુરની માદીના શ્રીમાન્ કૃતકોટીના શંકરાચાર્ય કે જે
ઓએ M. A. ની ડીગ્રી મેળવેલ તેમના મધ્યસ્થપણા નીચે
સમા મેળવી મૂર્તિપૂજા જૈન આગમોથી સિદ્ધ કરી ખતાવી
સંસ્કૃત ભાષામાં તેમના રચેલ ભાષણ આપી જૈનધર્મનું શુદ્ધ
તત્ત્વ સમજાવી ત્યાં જૈન ધર્મનો સારો પ્રચાર કર્યો.

આ લુણારના ચોમાસાની શરૂઆતમાં સં. ૧૯૭૮ અપાદ
શુદ્ધ ૧૪ના દિવસે રાજનગર સારંગપર તળીયાની પોળના રહીશ
ચીમનલાલ નામના શ્રાવકને દીક્ષા આપેલ તેમનું નામ મુનિ
ચમરેન્દ્રવિજયજી રાખવામાં આવ્યું આ પોતાના બીજા
શિષ્ય થયા, ચોમાસુ પુર થયા બાદ વિહાર કરતા ખુરાનપુરમાં સં.
૧૯૭૯ માગશર શુદ્ધી ૧૫ના રોજ વડીદીક્ષા આચાર્યશ્રી વિજય-
ચોરશ્વરિજી પાસે અપાવવામાં આવી, ચમત્કારી સાવચૂરિસ્તોત્ર
સંગ્રહ પ્રસિદ્ધ કરાવ્યો અને વીહાર કરતાં આચાર્યજી સાથે
જુનરાતમાં પધાર્યા

*૨૧ સંવત્ર ૧૯૭૯ મીયામામાં, વ્યાખ્યાન પોતેજ વાંચતાં પંચા-
શકૃત અને કુમારપાળ ચરિત્ર વાંચ્યું હતું આ ચોમાસામાં
બેશાન્તિ રનાત્ર અઠાઇ મહોત્સવ તથા ઉજ્જવળું વિગેરે થયાં
અને ગણી પદવી તથા પન્યાસ પદવી થઇ.

*૨૨ સંવત્ર ૧૯૮૦ મુ'બાઇમાં ચોમાસું શ્રી વિજયવીરસૂરીજી સાથે
થયું ત્યાં ભગવતીસૂત્ર અને કુમારપાળ ચરિત્ર વાંચ્યું શરૂ
કર્યું અને તેજ સાલમાં જ્ઞાન દેનાર પરમ ઉપકારી
વિજયવીરસૂરીજી શ્રાવણ શુદ્ધ પંચમી કાલધર્મ પામ્યા. ત્યારે
અઠાઇ મહોત્સવો વિગેરે સારી ધર્મ ક્રીયાઓ થઇ હતી અને
ચોમાસું પૂરું થયા બાદ શ્રીમાત્ વિજયવીરસૂરીજીની મૂર્તિની
ગોડીજીના દેરાસરમાં પ્રતિષ્ઠા કરાવ્યા બાદ ત્યાંથી વિહાર કરેલ
અતે ઠાણા સુધી ગયા, પણ મુ'બાઇના સંઘના અતિ આગ્રહથી
અતે વ્યાખ્યાન શૈલી સારી હોવાથી, તથા ગયા ચોમાસામાં
પૂર્ણ આનંદ આવવાથી ઘણોજ આગ્રહ થવાથી પાછા આવી
બીજું ચોમાસું પણ ત્યાં નક્કી થયું.

૨૩ સંવત્ર ૧૯૮૧ મુ'બાઇમાં, આ ચોમાસામાં પણ ભગવતીસૂત્રનું
અને કુમારપાળ ચરિત્રનું વ્યાખ્યાન શરૂ થયું આ સમયે
“કોકટરી” ચર્ચા ઉત્પન્ન થઇ તે સંબંધી રા. રા. શ્રીકાન્તે
“વીરજીવન”માં યોગ્ય તુંબ લીધી છે તે અત્રે ઉતારવી
યોગ્ય ધારીએ છીએ.

* આત્મીશાનીવાળા દશ ચોમાસા શ્રીમાત્ આચાર્યશ્રી વિજય-
વીરસૂરીજી સાથે થયાં હતાં.

“પન્યાસજી શ્રીમત્ ખાન્તિવિજયજી મહારાજ તો આજે ઘેર
 ઘેર જાણીતા થઈ ગયા છે, ઉપરનો તો મુંબાઈ પધાર્યા ત્યાંસુધીનો
 નહિ જોવો પરિચય છે કિન્તુ મુંબાઈ પધારવા પછી તેઓશ્રી જૈન-
 સમાજમાં એક નામાંકિત વિદ્વાન પુરુષ ગણાય છે. પ્રારંભમાં પરમ
 પવિત્ર શ્રી ભગવતીસૂત્રની વિદ્વતા ભરી વાચનાએ મુંબાઈવાસીઓને
 આકર્ષ્યા વ્યાખ્યાનમાં સંખ્યા વધતી ચાલી. અને દિનપ્રતિદિન રસ
 પાણું વધતો ગમે. પહેલુ ચાતુંમાંસ તો આમ શાંતિથી પસાર થઈ
 ગયું પરંતુ ખાસ આગ્રહથી અને ધર્મ પ્રભાવનાના આશયથી તેઓ
 શ્રી જૈનશાયર શ્રીમદ્ વિજયવીરસુરીશ્વરજીના મુખ્ય શિષ્ય પન્યાસ
 લાભેવિજયજી સાથે મુંબાઈમાં ખીજું ચાતુંમાંસ રહ્યા. આ સમયે
 મહાવીર જૈનવિદ્યાલય અને ડોક્ટરીનો પ્રશ્ન ચર્ચાયો, પન્યાસજી શ્રી
 ખાન્તિવિજયજી મહારાજજી પાસે મહાવીર જૈનવિદ્યાલયના સેક્રેટરી
 માં મોતીચંદ કાપડીયા ગયેલા અને વાત વાતમાં ઉપરની વાત
 છેડાએલી હવે એ સમજાવવું પડે તેમ નથી રહ્યું કે ‘ડોક્ટરી’
 શીખનારે અવશ્ય હિંસા કરવી પડે છે પૂરું મહારાજશ્રીએ આ
 હિંસા કરવી તે અધર્મ છે એમ દર્શાવ્યું. જ્યારે રા. મોતીચંદે
 લાભાલાભની દૃષ્ટિનો ખ્યાલ કરાવી એ હિંસાધર્મ સંમત છે,
 તેમ જણાવ્યું. ચર્ચા વધી. વ્યાખ્યાનમાં કાંઈક પ્રસંગ ઉપસ્થિત થતાં
 મહારાજશ્રીએ આ વાત ચર્ચા પરંતુ રા. મોતીચંદેલાઈ પ્રત્યે દ્રેષ
 લાગણી ધરાવનાર ચાલો પછી પન્યાસશ્રી ખાન્તિવિજયજી પ્રત્યે દ્રેષ
 ધરાવનાર એક ભાઈ થમડી ઉઠ્યા અને તા. ૯-૮-૨૬ના “જૈન”
 પત્રમાં ખુલાસો કરશે કે ? શીર્ષક વીરપુત્રની સંજ્ઞાથી ચર્ચાપત્ર
 અગ્રંથ કરાવ્યું અને તેમાં ડોક્ટરીની વાતને આગળ કરી આથી

સત્ય વસ્તુસ્થિતિથી અજ્ઞ સમૂહ કિન્નાર્ગે ન દોરવાઈ જાય તે કારણે સંવાદ પ્રસિદ્ધ કરાવાયો, આ સંવાદ પ્રસિદ્ધ થતાં ચર્યાએ ગંભીર રૂપ ધારણ કર્યું. આનાં પરિણામે પન્યાસ આન્તિવિજ્યજી ઉપર અનેક આરોપો મૂકવામાં આવ્યા પરંતુ આખર પ્રપંચ જીજ્ઞાસે ભેદાઈ ગઈ.

ધાર્મિક કાર્યો પ્રત્યે આજે અમુક લોકોમાં એટલો બધો અણ-ગમો વ્યાપી ગયો છે કે, તેઓને ધર્મનું વાસ્તવિક સ્વરૂપ સમજાવવા જાય તો પણ હાત મારવાને તૈયાર થાય. જ્યાં હિંસા થતી હોય ત્યાં તેને અટકાવવા જૈન સાધુ કે શ્રાવક અનંત દરેક કરે, તે દેખીતી વાત છે. હૈમાં કોઈને દોષ દેવો અસ્થાને છે. હૈમાં પણ ખાસ કરીને જે વિદ્યાલય સાથે જૈન અને મહાવીર જેવા પવિત્ર શબ્દો જોડાએલા છે, જે વિદ્યાલય ધર્મશોના દાનથી પોષાય છે. અને જેનાથી ધર્મોન્નતિ થતી જોઈએ તે સંસ્થા હિંસા જેવા અવધન કાર્યમાં સીધી કે આડકતરી રીતે સહાયકતા નિવડતી હોય તો હૈને પ્રથમ તકે અટકાવતી જોઈએ. એટલે, આ માટે તો દરેક જૈનસાધુ અને ગૃહસ્થની અનિવાર્ય ધરજ હોઈ શકે, કે હૈમણે હૈવી હિંસાથી ઉક્ત સંસ્થાને બચાવી લેવી. આ સ્થળે લેખક પણ તક લઈને પૂજ્યપાદ પન્યાસ શ્રીમત્ આન્તિવિજ્યજી મહારાજને વિનંતિ કરે છે કે બધે વિદ્ય સંતોષીઓ ગમે તેવા આક્ષેપો કરે, કિન્તુ જેવી રીતે આજસુધી નીડર રહ્યા છો તેવીજ રીતે નીડર રહીને આ હિંસાને અટકાવવાનો પૂરતો ઉપદેશ આપો ! એ આક્ષેપો કરનારા યા ગુડાણાં કેલાવી સ્વાર્થ સાધવામાં મજા માણનારા ખીયારા પોતાની નીચ ગતિની તૈયારીઓ કરી રહેલ છે એટલે તેઓ તો માત્ર સુર પુરષોની દયાને પાત્રજ લેખી શકાય.

‘ડોક્ટરી’ ચર્યાના સમયે ખરેખર પન્યાસજી શ્રી ખાન્તિવિજયજી મહારાજને ઓછી દૃઢતા નથી દર્શાવી, વિરોધીઓએ ઘણા આક્ષેપો કર્યા કિન્તુ સૂર્ય સ્કામે ધૂળ ફેંકવા જેવું તે નિવડ્યું. વિવાલયને તોડી પાડવા માટેની આ ચર્યા હતી એવું કહેનારા આજે સમજી ચૂક્યા છે કે વાસ્તવિક સત્ય તે નથી ચર્યાનો આરંભ સંવાદ પ્રગટ થયા પછી નથી થયો. અને લોકો ચોક્કસ માને છે કે ‘ડોક્ટરી’ શીખતાં (પંચેદ્રિની) હિંસા કરતી પડે છે. હિંસા કરતી એ પાપ છે, આવકને તે ન શોભે અને ખાસ કરી મહાત્મા જૈન વિવાલય જેવી એક સમસ્ત શ્રી સંઘની સંસ્થા તો કોઈ કાળે પણ તેવું કાર્ય ન કરી શકે, જહોમ જહોમ આ સત્યનો આ વિર્ભાવ થતો જાય છે તેમ તેમ પન્યાસ શ્રી ખાન્તિવિજયજી મહારાજ માટે લોકોમાં વધુને વધુ સન્માન પ્રગટતું જાય છે ‘ડોક્ટરી’ ચર્યાએ પં. શ્રી ખાન્તિવિજયજીને સમાજ સન્મુખ એક નિરૂપકતા અને શાસ્ત્રજ્ઞ તરીકે ખડા કર્યા છે જૈન સમાજમાં આવા પણ ‘શે’ માં તણાયાવિના સત્ય પ્રસ્પષ્ટ સાધુઓ છે એનું પ્રમાણ ‘ડોક્ટરી’ ચર્યાએ પુરૂં પાડેલ છે, પન્યાસ શ્રી ખાન્તિવિજયજીમાં ઉપદેશ આપવાની, દલીલોના રદીયા આપવાની, અને ખાસ કરી અધર્મીઓને હંસાવવાની જે શક્તિ છે તે ખરેખર માન ઉપજાવે તેમ છે. આના કરતાં પણ વધુ માનને પાત્ર એ છે કે આટલા આક્ષેપો સ્કામે નિરૂત્તર રહી હોમણે માત્ર હિંસા એ અધર્મ જ છે. હોનેજ વળગી રહેવાનું પસંદ કર્યું છે, અને જૈનામાસો સ્કામે અહિંસાનો ઝુંડો હાથમાં લઈ મોરચો માંડ્યો છે.

પન્યાસ શ્રી ખાન્તિવિજયજી મહારાજને માટે આથી વિશેષ પરિચયની શી જરૂર છે? હાલ તેઓ શ્રી સદ્ગન આચાર્ય શ્રીમદ્

વિજયવીરસૂરીશ્વરજીના મુખ્ય શિષ્ય પન્યાસ શ્રી લાભવિજયજી સાથે વિચરે છે અને સૂરીશ્વરજીના દેહાવસાન પૂર્વે તેઓમાં જે એકમેકતા હતી તેજ આજે દૃષ્ટિગોચર થાય છે. ભાગ્યેજ કોઈ અજ્ઞાણો જાણવા પામે કે આ એક જુદા જુદા ગુરુઓના શિષ્યો છે. આમ પન્યાસ શ્રી ખાન્તિવિજયજીનો સ્વર્ગસ્થ સૂરી શ્રી સાથે ગાઢ સંબંધ અને શિષ્ય ભાવ હતો, પન્યાસ શ્રી ખાન્તિવિજયજીના આથી વધુ જીવનમાં કંઈ ઉતરવું પ્રસ્તુત વિષયને અંગે અપ્રાસંગિક જણાયાથી હાલતો અત્રેજ તે સંબંધી વ્યક્ત્ય પૂર્ણ કરવું ઉચિત છે.

પ્રાન્તે જ્યારે ઉપર ‘ડોક્ટરી’નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે ત્યારે તક લેઈને લેખક પણ મહાવીર જૈનવિદ્યાલયના કાર્ય વાહકોનું ધ્યાન ખેંચવા પ્રેરાય છે કે તેઓ સત્યને અંધકારમાં ન છુપાવે હિંસાને અધર્મ માનેવો એ દરેકની પ્રજ્ઞ છે. વિચાર અને આચાર એ એની એકતા જવલ્લેજ પ્રાપ્ત થઈ શકે. મોક્ષ પહોંચવાનો વિચાર ધણો કમદા છતાં કરણી નર્કની હોય તેવું ધણે સ્થળે જોવાય છે, આથી એ નથીજ માનવાનું કે અધર્મ કાર્ય કરનારને શુભ વિચાર કરવાનો અર્થવા સત્ય માન્યતા ધરાવવાનો અધિકાર નથી. સાચી સમ્યગ્ દૃષ્ટિજ એનું નામ છે કે સાચા ને સાચું અને જુઠાને જુઠું સમજતાં શીખવું એટલે ‘ડોક્ટરી’ શીખનાર વિદ્યાર્થીઓને રાખવા કે ન રાખવા એ પ્રશ્નને તદ્દન અલગ પાડી નાખીને લેખક સાચા હૃદયથી શ્રી મહાવીર જૈન વિદ્યાલયના કાર્યવાહકો તરફથી પ્રશસ્ત બીક્ષા માગે છે કે તેઓ અધર્મને તો અધર્મ તરીકે સ્વીકારેજ, હિંસા ઉપર પરોપકારીપણાનો ઓપ ચઢાવી લેને પણ ધર્મનું અંગ કહેવા જેટલી હદે પહોંચી જવું એને કોઈ ભાગ્યેજ છૂટ લેખશે, લેખક તો માનેછે

કે અધર્મ કરવામાં જે પાપ સમાયેલુ છે ત્હેના કરતાં વધુ પાપ અધાર્મિકતા ઉપર ધર્મ સંમતિને ઓપ ચઢાવવામાં રહેલુ છે, આ સનાતન સત્યને સમજવાની શું મહાવીર જૈન વિદ્યાલયના કાર્યવાહકો આનાકાની કરશે? જોકે આથી દરેક કાર્યવાહક ઉપર આ ટીકા છે તેમ કોઈએ માનવાનું નથી તેઓમાં કદાચ ઘણા સત્યને સત્યરૂપે માનનારા પણ હશે કિન્તુ ખાસ કરી સંવાદમાં પ્રગટ થએલા વિચારો જો રા. મોતીચંદમાઝ ન ફેરવે તો તે એક સેક્રેટરીને અણુછાજતું છે એમ માનવુ પડે.

વળી પૂ. પં. શ્રીએ મુંગાઈના ચાતુર્માસમાં પંજન્યથી આવેલા લાક્ષા ગંગારામજી તથા આયુ ગોપીચંદજી વડીલ વિગેરેને પંજન્યના ગુરુકુલ માટે ઉપદેશ આપી મુંગાઈમાંથી લગભગ વીશહજાર રૂપીઆ કરાવી આપ્યા હતા.

વધુમાં પૂજ્ય પંચાસ શ્રી ખાન્તિવિજયજીએ મુંગાઈના ચાતુર્માસ દરમ્યાન એક બીજું પણ અતિ મહત્વનું કાર્ય કર્યું છે પંજન્યની આત્માનંદ જૈન મહાસભાએ ત્હેમની પાસે વિધવા વિવાહ (નિષેધ) સંબંધીનાં શાસ્ત્રીય પ્રમાણો માગ્યાં અને જણાવ્યું કે પંજન્યમાં વિચરતા કોઈ સાધુ ત્હેવાં સળળ પ્રમાણુ આપી શક્યા નથી, ઉક્ત પંચાસશ્રીએ શાસ્ત્રોના બહુવિધ સંશોધન પૂર્વક, વિધવા વિવાહ જૈનોથી ન થઈ શકે ત્હેનાં શાસ્ત્રીય પ્રમાણો લખી મોકલ્યાં. અને પરિણામે વિધવા વિવાહની વાત ઉડી ગઈ આમ આ પંચાસશ્રી પોતાની શક્તિનો શાસન પ્રભાવનાનાં કાર્યોમાં સદ્વ્યય કરી રહ્યા છે” (વીંછવન પા. ૫૮ થી ૬૩ સુધી).

આ ચાતુર્માસમાં શ્રી વૃદ્ધિચંદ્ર જીવન ચરિત્ર સંશોધન કરવા પૂર્વક પ્રગટ કરાવ્યું તથા ખાલીસ ગોઠીલ પુરૂષોત્તમ જ્યાન આદિ પુસ્તક લખી પ્રસિદ્ધ કરાવ્યું તથા શ્રીમાન્ જ્યોતિર્લક્ષ્મી વિરચિત કુમારપાલ ભૂપાલ ચરિત્ર મહાકાવ્ય પદ્યબંધ સંશોધન સંસ્કરણ કરવા પૂર્વક નિર્ણય સાગર પ્રેસમાં છપાવવું શરૂ કરાવ્યું અને તેની વિદ્રુતા ભરી અપૂર્વ પ્રસ્તાવના લખી, તે મહદ્ અંશ પ્રગટ કરાવ્યો છે, વિગેરે અનેક કાર્યો કર્યા છે.

અત્રેથી ચોમાસુ પૂર્ણ થયા બાદ વિહાર કરતાં ભાયખલા ચીંચ-પોકલી માહોમ દાદર શાન્તાકુળ અંધેરી અને મલાર વિગેરેમાં વ્યાખ્યાનો આપતા શ્રી અગાશી અંદરે આવ્યા, ત્યાં મુંબાઈવાસીઓ તરફથી મોટો જોશ જોવા થયો અને સ્વામીવાત્સલ્યો થયાં, ત્યાં ઘણીજ સારી શાશનની પ્રભાવના થઈ હતી અને, ત્યાંથી વિહાર કરતા અનેકને પ્રતિજોધ આપતા સં. ૧૯૮૨ના ફાગણ વદી પાંચમે સુરતમાં પધાર્યા ત્યાંના સંઘે ઘણાજ ઠાક માફથી પ્રવેશ કરાવ્યો હતો ત્યાં આગળ થોડો સમય સ્થીરતા થઈ પછી મુંબાઈમાં રહેનાર ટીટોબાસી આવક ખેમચંદ હગનલાલે મુંબાઈમાં પેલા ચોમાસામાં સોળભયુ અને બીજા ચોમાસામાં માસખમણ કરી તે ભાઈ તુરતજ આસો માસમાં પોવા-પુરી સમેતશીખરજી તથા નગરીઓમાં ફરી ત્યાંથી દોડલી થઈ જોસ-લમેર વિગેરે સ્થળોએ જાત્રા કરી શ્રી સિદ્ધગિરિ કપર નવાહું યાત્રા કરવા રોકાયા ત્યારે તેઓએ વિનંતિ કરી સુરતમાં રહેવા આગ્રહ કરવાથી મહારાજજીને ત્યાં વધુ રોકાવું પડ્યું, તેઓ બીજા ચૈત્ર માસમાં પોતાના કુટુંબની રજા લેઈ આવ્યા અને વૈશાખ શુદ્ધ ૬ ભોમના રોજ બડા આહંજરથી ત્યાંના શ્રી સંઘે હાથીના હોદ્દે વરધોડો ચડાવવા

પૂર્વક ભારે ધામધુમથી દીક્ષા આપવામાં આવી હતી ને તેમનું નામ મુનિશ્રી **ખીમાવિજયજી** રાખવામાં આવેલ છે, આ તેઓશ્રીના ત્રીજા શિષ્ય થયા અને તેમની વડી દીક્ષા સં. ૧૯૮૨ના જોડ વદી ૭ ને શુક્રવારે ભારે ધામધુમથી પોતાને હાથેજ થઇ હતી, ત્યાંથી વિહાર કરવાનો હતો પણ ત્યાંના આગેવાન ગૃહસ્થોના અતિ આગ્રહથી સુરત ચોમાસું નક્કી થયું.

૨૪ સં. ૧૯૮૨ સુરત, આ ચોમાસામાં ભગવતીસૂત્ર શરૂ કર્યું હતું.

આ ચોમાસું પુરું થયા બાદ શેઠ નગોનચંદ્ર કરમચંદ સંઘવી પાટણવાલાએ ઘણીજ વિનંતિ કરવાથી તેમના સંઘમાં જવાની કિતાવળને લઇ તુરંતજ સં. ૧૯૮૩ કારતક વ. ૬ વિહાર કરી. કાવી, ગંધાર દેજ, થઇ ત્યાંથી અમદાવાદ થઇ શેરીસા વામજ પાનસર, ભોયણી, વિગેરે સ્થળે વાત્રા કરી પોષ માસમાં સંજેશ્વર તીર્થમાં સંઘના ભેગા થયા. કચ્છ દેશમાં સંઘ સાથે વિહાર કરતા કરતા અને ઘણો ભાગ હમેશાં સંઘમાં વ્યાખ્યાન આપતા કાઠિયાવાડમાં આવ્યા, સંઘમાં સંઘવી નગીનદાસભાઈને અતિ આગ્રહ એ હતો કે આ સંઘમાં એક દીક્ષા મહોત્સવ થવોજ જોઈએ તે કારણથી અને સંજોગ વિગેરે અનુકુળ બનવાની સાથે એક ભાઈ સંઘમાં પગેચાલી જત્રા કરતા હતા તે સાચલા નિવાસી દેશાઈ દીપચંદ હેમચંદ તથા હેમની જીદેન **હહેરીઆઈ** બંનેને રાજકોટમાં ઘણીજ ધામધુમ પૂર્વક ત્રણસો સાધુ સાધ્વીઓ અને દશહજાર માણસોની મેદની વચ્ચે સં. ૧૯૮૩ ચૈત્ર વદી છઠ્ઠે ને શનીવારે સ્વહસ્તે દીક્ષા આપવામાં આવી અને તેમનું નામ મુનિશ્રી **દીપવિજયજી** આપ્યું. આ મહારાજશ્રીના ચોથા શિષ્ય થયા, તથા સાધ્વીનું નામ **લખ્મીશ્રીજી** રાખવામાં આવ્યું.

અને મહુવાવાળા સાંઘી આણંદશ્રીની શિષ્યા સાંઘી કમલશ્રીનાં શિષ્યા કરવામાં આવ્યા ત્યારબાદ ગીરનારજીની યાત્રા કરી પાછા વળતાં અનુક્રમે સાયલા મુકામે આવી ત્યાં સં. ૧૯૮૩ના વૈશાખ વદી ૬ રવીવારે વડીદીક્ષા સ્વહસ્તે આપી, ત્યાંથી વિહાર કરી વઢવાણ શહેરમાં આવ્યા અને ત્યાં અમદાવાદ માંડવીની પોળના રહીશ શા. પોપટલાલ ઝવેરચંદને સં. ૧૯૮૩ના જ્યેષ્ઠ વદી ૯ ગુરુવારના રોજ ધામધુમ સાથે મુનિ પુષ્પવિજયજીના નામની દીક્ષા નિજહસ્તે આપી અને તેમનું નામ મુનિ પ્રકાશવિજયજી રાખવામાં આવ્યું અને વડી દીક્ષા સં. ૧૯૮૩ અષાઢ શુદ્ધી ૧૦ શનિએ આપવામાં આવી આ મહારાજશ્રીના પ્રશિષ્ય થયા અને ત્યાં ચોમાસુ નક્કી થયું.

૨૫ સં. ૧૯૮૩ વઢવાણ શહેરમાં. ત્યાંપણ ભગવતીસૂત્રનું વાંચન કર્યું.

વઢવાણથી વિહાર કરી સીયાણીમાં નાંણુમાંડી વઢવાણના ગૃહ-સ્થાને વ્રતો ઉચરાવી ઉપરીયાળાની યાત્રા કરી પોપી દશમ ઉપર સંજેશ્વરની યાત્રાએ પધાર્યા, ત્યાંથી જીંજુવાડાના સંઘની વિનતીથી જીંજુવાડે પધાર્યા, તખીયત નરમ હોવાથી કેટલોક વખત રોકાવું પડ્યું દરમ્યાન ઉપદેશની અસર જીંજુવાડાના સંઘ ઉપર સારી થઈ અને ત્યાં શ્રી ઉમેદખાન્તિ જૈન જ્ઞાનમંદિરની સ્થાપના કરાવી અને સર્વ લોકો લાભ લઈ શકે તેવી સગવડ કરાવી, વિહાર કર્યો.

૨૬ સં. ૧૯૮૪ જીંજુવાડા આ ચોમાસું સંઘના અતિ આગ્રહથી જીંજુવાડામાં રહ્યા છે લોકો વ્રત નિયમ ધર્મ કાર્યોમાં જોડાયા છે અનેક ધર્મોન્નતિનાં કાર્યો થશે એ પ્રમાણે આજ સુધી મહારાજજીનાં (૨૬) ચોમાસાંની ટુંક નોંધ કરવામાં આવી છે.

લીં અનુયોગાચાર્ય શ્રીખાન્તિવિજયજી વિનેય મુનિ ખીમાવિજયજી

શ્રી ઉમેદ-ખાન્તિ રાસ.

પન્યાસજી મહારાજ શ્રી ઉમેદવિજયજી ગણીશ્વરનો
સંક્ષિપ્ત રાસ.

દુહા.

- શંખે'વર છત સમરીયે, વિનયવિજય ગુરૂરાય,
કરંનેડી પ્રણમું સદા, ભારતી ભગવતી માય. ૧
- ઉમેદવિજય પન્યાસનો, અસ્થ કહુ અધિકાર,
સાંભળતાં સુખ ઉપજે, ભણતાં જ્ય જ્યકાર. ૨
- પોપ દશમપર પ્રીતિશું શંખેશ્વરજી આય,
પન્યાસ ખાન્તિવિજય ગણી, સહુ કોને સુખદાય ૩
- વીર નિર્વાણ ચોવીસની ચોપન સાલ વિચાર,
પોપની શુક્લ પ્રતિપદા, જીંઝુવાડામાં ધાર. ૪
- સકલ સંઘ હર્ષિત થયો, આવતાં શ્રી ગુરૂરાજ,
જસ પ્રેરણાથી બહુ અન્યા, જગમાં રડા કાજ. ૫
- ગુરૂ ભક્તિ દિલમાં ધરી, ચરિત્ર તાસ છપાય,
પદઅંધ રચના કરી, સુખલાલ ગુરૂ ગુણુગાય. ૬

દાળ પહેલી. (માતા મરૂદેવીના નંદ એ રાગ.)

મુનિ મંડલને નમિયે નિત્ય, નવપદમાંપદ પાંચમુ જોહનું જાણીયેજી.
જોહનું જાણીયેજી, વિશ્વમાંહે ઉપકારી તેહ વખાણીયેજી-એ આંકણી

મારવાડ મનોહર દેશમાં, પાલી શહેર પ્રખ્યાત,
 નવલખા પ્રભુ પાર્શ્વ ખીરાજે, ત્રણ ભૂવનના તાત. મુનિ૦૧
 સમીપ તેહની ગામ ખીમારૂ, ગૃહસ્થ રહે ગુણવંત
 ધર્મદાસ અભિધાન જોહનું લક્ષ્મી સ્ત્રી શીલવંત. મુનિ૦૨
 દોગંધક દેવની મારકતે યુગ્મ સદા જયકાર,
 સુખ ભોગવતાં આ સંસારે, ઉભય નરને નાર. મુનિ૦૩
 એક દિવસ લક્ષ્મીખાઈને, ઉત્તમ દોહદ હોય,
 પુષ્કળ પૈસા ખરચીને શુભ, દાન કરૂં હું સોય. મુનિ૦૪
 મનોરથ મનના જાણી શેડે, વદતા વાણી એમ,
 વાવરજે વિત બહોળે હાથે, રાખી હૃદયે પ્રેમ. મુનિ૦૫
 આજ્ઞા એવિ સ્વામિની મળતાં, શેઠાણી હરખાય,
 દાન દેતાં વિધવિધ પ્રકારે, ચિત્ત પ્રકુલીત થાય. મુનિ૦૬
 ગર્ભ પાલના પ્રીતે કરતાં પૂર્ણ માસ નવ હોય,
 એગણીશત ત્રણ શાલમાં સારે જન્મ મહોદય જોય. મુનિ૦૭
 જયકારી જસ જન્મ થયો જળ, સહુને અતિ આનંદ
 જન્મ મહોત્સવ કરતાં રડો, સુખલાલ તે સુખકંદ. મુનિ૦૮

ઠાળ ખીજી.

(આજ આનંદ મારે આજ દિવાળી—એ રાગ)

આનંદ આનંદ, આનંદ, આજે, જન્મ મહોત્સવનાં ઝાઝાં વાજાં વાજે.
 આનંદંએ આંકણી,

ખીમારૂ ગામમાં, ખુશાલી ગણાયે,

મહાભાગ્યશાળીનો જન્મ જણાયે.

આનંદ૦ ૧

ધર્મ ધુરીંદ ધર્મદાસના ઘેર,
 લક્ષ્મી જિત્સંગે લહે લીલા લહેર. આનંદ૦ ૨
 તરીયા તોરણ હામે હામ અંધાયે,
 નોખત ગડગડે સાકરું જહેંચાયે. આનંદ૦ ૩
 સ્વજન કુટુંબને તે સ્નેહે જમાડે,
 આરદિન આળથાતાં પુંધ નામ પાડે. આનંદ૦ ૪
 સુગનમલજી નામ રાખતાં સાર,
 જૈન જૈનેતર પ્રજાને થયુ ખ્યાર. આનંદ૦ ૫
 અનુક્રમે શુકલ ખીજ શશી વધે જેમ,
 મોટા થાએ સુગનમલજી અહોનીશ ક્ષેમ આનંદ૦ ૬
 આળપણથી બહુ ગુણ ખતલાવે,
 સુખલાલ શ્રેષ્ઠ જન સહુ મન ભાવે. આનંદ૦ ૭

દાળ ત્રીજી.

(તીરથની આશાતના નવી કરીએ-એ રાગ)

ઉંચ કેળવણી આદરે નરનારી હારે નરનારી રે નરનારી.
 હારે ઇહભવ પરભવ હીતકારી, હારે ગ્રહો થઇ ઉજમાલ ઉંચ. ૧
 સુગનમલજી વર્ષ સાતના થયા જ્યારે, હારે માઆપ એવું મન ધારે,
 હારે બડો એચ્છવ કરવા વિચારે હારે શાળા મંગલમાલ. ઉંચ. ૨
 વિદ્યાધન સહુધનમાં શ્રેષ્ઠ બાણી, હારે ચિત્તમાં પ્રીતિ એવી ભરાણી
 હારે ભણાવી કરતા ગુણ ખાણી, હારે વિદ્યા તે પ્રમાણ. ઉંચ. ૩
 ગુમ ધન તે વિદ્યા ગણે ગુણકારી, હારે યશ આમર આપે જે સારી,
 હારે દેશોદેશમાં પ્રખ્યાતિ ભારી, હારે વિશ્વે વિદ્યા વખાણ. ઉંચ. ૪

માળાપ થઇ જે બાળને ન પડાવે, હારે કામ શત્રુનું તે કરી જાવે;
 હારે અણુવાથી બહુ સુખ થાવે, હારે એમ કરી વિચાર   ઉંચ. ૫
 સુવિદ્યા સુતને આપતા ધરી ખ્યાર, હારે સુગનમલજી થયા હુશીયાર;
 હારે કરે માળાપ ત્યારે વિચાર   હારે લગ્ન કરું મનોહર   ઉંચ. ૬
 ઇચ્છા જાણી માળાપની એમ બોલે, હારે સુગનમલજી અંતર બોલે;
 હારે વિષય કિંપાક ફલની તોલે. હારે તેથી તે ન કરાય.   ઉંચ. ૭
 વૈરાગ્ય ભાવના ઉરમાં રહે નિત્યે, હારે પૂરવ પુણ્યોદય પ્રીતે.
 હારે જૈનધર્મ વસ્ત્રો નિજ ચીત્તે. હારે સુખલાલ સોહાય.   ઉંચ. ૮

ઢાળ ચોથી.   (જાત્રા નવાણું કરીએ એ રાગ)

પ્રભુ ભક્તિ નિત્ય કરીએરે પ્રાણી પ્રભું શીઘ્ર ભયોદધિ તરીએરે પ્રાણી પ્રભું
 પ્રભુ પદ સેવે પ્રભુ સમ હોવે,

શિવ રમણી સુખ વરીએરે   પ્રાં પ્રં ૧
 સગવિહ શુદ્ધિ સાચવી સેવા, અબ્યંતર પ્રીતિ ધરીએરે પ્રાં પ્રં ૨
 જનાલય મુખ્ય દ્વારે પેસી, સવિ સંસાર કામ હરીએરે પ્રાં પ્રં ૩
 મધ્ય દ્વારે તે બીજી નિસીહિ, ત્યાગો જનહર કામ જરીએરે પ્રાં પ્રં ૪
 ચૈત્યવંદન ટાણે ગીજી નિસીહિ, કહી ભાવના શુભ વરીએરે પ્રાં પ્રં ૫
 ભાવના તે ભવ નાશની કહીએ, ઝટપટ સિદ્ધિ સંચરીએરે પ્રાં પ્રં ૬
 સુગનમલભાષ પોણી દશમપર, પાલી શહેરમાં સમોસરીએરે પ્રાં પ્રં ૭
 પ્રતિ વર્ષે પ્રભુ પૂજા કરીને, પુન્ય પોહી અતિ ભરીએરે પ્રાં પ્રં ૮
 એકાસણાદિક છ'રી' પાલી, કર્મ અંધન વિખરીએરે પ્રાં પ્રં ૯
 નવલખા પ્રભુ પાર્શ્વ ગિરાજે પ્રેમે પ્રદક્ષિણા ફરીએરે પ્રાં પ્રં ૧૦
 દ્યાતા દ્યેય એકરૂપ જગ્ય હોવે, સુખલાલ સંસાર તરીએરે પ્રાં પ્રં ૧૧

ઢાળ પાંચમી

(રાગ બલુઝરો)

સદા સંત તણી બલીહારી, નીત્ય નમન કરો નરનારી.—એ આંકણી
 કંચન કામિનીના જે ત્યાગી, સર્વવિશતિના જે રાગી,
 પાળે પંચ મહાવ્રતો ભારી. નિત્ય૦ ૧
 સર્વે જીવની કરૂણા પાળે મૃધાવાદને મૂલથી ટાળે,
 ત્યાગી ચેરી સદા બ્રહ્મચારી, નિત્ય૦ ૨
 જીભય પ્રકારે મરિચક મેલી, મારાપણના મોહને ઢેલી.
 એવા યતિ સદા ઉપકારી. નિત્ય૦ ૩
 ગુરૂ વિનયવિજયજી જાણો, શિષ્ય ધનવિજયના વખાણો
 કરતા દેશોદેશ વિહારી. નિત્ય૦ ૪
 મુનિરાજ મરૂભૂમિ આવ્યા, ગામ ખીમાર સંધને ભાવ્યા;
 સુગનમલને આનંદકારી નિત્ય૦ ૫
 રૂડી દેશના દેતા જેવારે, સુગનમલજી ઉર ઉતારે;
 સંસાર જાણ્યો દુષ્પકારી. નિત્ય૦ ૬
 વૈરાગ્ય વાસીન જીવ થાતા, રજા મળે ધણુકરખાતા,
 ગુરૂજીને કહે હિતધારી. નિત્ય૦ ૭
 યોગ્ય જીવ જાણી કરસ્થાપે, પાલી શહેરમાં દીક્ષા આપે;
 મુજ્જાનવિજયજી સુખકારી. નિત્ય ૮
 ઓગણી છત્રીસ સાલ સોહે, થઈ દીક્ષા ભવિ મન મોહે,
 મહોત્સવ થયો મનોહારી. નિત્ય૦ ૯
 વિનયવિજયજી ગુરૂ રાયા શિષ્ય મુજ્જાનવિજય કહાયા,
 સુખલાલ જોડી જયકારી. નિત્ય૦ ૧૦

ઢાળ છઠ્ઠો (સિદ્ધગીરી ધ્યાવો ભવિકા સિદ્ધ ૦ એ રાગ)
 આજ્ઞા હિતકારી ભવિકા આજ્ઞા હિતકારી, દેવગુરૂની ભક્તિ દિલમાંધારી ભ.દિ.
 જિનેશ્વરની આજ્ઞા જગ જયકારી, પુરણપ્રેમથી પાળો નર નારી ભ.પા ૧
 સુજ્ઞાનવિજયજી શીર આજ્ઞા ધરોને, અનુક્રમે ગુરૂસહ વિહાર કરીને ભ.વિ.૨
 અમદાવાદ ડેલાના ઉપાશ્રયેઆજ્ઞા, રત્નવિજયજીગણી મનમાં ભાવ્યાભ.મ.૩
 પન્યાસજી પ્રીતે યોગ કરાવે, વડી દીક્ષા દેઢ નામ બદલાવે ભ ના. ૪
 સાલ ઓગણી અઢાવીસની સારી, વડી દીક્ષા થઇ આનંદકારી ભ. આ.પ
 ઉમેદવિજયજી નામ આનંદે ધરતા, સત્રંગા કામ તેઓ હર્ષથી કરતા ભ હ.૬
 ગુરૂ મહારાજન મરૂ ભૂમિમાં જાવે, અનુમતિ એમની એહવી થાવે ભ.એ.૭
 લુવારની પોળે ખીરાજતા જાણી, પન્યાસમણિ વિજયદાદા વખાણી ભ દા.૮
 તેમની પાસે તમે રહો વિચારી, પડન પાડન નિલ કરો મનોહારી ભ. ક. ૯
 વિઠાવિલાસી તેથયા અબ્યાસી, તપ કરવામાં તેઓ પુરણ ધ્યાસી ભ.પૂ.૧૦
 યોગોદ્વહન કરિ સિદ્ધાંત ભણુતા સુખલાલ સાચુ સુખ કર્મનેહણુતાં ભ.ક.૧૧

ઢાળ સાતમી

(વૈદરભી વનમાં વલવડે - એ રાગ)

કાળ ન મુકેરે કોમળે, સત્ય વાત પ્રમાણ
 ઇંદ નરિંદ હરિ હલી, ભડે ત્રિભુવન ભાણ, કાળ ૦ ૧
 એક દિન અણુજાણુ આલવું, ક્ષણ એક લાગે ન વાર,
 શંખળ પૂર્ણ લોચુ હશે ચિંતા નહીરે લગાર, કાળ ૦ ૨
 ચડતી પડતી થયા કરે, ભરતી ઓટ જણાય,
 સુખ દુઃખ તડકો છાંયો વળી, જીવિત સ્થિર ન મણાય, કાળ ૦ ૩
 વિનયવિજય ગુરૂ રાજયા, મારજાડ મોઝાર,

બીયાવર નવાશહેરમાં, પહોંચ્યા સુર લોક સાર, કાળ૦ ૪
 મણિવિજયજી દાદા વળી, પામ્યા પરલોકવાસ.
 ઉમેદવિજયજી મુનિ જતાં, થયાં ધણું નીરાશ, કાળ૦ ૫
 ઉજમયાઈની શાળામાં, બુદ્ધિવિજયજી જોડ.
 તસ શિષ્ય મુક્તિવિજયગણી, ધરતા અતિશય નેહ કાળ૦ ૬
 ઉમેદવિજયજી આવી રહ્યા, એમના સહવાસ,
 ઉત્તમોત્તમ જ્ઞાનનો, કરતા ધણો અભ્યાસ, કાળ૦ ૭
 અભાવ પણ એમનો થતાં, ઉમેદવિજયજી આસ.
 આવી રહ્યા કલ્પ ધરી, વૃદ્ધિચંદ્રજી પાસ કાળ૦ ૮
 ગુરુભાઈ તરીકે ગણી, ઉત્તમ આપે આશીશ,
 એમને સહુ ઓળખાવતા, મુલયંદજીના શિષ્ય, કાળ૦ ૯
 વૃદ્ધિચંદ્રજી સાથમાં, ઉમેદવિજય મહારાજ,
 સુખલાલ સંતપય એવતાં, સારે આતમકાજ, કાળ૦ ૧૦

ઢાળ આઠમી

(અમે ઈશ્વર માગીએ એટલું—એ રાગ)

મુનિરાજ મહંત વઘરાગીયા, કરી દેશવિદેશ વિહાર, બોધ બહુ આપતા
 ઉપદેશામૃત પાન પ્રીતથી, કરતા બવિજન નરનાર. બોધ૦ ૧
 મેલ મિથ્યાત્વ રૂપી અનાદિનો કાઢવા ગંગ નીર સમાન. બો૦
 તમતિમિર પડલને ટાલવા, દેતા સૂર્ય સમ સુજ્ઞાન. બો૦ ૨
 ઉમેદવિજયજી આનંદે વિચરી, કરે અનેક ઉત્તમ કામ, બો૦
 ડાખો દેવ દ્રવ્યનો મહુવા શહેરમાં, કઢાવ્યો રાખી હૃદયે હામ, બો૦ ૩
 કામિત પૂરવા કંચ દેશ વાસીના, ચરિતનાયકે કીધો વિહાર, બો૦

પ્રાચીન તીર્થ ભદ્રેસર જાણીએ, સ્નેહે કરાવ્યો તેનો ઉદ્ધાર. ઓ ૪
 શાસનપતિ ચરમ જિનેશ્વર જીહાં, મૂળ નાયક મહાવીર દેવ. ઓ ૫
 બાવન જિનાલય મોટું મંદિર તીહાં કરે યાત્રા સહુ નિત્ય મેવ. ઓ ૫
 ડીસા શહેરમાં જ્યારે આવીયા, શ્રાવક કોમ શિશીલ જણાય. ઓ ૬
 ઉપદેશ આપી શુદ્ધ ધર્મનો, કરાવ્યું બાન તે સુખદાય. ઓ ૬
 પાસે પ્રાચીન તીર્થ અપૂર્વ જે, ભિલડીયાજી હતુ અપ્રસિદ્ધ. ઓ ૭
 જીર્ણોદ્ધાર કરાવી જાત્રત કર્યું, જૈન કોમ પામી નવનિધ. ઓ ૭
 બડી ધર્મશાળા ત્યાં બનાવતા, પ્રતિ વરસે જ્યાં મેળો ભરાય. ઓ ૮
 પોષ દશમી ઉપર બહુ પ્રીતિથી, સ્વામીવચ્છલ ત્રણ સોદાય. ઓ ૮
 સંઘ અમદાવાદથી આવતો, શ્રીસિદ્ધગિરિ સન્મુખ જાણુ. ઓ ૯
 ઉમેદવિજયજી સંઘમાં આવતા, કરે ભગવતી યોગ વખાણુ. ઓ ૯
 ગણિ ગંભીરવિજયજી પ્રેમથી કરાવે સુક્રિયા હિતકાર. ઓ ૧૦
 અનુક્રમે આવ્યા શત્રુંજયગિરિ. દીઠો રૂપભજીજી દેદાર. ઓ ૧૦
 પાપપંકમાં પડીયો જે આતમા, તેને તારવા તીરથ તેહ. ઓ ૧૦
 ત્રિકરણયોગે જિનપદ સેવતાં, અતિશય ઉરમાંહિ સનેહ. ઓ ૧૧
 ભાવનગર પધાર્યા ભાવથી, ગંભીરવિજયજી ગુણવંત. ઓ ૧૨
 ગણી પદ્મી દીયે ઘણી હોંશથી, મળી સંઘ સદા જયવંત. ઓ ૧૨
 ઓગણિસે ઓગણ પચાની સાલમાં, વરતાયો જયજયકાર. ઓ ૧૩
 અનુક્રમે વીચરતા વળી ગુર, આવ્યા રાધનપુર મોઝાર. ઓ ૧૩
 મૂલયંદજીના શિષ્ય માનીએ, પન્યાસ આણુંદવિજયજી જેહ. ઓ ૧૪
 ગણિ ઉમેદવિજયજીને આપતા, પન્યાસ પદ્મી ધરી બહુ નેહ. ઓ ૧૪
 મહોત્સવ મોટો થયો તે સ્થાનકે સકલ સંઘ અતિ હરખાય. ઓ ૧૫
 રાધનપુરમાં રમવામળા, સુખલાલ ગુર ગુણ ગાય. ઓ ૧૫

ઢાળ નવમી હરિગીત છંદ.

પાંડિત થઈ પરહિત સાધે, જીવિત જરસ સદ્ધનું કર્યું,
 ન્યાયનીતિ સમજવીને, સચી, કોમનું કષ્ટજ હર્યું,
 સગચીસ ગુણે શોભતા, સાધુ સદા શાન્તિ ધરે,
 જીવન ક્ષણ લાગેણી ગણતા, પરમારથ કાર્યો કરે ॥૧૧॥
 ઉત્સાહ ઉરે રાખતા, જે ધર્મ ધ્યાને સ્થિર રહી,
 મેળ મેળવી શ્રાદ્ધપણામાં, શુભ કાર્ય કરે સહી,
 દક્ષ થઈ હિત સ્વપર નિત્યે, પ્રેમથી પુર કરે,
 વિશ્વમાં વિખ્યાત બનીને, પરભવે સદ્ગતિ વરે ॥૧૨॥
 જન્મથી જીવજીવ સુધી, ઉંચ વૃત્તિ આદરે,
 યતિ ધર્મ આરાધિ અંતે, અમર ગતિએ સંચરે,
 જીનરાજની ભક્તિ સદા, ગુરુસુત્રધા ચિત્તે વસી,
 મમત માયા મોહ રીપુમહા, પાડી રાડ જતા ખસી ॥૧૩॥
 હાથ પકડ્યો હોંસથી તે, જનો ભાગ્યશાળી ખરા,
 રાતદિન સત્ સમાગમથી, અનેક જન આ ભવ તર્કા,
 જગત્માં જશ કીરતી જેની, જીવીત તેનું ધન્ય છે,
 તેવા ગુરના ભગ્ય જીવને, દુર્લભ દર્શન છે ॥૧૪॥
 પંન્યાસજી ઉમેદવિજયના, શિષ્ય પદ સારા થયા,
 નરેંદ્રવિજય સિદ્ધગિરિમાં, કાળકરી સુરંગતિ ગયા,
 પ્રધાનવિજયજી કાંપમાં, પરલોક પામ્યા જાણીએ,
 અમૃતવિજયનો થરાદ્રીમાં, કાળધર્મ વખાણીએ. ॥૧૫॥
 ક્ષાન્તિવિજયજી ક્ષમા ધારી, ચતુર શિષ્ય ચોથા લહોં,

જયવિજય પાંચમા છઠ્ઠા તે, ધનરૂપવિજયજી કહો,
 વીરસૂરિ ઉપસંપન્ન શિષ્ય, એમના પણ ધારીએ,
 સુખલાલ એવા શ્રેષ્ઠ ગુરુનું. સત્ ચરિત્ર વિચારીએ ॥૫॥

ઢાળ દશમી

(સુણે ચંદાજી—એ રાગ.)

ગુરુ ગુણુકારી, ઇહભવ પરભવ હિતકારી ઉરધારીએ,
 વિશતેર આશા-તના તેમની અંતરથી દુરે વારીએ,
 ગુરુ દીપક સમ તિમિર હરતા, ત્રિકરણુ યોગે સેવા કરતા,
 ઘણા ભગ્યજનો ભવોદધિ તરતા, ગુરુ ૦ ૧
 ગુરુ ઉમેદવિજયજી જયકારી, ઉપકાર કીધા એમણે ભારી,
 એવા ગુરુની જાઉં બલીહારી, ગુરુ ૦ ૨
 નરેંદ્રના ભાણુ થયા માનું, વિદ્વાન પંક્તિમાં વખાણું.
 સુર લોક ગયા મહુને જાણું, ગુરુ ૦ ૩
 બીજા શિષ્ય લગ્નિધિવિજય લહીએ, તસ શિષ્યરત્નવિજય કહીએ
 મરૂભૂમી શિષ્ય સહિત વહીએ, ગુરુ ૦ ૪
 પંન્યાસ ખાન્તિવિજય ખ્યારા, પાંચ શિષ્ય પ્રશિષ્ય થયા સારા,
 વિનય વૈયાવચ્ચ કરનારા, ગુરુ ૦ ૫
 જયવિજયના જે શિષ્ય થયા કહ્યાણુવિજય પરલોક ગયા,
 ધનરૂપ વિજય એકાકી રહ્યા, ગુરુ ૦ ૬
 રાધનપુરી વીરજીભાઈ, કચ્છ માંડવી અંદરમાં આઈ,
 વેપાર કરે હિલટલાઈ, ગુરુ ૦ ૭
 વીરજીભાઈને માંડવી મલીયા, ગુરુ ઉમેદવિજય ખુદિ બલીયા,
 વીરજીભાઈના મનોરથ શલીયા, ગુરુ ૦ ૮

આધિ વ્યાધિ ઉપાધિ ભર્યો, સંસાર અસાર જણાવ્યો ખરો,
 વીરજીભાઈના ઉર માંહિ દ્યોઈ, ગુરૂં ૯
 થયા દીક્ષાના તે અનુરાગી, શંઘ સંસાર થયા ત્યાગી,
 લગ્ની ગુરૂ સાથે બહુ લાગી, ગુરૂં ૧૦
 ગણી પદવી પાટણમાં આપે, પંન્યાસ પદવી પણ સ્થાપે,
 ઉપદ્યોત્ત શિષ્યપણુ વ્યાપે, ગુરૂં ૧૧
 દીક્ષા વડી દીક્ષા બહુ દેતા, હામોહામ યશ કીર્તિ લેતા,
 ચાણસમે ઉપકાર અતિ કરતા, ગુરૂં ૧૨
 નિજ આયુ અરૂપને પિછાણી, વીરવિજયને વદતા વાણી,
 શ્રી ખાન્તિ ઉપર પ્રીતી આણી, ગુરૂં ૧૩
 યોગ કરાવજો રૂઢી રીતે, પંન્યાસ પદવી દેજો પ્રીતે,
 શુભ ઠગ્યા એવી મુજ ચોતે, ગુરૂં ૧૪
 કંચનગિરિ આવ્યા પ્રેમ ધરી, દાદાને ભેટવા ફરીફરી,
 સિદ્ધગિરિની શીતલ છાંય ફરી, ગુરૂં ૧૫
 ઓગણિ ચોક્કસ માગશર માસે, આતમના વધને ઉક્લાસે,
 ગુરૂ જ્ઞાની એમ પ્રકાશે, ગુરૂં ૧૬
 વહેલુ મોહુ એકદિન જાણું, કમાણી જેવી તેવું ખાણું,
 સુખલાલ ધર્મમાં સ્થિર થાણું, ગુરૂં ૧૭

ઢાળ અગીયારમી.

(ભેખરે ઉતારો રાજ ભરથરી—એ રાગ)

ક્ષણક્ષણ સિદ્ધગિરિ સાંભરે, તાર તીરથ હોયજી

અનેક પાપીને ઉદ્ધરી, સદ્ગતિ દેનાર સોયજી

ક્ષણ ૧

- અનંત સિદ્ધ થયા એ સ્થલે, પવિત્ર ભૂમિ ગણાયજી
શુદ્ધભાવે આરાધતાં, કહીશુ કર્મ હણાયજી ક્ષણ ૨
- ઉમેદવિન્ય ગુરુ રાજ્યા, કીધો ધણો ઉપકારજી
દેશવિદેશમાં વિચરી બહુ બોધ્યા નરનારજી ક્ષણ ૩
- ભિન્નભિન્ન ઝગડા કઠાવતા, જીવ દયા પ્રતિ પાલજી
ઉત્તમ કામો કરાવતા, દેશના દેષ રસાલજી ક્ષણ ૪
- માગશર વદી ત્રીજ મધ્યાને, વિન્ય મુહૂર્તમાં બાણજી
સુખ શાંતિ સમાધિ છતાં, પામ્યા ગુરુ નિરવાણજી ક્ષણ ૫
- પંન્યાસ ગંભીર ચતુર ગણિ સુમતિ ધર્મ જશ જોયજી
આદિ અર્ધશત મુનીવરા સાધવી સાધસત હોયજી ક્ષણ ૬
- પ્રચુર શ્રાવક શ્રાવિકા, હાજર હતા તે વારજી
ગુરુ વિરહે ઘેલા થયા, નયણે નીર અપારજી ક્ષણ ૭
- શોક સમાવી શિખીકા જે, શણગારી બહુ રીતજી
દહન ક્રિયા કરે ભત્રીપરે. મોટી ટોલી ધરી પ્રીતજી ક્ષણ ૮
- થરાસંધના આગેવાનો, યાત્રાર્થે આવ્યા જેહજી
ગુરુમકિત લૈયડે ધરી, મહોત્સવ માંડે બહુ નેહજી ક્ષણ ૯
- અકાઠ મહોત્સવ આદરી, વિધવિધ પૂજા બણાયજી
સ્નેહે સ્વામીવચ્છલ કરી, રૂડી આંગી રચાયજી ક્ષણ ૧૦
- જ્ઞાનદાન દેનાર જે, કરે કેમ ઉદ્ધારજી
ભેદભાવ રાખ્યા વિના, હિતચીને અપારજી ક્ષણ ૧૧
- મહાપુરુષ એવા મહંત જે, વિસર્વા કેમ વિસરાયજી
સુખલાલ સુગુરુતણુ સદા, સ્મરણુ છે સુખદાયજી ક્ષણ ૧૨

પન્યાસજી મહારાજ શ્રી ખાન્તિવિજયજી ગણિનો સંક્ષિપ્ત રાસ.

(હુહા)

- પ્રથમ જીણુંદ નરિંદ્રમુનિ, શાન્તિનાથ ચિત્ત લાય,
નેમિનાથ પ્રભુ પાર્શ્વજી, વર્ધમાન જીનરાય. ૧
- સદા સુગુર ને સરસ્વતી, સમરતાં સુખ થાય
મનચિંતિત મળે સંપદા, દુઃખ દોહડા દૂર જાય, ૨
- ઉમેદવિજય ગુરરાજનો, અદ્ય કહયો અધિકાર,
તસ શિષ્ય ખાન્તિવિજય તણો, હવે સુભુજે નરનાર, ૩
- લઘુ વયમાં દીક્ષા ગૃહી, કીધાં અનેક સુકામ
ઔગણ્ડી ચોરાસી સાલમાં, આવ્યા સંખેશ્વર ધામ, ૪
- કૃપા કરી અમ ઉપરે, ઝીંજુવાડામાં જાણુ,
પધારતા પુણ્યોદયે, ક્ષમા શ્રમણ ગુણખાણુ, ૫
- ગુરુ વ્યાખ્યાન શ્રવણે સુણી, સંઘ આનંદિત થાય
મેઘ મળે જેમ મોરને, સુખલાલ તિમ હરખાય. ૬

ઢાળ ખારમી.

(રાગ ક્ષત્રીકલંક)

ઉત્તમ માણસ કહીએ તેહ, ગુરુની આણા નિત્ય પાળે રે
કરે સ્વપરનું હીત જેહ, દોષો સહુ દૂર ટાળે રે.

- ગુણી હોય નેગુણ આહી થાય, ગું અપવાદ ન બોલે જરાય દો० ૧
સર્વ જીવનો કરે ઉપકાર, ગું વદે વાણી અમૃતસમ ધાર, દો०
પુનમ્ શશી પરે નેજાંત ગું મેર માફક ધીર મહંત, દો० ૨

સાયર સરીખા ગંભીર હોય, ગું દિનકર સમ દેદાર જોય, દોં
 વડીલ જનનો વિનય કરતા, ગું પૂજ્ય ખુદ્દિ હૃદયમાં ધરતા દોં ૩
 થરા પાસે જે રાજપર ગામ, ગું ચતુર શેઠે કીધો વિસરામ, દોં
 પવિત્ર પત્ની પુંજીબાઇ નામ ગું કરે ધરનાં ઉત્તમ કામ દોં ૪
 ઓગણીસે એકતાલીની સાલ ગું માગશર માસમાં મંગળમાળ, દોં
 શુક્લ ચતુરદશી સોમવાર, ગું આખો જન્મ પ્રભાતે જ્યકાર દોં ૫
 નામ રાખ્યુ ચુનીલાલ સાર ગું બાળપણથી બહુ હુશીયાર, દોં
 વીજી બેનને શ્યામજી બ્રાત, ગું ત્રીજી ચુનીલાલબાઇ પ્રખ્યાત, દોં ૬
 લલગુલાઇ તે મેના બેન ધાર, ગું પાંચે જણ ધરે બહુ પ્યાર, દોં
 દેખી માત પીતા હરખાય, ગું સુખલાલ સંપે સુખ થાય, દોં ૭

ઢાળ તેરમી.

(ચાલો સખી સિદ્ધાચળ જઇએ એ રાગ.)

સંત સમાગમ સુખકારી, સંત જનોની બલિહારી, સંત
 શેઠ ચતુરબાઇ વિચારે, થરાગામ વસવું ધારે, સંત ૧.
 આવી રહ્યા સુખેથી ત્યારે.
 પુત્ર પુત્રીઓ પાંચે પ્યારા, વિદ્યાભૂષણથી શણગાર્યા
 હિતેન્દ્રુ મા બાપ તે ધાર્યા. સંત ૨.
 સાલ ઓગણસાઠની સારી, પધાર્યા ગુરજી હિતકારી,
 ઉમેદવિજયજી બલીહારી. સંત ૩.
 ચતુરબાઇનું કુટુંબ ભાવે ઉપદેશ સાંભળવા આવે,
 ગુર બહુ પ્રકારે સમજાવે. સંત ૪.

- લઘુકર્મી શ્રવ જણાયે સંધુ સોજત સદા સુખદાયે,
ચુનિલાલભાઈ ચિત ધમ થાયે. સંત૦ ૫.
- મા આપની અનુમતિ, માગી દીક્ષા લેવા પ્રીતિ અતિ જાગી,
લગ્ની ગુરૂની સાથે લાગી. સંત૦ ૬.
- ગુરૂ સાથે પાઠણુ આપ્યા ચુનિલાલભાઈ ગુરૂમન ભાવ્યા,
શ્રી સંઘે હર્ષે વધાવ્યા. સંત૦ ૭.
- ચતુરભાઈનું કુટુંબ આવે, દીક્ષા દેવા હોંસ મન લાવે,
વાવરતા વિત્ત ઘણુ ભાવે. સંત૦ ૮.
- સંવત ઓગણી ઓગણસાડે, વૈશાખ શુકલ અડા કાડે
સાતમ સોમે દીક્ષા પાડે. સંત૦ ૯.
- ચક્રવિહ. સંઘ મળ્યો ત્યારે વરઘોડો ચઢ્યો મનોહારે,
દીક્ષા દેતા હલટ ભારે. સંત૦ ૧૦.
- ચુનિલાલભાઈ થયા ત્યાગી, ખાન્તિવિજયજી વૈરાગી,
ક્ષમાધારી ગુરૂ ગુણરાગી. સંત૦ ૧૧.
- તે સાથે ખીજા શ્રાવક જેહ, દીક્ષા લેતા ધરતા નેહ,
જયવિજયજી થયા તેહ. સંત૦ ૧૨.
- અસાડ શુદ્ધી આઠમ સારી, ગુરૂવારે વડીદીક્ષા ધારી,
સુખલાલ કિલય આનંદકારી. સંત૦ ૧૩.

દાળ ચૌદમી.

વિદ્યાધન ભંડાર જગમાં વિદ્યાધન ભંડાર એ રાગ.

- વહાલો મુનિ ને વિહાર, જગમાં વહાલો અપ્રતિજ્ઞદતે ધાર, જગ૦
ગુરૂપય સેવી વિદ્યા ગ્રહીને, કરે સ્વપરનેા કિહાર, જગ૦
વિનય વડે વશ વિશ્વ કરે છે વિવેક દીપ ધરનાર. જગ૦ ૧.

ખાંતિલા ખાન્તિવિજય મુની પણ, પાળતા પંચાચાર, જગ ૦
 પેલાં ચોમાસાં જે પાટણ કીધાં, ગુર સાથે મનોહાર, જગ ૦ ૨.
 પ્રકરણાદિક ભાવે ભણતા, સાધુક્રિયા સુવિચાર, જગ ૦
 મહાનીસીથ સુધી યોગ તે કરતા, ઉરમાં અતિશય પ્યાર, જગ ૦ ૩
 ઉમેદવિજય ગુરરાજને ત્યારે, અંગે વા આગ્યો અપાર, જગ ૦
 પક્ષઘાત થયો પણ ન ડરતા, કરે શ્રાવક ઉપચાર, જગ ૦ ૪
 વીરવિજયાદિ સાધુ સાધ્વીઓ, પચીસ લગભગ ધાર, જગ ૦
 ભગવતી વિગેરે જોગ કરાવે, પૂર્ણ ધરી મન પ્યાર, જગ ૦ ૫
 એ આદિ અનેક સુકૃત્ય કરતા, નીરોગી થયા નીરધાર જગ ૦
 ત્રિગુ ચોથુ ચાર્તુર્માસ હોવે, મહુવા શહેર મોઝાર જગ ૦ ૬
 જગત્ ગુર વિજયહોરસૂરિતું, નિર્વાણ ઉંનામાં ધાર, જગ ૦
 દીવ દેલવાડા દર્શન કરતા, અઝરાપાસ હિતકાર, જગ ૦ ૭
 શીહોર વરતેજ ભાવનગર થઇ, થોથે નવખંડા જુહાર, જગ ૦
 તાલ ધ્વજગિરિ યાત્રા કરીને, સરળ કર્યો અવતાર, જગ ૦ ૮
 સંસ્કૃતની જે છુકંજ કરતા, સામાન્ય બોધ હોય સાર, જગ ૦
 પાંચમું પાલીતાણામાં પ્રીતે, ચાતુરમાસ વિચાર, જગ ૦ ૯
 પંચતીરથી યાત્રા નવાણું, કરતા જય જયકાર, જગ ૦
 છઠું અકૃમ અડાઇ તપસ્યા, ક્ષમા સહીત ગુણકાર, જગ ૦ ૧૦
 પાંચ ચોમાસેં પરલોક પહોંચ્યા, ગુર શ્રી તારણહાર, જગ ૦
 ખાન્તિવિજયને ખોટ પડી બહુ, સંભારે વારંવાર, જગ ૦ ૧૧
 પણ ગુરની પૂર્ણ કૃપાથી, બન્યા બહુ હુશીયાર, જગ ૦
 મુખલાલ મિલસમ વિચરી વેગે, વિશ્વે કરે ઉપકાર, જગ ૦ ૧૨

ઢાળ પંદરમી.

(ગીરીવર દરીશન વિરલા પાવે) એ રાગ.

આનંદકારી યાત્રા કીજે, નરભવ પામીતે લાહો લીજે. આનંદ ૦ ૧
 દેશાટનથી દુઃખ દુર જાયે, ભિન્નભિન્ન જાતનો અનુભવ થાયે. આ ૦ ૨
 છકું ચોમાસું સમીશહેર હોવે, ખાન્તિવિજય સહ જે મુની જોવે. આ ૦ ૩
 ધનરૂપ હું સવિજયજી ધારે. લગ્ન કૌમુદી ભણ્યા તે વિચારે. આ ૦ ૪
 સમેતશીખરજીની યાત્રા કરવા શુભ તૃતીથી દેશેદેશ રવા આ ૦ ૫
 ખાન્તિવિજયજીને ખાંત તે ઝાઝી, લાંખો વિહાર કરે કર રાજ. આ ૦ ૬
 ડીસા. જરાવલા, થઈ આપુ આવે, યાત્રા કરીને શીરોધમાં જાવે. આ ૦ ૭
 પાલી અજમેર કિસનગઢ જયપુર, ભરત સૌરી (૨) આગરા

કાનપુર. આ ૦ ૮

લખનઉ શહેર રતનપુરી સારી, ધર્મનાથ કલ્યાણક (૬ ધારી આ ૦ ૯
 અયોધ્યા ઓગણી કલ્યાણક (૨૫) કહીએ, મૂલ નાયક શ્રીઅજીત

જીન લહીયે. આ ૦ ૧૦

કાશી ભેલુપુર (૨૯) યાત્રા કરતા પાર્શ્વપ્રભુનું ધ્યાનજ ધરતા. આ ૦ ૧૧
 સુપાર્શ્વનાથ કલ્યાણક જાણું. ભદ્રનીમાંહે ચાર વખાણું (૩૩). આ ૦ ૧૨
 સીંહપુરી (૩૭) ચંદ્રાવતી (૪૧) ચંજે, શ્રેયાંસ ચંદ્ર કલ્યાણકિમંજે. આ ૦ ૧૩
 આરા શહેર થઈ પટણા હોવે સ્થૂ લિભદ્ર સુદર્શન સ્થાન જોવે. આ ૦ ૧૪
 એકા મહારાજની નગરી જાણી, બિહાર-બિશાલાપુરી વખાણી આ ૦ ૧૫
 કુંડલપુર વા ગોખર ગામ. ગૌતમસ્વામીનું જોયું ધામ. આ ૦ ૧૬
 રાજગ્રહીમાં જોવાનું જાણી, પાંચે પર્વત તિહાં પીચાણી. આ ૦ ૧૭
 વિપુ ૧લાયલ કલ્યાણક ચાર સુવ્રતસ્વામીનાં સુખકાર (૪૫) આ ૦ ૧૮
 રત્નર ઉદય ૩ સુવર્ણ શિરિ જાણો. વૈભાર ૫ મિરિયે વીર વખાણો. આ ૦ ૧૯

અગ્યાર ગણધરની પાદુકા પ્રીતે, ધનાશાલીભદ્ર જોયા ખચીતે. આં ૨૦
 શ્રેણિકભંડાર શાલીભદ્રનો કુવો, સુખલાલસ્નેહથી ઝટપટ જુવો. આં ૨૧

ઢાળ સોલમી.

(ભરતની પાટે ભૂપતિરે)—એ રાગ

અહોનિશ યાત્રા તે સાંભરેરે, ઉત્તમ ભૂમિ જે હોય	સલૂણા	
તીર્થંકર ચોવીશનારે, શતવિશ (૧૨૦) કલ્યાણુક જોય	સલૂણા	૧
નેમનાથ પ્રભુજી તણારે, ત્રણ થયા ગિરનાર (૪૮)	સલૂણા	
બાકી અધા પૂર્વ દેશમાંરે, થયાં તે હૃદયમાં ધાર	સલૂણા	૨
પવિત્ર ભૂમિ પાવાપુરીરે, વીર પ્રભુ નિર્વાણુ (૪૯)	સં	
ચંદન સમ શીતલ હુવેરે, ચીત પ્રકુલિત જાંણુ	સં	૩
દરશાલ દીવાળી દિનેરે, મોટો મેળો ભરાય	સં	
જલ મંદિરમાં આવતારે જનમન ખુશી થાય	સં	૪
ગુણશીલ ચૈત્ય સુહંકરે, સમવસર્યા વધમાન	સં	
દેશના છે ભવ્ય જીવનેરે, સુરનરગણુ કરે ગાન	સં	૫
લચ્છવાડ સમીપે જે ગિરિરે, ક્ષત્રીય કુંડ કહાય	સં	
ચ્યવન જન્મ વ્રત વીરનારે (૫૨), ત્રણ કલ્યાણુક થાય	સં	૬
કાકંદી નગરીમાં કહયારે સુવિધિ જીનનાં તે ચાર (૫૬)	સં	
ચંપાપુરી વાસુપૂજ્યનારે, પાંચ કલ્યાણુક ધાર (૬૧)	સં	૭
નાથનગર યાત્રા કરીરે, ભાગલપુરમાં આય	સં	
મીથિલા નગરીથી લાવીયારે, મલો નમી પાદ (૬૬) સુહાય	સં	૮
અજીમગંજમાં આવતારે, ચોમાસું સાતમું થાય	સં	
કલકત્તાથી પધારીયારે, વીરવિજય મહારાય	સં	૯

ભગવતી સુવર્ના વાચનારે, આપે ઉર ધરી નેહ	સ :
પર્વ પશુપણ આવતારે, મનોહર મહોત્સવ જેહ	સ૦ ૧૦
સંવત્સરી દિવસે થઈરે, પ્રતિક્રમણમાં જાણુ	સ૦
સોનામ્હેર રૂપીયા તણારે, પ્રભાવના બે વખાણુ	સ૦ ૧૧
ઉપધાન આદિ બહુરે, કરાવ્યાં ઉત્તમ કાજ	સ૦
સુખલાલ સુગુર જાણીયેરે ભવોદધિ તારણુ જહાજ	સ૦ ૧૨

ઢાળ સતરમી.

(અષ્ટાપદ અરિહંતજી મારા વાલ્હાજીરે)

બુદ્ધિબલ બહુ પામતા જયવંતાજીરે, દેશાટનથી સુવિચાર

ભજીયે ભાવસું ભગવંતાજીરે

ઘણાં શાસ્ત્ર અવગોચરતા જય૦ સાધુ સોબત સુખકાર	ભ૦ ૧
મહિમાપુર કટગોલાને જય૦ બાલુચર કાસમબજાર	ભ૦
જંગીપુર સંઘ જાવતા જય૦ સહસ્રફળા પાર્શ્વજી ધાર	ભ૦ ૨
પ્રતિદિન વેગે વિચરતા જય૦ ગિરિડી થઈ બડાકર જાણુ	ભ૦
રૂઝવાલીકા નદી તિહાં જય૦ પાન્યાવીર પ્રભુ નાંણુ (૭૦)	ભ૦ ૩
સમેતશીખર ગિરિ આવિયા જય૦ યાત્રા કરતા રૂડી રીત	ભ૦
પોષ દશમ દિન ભેટીયા જય૦ શ્યામલા પાર્શ્વજી ખચીત	ભ૦ ૪
નિર્વાણુ વિશ જીનતું તિહાં (૯૦) જય૦ આતમ મહોદય થાય	ભ૦
પાપ પંક દુરે ટલે જય૦ પુણ્યની પોહી ભરાય	ભ૦ ૫
અલ્હાબાદમાં આવતા જય૦ પ્રખ્યાત તે પુરિમતાલ	ભ૦
આદીશ્વર કેવલ વર્યા (૯૧) જય૦ પ્રયાગ હિંદુ તીરથહાલ	ભ૦ ૬
કંપિલપુર વિમલ પ્રભુ જય૦ થયા કલ્યાણુક ચાર (૯૫)	ભ૦

શાન્તિ કુંથું અરનાં થયાં જયં હસ્તિનાપુરે ચાર (૧૦૭) ભં ૭
 પપોસા જંગલ જીહાં જયં પદ્મ પ્રભુજીનાં ચાર (૪) ભં
 કૌસંબી તેને કહી જયં તીર્થ વિચ્છેદ તે ધાર ભં ૮
 સાવધિય સંભવનાથની જયં ખેટમેટ કીસ્કો હોય ભં
 ચાર કથ્યાણુક ત્યાં થયાં (૮) જયં તીર્થ વિચ્છેદ પાણુ સોય ભં ૯
 ભદ્રિલપુરે શીતલ પ્રભુ જયં ચાર કથ્યાણુક (૧૨) કીધ ભં
 અષ્ટાપદ એક રૂપભનું (૧૩) જયં તેહની યાત્રા ન લીધ ભં ૧૦
 પ્રભુપદ પૃથુ આવતા જયં દિલ્હી શહેર મોઝાર ભં
 ત્રણ માસ તિહાં રહ્યા જયં પંજાબ પરિચય ધાર ભં ૧૧
 અલવર રસ્તે આવતા જયં આઠમું ચાતુર્માસ જ્ઞેય ભં
 નવા શહેરમાં નિપજે જયં સુખલાલ સુખી સહુ હોય ભં ૧૨

ઢાળ અઢારમી (સિદ્ધ જગતશિરે શોભતા) એ રાગ

જન્મ સર્જણ તસ જાણીયે, કરતા આમાનુ આમ,
 સઘળા પરિસહને સહી, કરતા કિત્તમ કામ, જન્મં ૧
 મેડતા થઇ દુલોધી ગયા, ભેટવા પાર્શ્વ પ્રખ્યાત,
 પ્રભાવતી પતિ માનીયે, વામાદેવીના જાત, જન્મં ૨
 શહેર જોધપુર થઇ ઓસીયા, આવી ભેટયા મહાવીર,
 રત્નપ્રભ સૂત્રીયે તિહાં, કિધુ કાર્ય ગંભીર, જન્મં ૩
 ત્રણ લખ સહસ ચોરાશીને, કિધા શ્રાવક સુખાણુ,
 ઓશ વંશ રથાખો જીહાં, દીધો ધર્મ પ્રમાણુ, જન્મં ૪
 પોકણુ દુલોધિમાં થયું, નવમું ચાતુર્માસ,
 સિદ્ધાંત કૌમુદી કાવ્યનો, કરતા સારો અભ્યાસ, જન્મં ૫

વિકાનેર નાગોર ફરી, પુનઃ ફલોધી આય,
 સ્નેહ સંઘ કદાવીને, જેસલમેરમાં જાય, જન્મ૦ ૬
 લોદ્રવ તીર્થ યાત્રા કરી, દશમું ચાતુરમાસ,
 ફલોધીમાં આવી કર્યું, ભેટયા નાકોડા પાસ, જન્મ૦ ૭
 મારવાડની ગોલવાડમાં, મોટી ૧૫૦ તીર્થો જોય,
 નાની ૨૫૦ તીર્થો ગયા, લાંથી પાલણપુર હોય, જન્મ૦ ૮
 રંગે રાધનપુર આવીયા, એકાદશમું ચોમાસ,
 સુખલાલ સિદ્ધાન્તો વાંચતા, વિજયવીરની પાસ, જન્મ૦ ૯

દાળ ઓગણીસમી

(જ્યોતિ જગમગેરે અઢી દ્વીપ પ્રમાણ) એ રાગ

વિચરે જે જનારે દેશ વિદેશે કરિ વિહાર, બોધ બહુ જાતનોરે અનુભવ
 લેતા નર ને નાર,
 બિન્ન બિન્ન ભાષાનોરે ધરાવતા કામુ મનોહાર, અનેક જીવનોરે સાધુજન
 કરતા ઉપકાર, ૧
 ઉંઝા ખારમું રે ચોમાસું કીધું સુખકાર, તેરમું અઉદમું રે રહુ
 રાજનગરમાં ધાર,
 આગમ વાચનારે સાગરજી દેતા હિતકાર, લાભ લેતા ધણુરે સાધુ
 સાધવી જયકાર, ૨

૧ સાદી રાણકપુર (૧) ઘાણેરા મુજાલામહાવીર(૨) નાડોલ(૩)
 નાડલાઇ(૪) વરકાંણ(૫)

૨ નાણ(૧) દીયાણ(૨) નાંદીયા(૩) કોટાણ(૪) આમણવાડ(૫) અજરી

ઓગણિ તોતરે રે મહા શુદ્ધ દશમી ગુરુવાર, પાંચ બહેનને રે
 દીક્ષા આપી તે નિરધાર,
 ખંભાત આવીને રે પંદરમું ચોમાસું ધાર, વડી દીક્ષા થઈ રે
 દર્શનશ્રીજી જયકાર. ૩
 સાલ ચમોતેરે રે પોષ માસે પૂરણ પ્રેમ, સુદી છઠ દિને રે
 શુકરવારે કુશળક્ષેમ.
 ત્યાં ઉપધાનનોરે ઉત્સવ ભણ્યા ન્યાય તેમ, સંઘ કઢાવીયો રે
 કાવી ગંધારનો એમ. ૪
 જામપરમાં જતા રે સ્વભગિની મેનાં શીલવંત ચમોતેના રે
 ચૈત્ર શુક્લ પક્ષ જયવંત,
 પંચમી ઈંદુયેરે દીક્ષા દીધી તે ગુણવંત અસાદી બીજે રે બુધે
 વડીદીક્ષા જલવંત. ૫
 થઈ દશાડામાં રે વિમલશ્રીજી દીધુનામ, અનુક્રમે તે ભણ્યાં રે આવી
 ઝીઝુંવાડા ગામ
 કર્મગ્રંથ કર્યાં રે બીજે બોધ લીધો તમામ, સાંપ્રતકાળમાં રે કરતાં
 અનેક રૂડાં કામ. ૬
 એહિજ સાલમાં રે સોળમું કીધું ચાતુર્માસ દશાડા ગામમાં રે કર્યો
 જંદનો અભ્યાસ,
 શંખે'વર તણો રે સંઘ કઢાવ્યો ઉદ્ધાસ સુખલાલ સતરમું રે
 અમદાવાદમાં ચાતુરમાસ, ૭

ઢાળ વીસમી.

ચો'પાઠ. (સુણે શાન્તિજીણુંદ સોભાગી)

ધનધન લેમે ગણું અવતાર. જેણે જોયો દેશ અપાર.
 સહી કષ્ટ ન ગણતા દુઃખ. પરહિતમાં ભણતા સુખ ૧
 અમદાવાદથી કીધો વિહાર, સંઘ કેશરીયાજીનો સાર
 સારાભાઈએ કાઢ્યો જેહ, સાથે આવ્યા ધરી બહુ નેહ. ૨
 સાધુ સાધવીનો સમુદાય, દોહસો લગભગ કહેવાય.
 શ્રાવક શ્રાવિકાનો નહિ પાર, બની સંઘની શોભા અપાર ૩
 'છ'રી પાલંતા સુખકાર, તારંગા યાત્રા મનોહાર.
 ઇંડર શહેરમાં આવ્યા આણુંદે, ધુલેવામાં કેશરીયાજી વંદે. ૪
 રાજનગર નિવાસી જેહ, પુંજલાલ નામે ગુણ ગેહ.
 આવ્યા યાત્રા કરવા ત્યારે, સંઘ હતો ધુલેવા જ્યારે. ૫
 છાતેર દાગણુ સુદિ ગિજ સારી, દીક્ષા આપી અતિ હિતકારી.
 પાડ્યું પુષ્પવિજયજી નામ, પ્રથમ શિષ્ય કર્યા અભિરામ. ૬
 નાગથણુ પ્રભુ પાસ સોહાય, મુહરી પાસ ટિટોઇ સુખદાય.
 પાછા અમદાવાદમાં આય, વડીદીક્ષા અક્ષય તિજ થાય. ૭
 ચાતુર્માસ અઢારતું કરી, પંચતીર્થી સાચોરની શ્રી.
 અમીઝરા મિલડીયાજી જાણુ, ભેટયા પાર્શ્વ પ્રભુ તે વખાણુ. ૮
 આગણિસપું ચાતુર્માસ હોય, પુનઃ અમદાવાદમાં જોય.
 વિવિધ ગ્રંથ વાંચ્યા હિતકારી, સુખલાલ સ્વપરને ઉપકારી. ૯

ઢાગ એકવીસમી

(લલનાની દેશી)

- જે જન હોય વૈરાગીયા, ત્યાગી સોભાગી સુખાણ, લલના
વિચરિ દેશ વિદેશમાં, યાત્રા કરે ગુણખાણ, લલના જે૦ ૧
- ખેડા માતર જઘ જુહારતા, સાચાદેવ સુપ્રસિદ્ધ, લલના
પેટલાદ બોરસદ છાણીની, યાત્રા વડોદરા કીધ, લલના જે૦ ૨
- કોમોળ શહેરમાં દેખતા, લોઢણ પાશ્વપ્રભુ દેવ, લલના
પ્રગટ પાશ્વનાથ વસી તિહાં ભવિજન કરે નિલ સેવ, લલના જે૦ ૩
- મહોપાધ્યાય મહારાજજી, ન્યાય વિશારદ જેહ લલના
યશોવિજય ગુરૂ રાજ્યા, પામ્ય નિર્વાણ ત્યાં એહ, લ૦ જે૦ ૪
- શીનૌર થઈ ઝગડીયા ગયા, ભૃગુપુરે ઝટ આમ, લલના.
મુનિસુવત મહારાજનું, પ્રાચીન તીર્થ કહેવાય, લ૦ જે૦ ૫
- ખંતધરી ખાનદેશમાં, આગ્યા નંદુરવાર, લ૦
શીરપુર થઈને ધુલીયા આમલનેર વિચાર, લ૦ જે૦ ૬
- ભુસાવળ ખામગામ ગયા, બાલાપુર થઈ શીરપુર, લ૦
આગ્યા અન્તરિક્ષજી ભેટયા, વરાડ દેશ જરૂર, લ૦ જે૦ ૭
- આકોલા થઈ ઉમરાવતી, વરધા ભાંડક ગામ, લ૦
ચિંતામણી પ્રભુ પૂજતાં, સફલ હોવે સવિ કામ, લ૦ જે૦ ૮
- ફરી અન્તરિક્ષજી આવીને લોણાર ગામમાં જાય, લ૦
રાજનગરના રહીશ તિહાં, ચિમનલાલ દીક્ષિત થાય, લ૦ જે૦ ૯
- ઝાગણિ ઝઠોતેર સાલમાં, અસાઢી ચઉદશ હોય, લ૦
નામ ચમરેન્દ્રવિજય થયુ. દ્વિતીય શિષ્ય તે જોય, લ૦ જે૦ ૧૦
- ચોમાસું વિસમું તિહાં થયું, કીધું અહલુતકામ, લ૦
દોઢસો સ્થાનકવાસીની તોડાવી મુદપતિ તામ, લ૦ જે૦ ૧૧

મોઘ દેશ બહુ જાતનો, કીધા શ્રાવક સુજાણ, લ૦
 શંકરાચાર્ય સમીપમાં, થયો સંવાદ વખાણ, લ૦ જે૦ ૧૨
 બુરાનપુરે નિમાડમાં, ઓગણિ ઓગણાએસિ સાલ, લ૦
 માગશર શુકલ પુનમ દિને, વડી દીક્ષા થઈ વહાલ, લ૦ જે૦ ૧૩
 શરતા ફરતા આવીયા, માળવા દેશ મોઝાર, લ૦
 માંડવગઢ યાત્રા કરી, હૈડે હર્ષ અપાર, લ૦ જે૦ ૧૪
 કાડીયાવાડ સોરઠ દેશે, મારવાડ માંહી વિહાર, લ૦
 અંગ અંગ કુરુદેશમાં, રાજપૂતાના વિચાર, લ૦ જે૦ ૧૫
 લક્ષપાદ લાટ દેશનો, અનુભવ બહોલો કીધ, લ૦
 મેવાડ આદિ દેશો ઘણા, જોયા તે સુપ્રસિદ્ધ, લ૦ જે૦ ૧૬
 પુસ્તક પ્રસિદ્ધ કરાવતા, ચમત્કારી સ્તોત્ર તે ખાસ, લ૦
 બુદ્ધિ વિકાસ બહુ થયો, સુખલાલ સારો અભ્યાસ, લ૦ જે૦ ૧૭

ઢાળ બાવીસમી (વીર કહે ગોતમ મુણે) એ રાગ
 આનંદ મહોદધિ ઉચ્છળે, જ્યારે જત્રાએ જાતારે,
 અનુભવ અનેક પ્રકારનો મહ્યાથી ઘણું હરખાતા રે, આ૦ ૧
 ગુણવંતી ગુજરાતમાં, મીયાગાંમ મોઝારે રે,
 ચાતુર્માસ એકવીસમું, કીધું તે જાતકારે રે, આ૦ ૨
 ભગવતી યોગ વહન કરી, વિજયવીરસૂરિ પાસે રે,
 ઓગણિ ઓગણાએસિ સાલમાં, આશ્વિન માસ ઉદસાસેરે, આ૦ ૩
 વદી ચોથ સોમવારે ગણી, છઠ બુધવારે જાણે રે,
 પન્યાસ પદવી સોહામણી. થઈ તે શ્રેષ્ઠ વખાણે રે, આ૦ ૪
 અઢાઇ મહોત્સવ આદરે, ઉજમણુ નિરધારી રે.

શાન્તિ સ્નાત્ર એ તિહાં થતાં, સ્વામીવત્સલ મનોહારી રે, આ૦ ૫
 પ્રેમે પધારી પાલીતાણે, યાત્રા કરી સુખ પાવે રે,
 વિહાર અનુક્રમે કરી, મુંબઈ શહેરમાં જાવે રે, આ૦ ૬
 આતુરમાસ આવીસમું, ત્યાં થયું આનંદકારી રે,
 વાચના ભગવતીસૂત્રની, થઈ ધામધુમથી ભારી રે, આ૦ ૭
 વિનયવીરસૂરીશ્વર, કાલકરી સ્વર્ગ જાવે રે,
 ખડો નિર્વાણ મહોત્સવ થયો, મૂર્તિ પણ પધરાવે રે, આ૦ ૮
 ગુજરાનવાલા ગુરુકુલ તણી, ટીપ કરવા ત્યાં આવે રે,
 ઉપદેશ આપી બહુ પરે, મોટી રકમ તે અપાવે રે. આ ૯
 વિધવા વિવાહ નિષેધ કર્યો, કુમારપાળ ચરિત્ર રે,
 શોધી પ્રસિદ્ધ કરાવીયું, વૃદ્ધિચંદ્ર રાસ પવિત્ર રે, આ૦ ૧૦
 કુંકણ ઢાણા પુરી પ્રત્યે, યાત્રા કરવા તે જાવે રે
 મુંબઈ સંઘ આગ્રહ કરી, ફરી પાછા ત્યાં લાવે રે, આ૦ ૧૧
 ચામાસું તેવીસમું તિહાં, 'ડોકટરી' ચર્ચા થાય રે,
 ધર્મધ્યન રરકાયતા, સુખલાલ પાપ પલાય રે, આ૦ ૧૨

ઢાળ તેવીસમી (રાગ માઢ—વીરા વેશ્યાના યારી)

વદો વચન વિચારી, ઉઠમાં ધારી, નર ને નારી, સત્ય સદા સુખકાર,
 પાસો પ્રતિજ્ઞા સારી, જગ જયકારી, નર ને નારી, સત્ય૦
 કોધ લોભ ભય લાસ્યથી ક્યારે, જુહું ન બોલે લગાર,
 સાચી પ્રરૂપણા કરતા પ્રીતે, થઈ નિહર નિરધાર રે, વદો૦ ૧
 ધર્મ નામે ઢોંગ જે જે કરતા, તેને શિખામણ દીધ,
 જીવ દયામય જગ જાણીતો, ધર્મ કર્યો સુપ્રસિદ્ધ રે, વદો૦ ૨

- અંધેરી થઇ અગાસી અંદરમાં, આઝ્યાથી ઓચ્છવ થાય,
 દમણ વડસાડ બીલીમેરા થઇ, સુરત શહેરમાં જાય રે, વદો ૩
- ચાતુર્માસ ચોવીસમું કીધું, ગોપીપુરા મોઝાર,
 નેમુભાઈની વાડી મધ્યે તે, બહુ અન્યુ સુખકાર રે, વદો ૪
- ટોટોઈ કર ખોમચંદલાઈ જે આવ્યા સુરત શહેર.
 સિદ્ધગિરિ શીખરજીમાં શ્રીને, કન્ટા લીલા લહેર રે, વદો ૫
- ઓગણિ બચારી શાલ વૈશાકે, સુદી છઠ ભોમવાર.
 બડા કાઠથી દીક્ષા દેતા, શિષ્ય ત્રીજા મનોહાર રે, વદો ૬
- ખોમાવિજયજી નામ રાખ્યુ તે, તપસી પણ કહેવાય,
 જેઠ વદી સાતમ ભૃગુવારે, વડીદીક્ષા ત્યાં થાયરે, વદો ૭
- ભાવના ભગવતી વંચાવવાની, સુન્તીઓની ખાસ,
 મોટા મહોત્સવે શરૂ કરી તે, પૂરી તેમની આશરે, વદો ૮
- શેઠ નગીનભાઈ કરમચંદે, સંઘમાં આવવા સાર,
 રૂનેહે સુરતમાં આવીને વિનતિ કીધી અપાર રે, વદો ૯
- દેવ અંદર ઉપર થઈ અમદા-વાદમાં આઝ્યા એહ
 સેરીસા પાર્શ્વ પ્રભુ ભેટંતાં, અલિયવિધન સવિ છેલરે, વદો ૧૦
- વામજ પાનસર પ્રભુને ભેટી, ભોયણીમાં ભગવંત,
 મહલીનાથ ઓગણીસમા માનો સદા શાસન જયવંત રે વદો ૧૧
- વેગે વિહાર કરીને આઝ્યા, શંખેશ્વરજી જાણુ,
 પાર્શ્વ પ્રભુને ભેટી પ્રીતે સંઘ સાથે પ્રયાણુરે, વદો ૧૨
- ઉપરીઆલાનું તીર્થ કરીને આઝ્યા ધ્રાંગધ્રા જામ,
 સંઘનો સત્કાર ભારે કરતા, મહારાજા ધનશ્યામરે, વદો ૧૩
- સુખલાલ સંઘના દરશન કરતાં સુખસિંધુ છલકાય,
 જૈન જૈનેતર પ્રજા ભારે, યશ કામોદામ ગાયરે વદો ૧૪

દાળ ચોવીસમી.

પ્રભુ પારસનાથ સીધાવ્યા—એ રાગ.

ચાલોચાલો ભગીજન ભાવે, પાટણનો સંઘ કચ્છમાં જાવે.
 શેઠ નગીનભાઈ કઢાવે, ચૈત્ય ચાંદીનું સાથે લાવે,
 સદા સંઘ જાણિએ જયકારી, વિત્તવાવરે તસખલીહારી. સદાં ૧
 સાધુ સાધવીજી શતચાર, શ્રાવક શ્રાવિકા પાંચ હજાર.
 શકટ એક સહસ્ત્ર વિચાર, અશ્વ ઉંટ તણો નહી પાર. સદાં ૨
 મેના મોટર પોદી પ્રમાણો, ધણા તંબુ રાવડીએ જાણો,
 વિધવિધ વાજત્રે વખાણો, વાગે ડાંકો શરકે નિશાનો. સદાં ૩
 વેણાસર જઈ રણુ ઉતરતા વાગડ દેશમાં પ્રવેશ કરતા,
 કટારિયા કરી યાત્રા નિશરતા, આઘ્યા અંજાર કચ્છમાં શરતા. સદાં ૪
 ભલુતીર્થ ભદ્રેશ્વર કહીયે, યાત્રા કરી આનંદ લહીએ,
 મહાવીર દેવની આણા વહીયે, સંઘ સાથે હલીમલી રહીએ. સદાં ૫
 મુદ્રા માંડવી જે મનોહારી, પંચતીર્થો અખડાસા સારી,
 સુથરી (૧) ગામમાં સુખકારી, વૃત કડ્ડોલ પાર્શ્વ તે ધારી. સદાં ૬
 કોદારા (૨) જખૌમાં (૩) જીનરાયા, મોટાં મંદિર રૂડાં કહાયા,
 નલીયા (૪) તેરા (૫) સાંઘણ સુખદાયા, પ્રભુ ભેટી મહાસુખ પાયા. સદાં ૭
 ઇત્યાદિ ફરીને ઘણાં ગામ સંઘ આઘ્યો તે ભૂજ મુકામ,
 કચ્છરાયે કિંધુ અહુ કામ, કરી આપી સોધ તમામ. સદાં ૮
 દામોદામ યશ અહુ લેતા, સ્થળે સ્થળે વ્યાખ્યાનો દેતા,
 આઘ્યા જામનગરમાં વહેતા, રાજકોટમાં રંગે રહેતા. સદાં ૯
 દીપચંદભાઈ સાયલાવાસી, ભગની સાથે દીક્ષાના ખ્યાસી,
 ઓગણિ ત્યાસી સાલ કહાસો, મધુમાસ વદી છઠ ખાસી. સદાં ૧૦

મોટામંડાણે દીક્ષા પામે, શનિવારે ધામધુમ થાયે,
 શેઠ નગીનભાઈ હરખાયે શ્રીજન દશ સહસ્ર ઝહેચાયે. સદા ૧૧
 નામ દીપવિજયજી આપે, ચતુર્થ શિષ્ય પણાયે સ્થાપે,
 ખન્ને દીક્ષા થતાં સુખ આપે, લેરીયાઈનું લખ્ધી શ્રીજી છાપે. સદા ૧૨
 સ્નેહે સંઘ આવ્યો ગિરનાર, જ્યાં છે રાજીમતી ભરતાર,
 અહ્લયારી નેમિકુમાર, જન્મ સફળ દીઠે દેહાર. સદા ૧૩
 સંઘવી ત્યાંથી ઘરે સીધાવે, વિહાર કરી ભગત ગામ આવે,
 વૈશાખ વદિ છકુ રવિ સોહાવે, સુખલાલ વડી દીક્ષા
 તિહાં થાવે. સદા ૧૪

ઢાળ પચીસમી. (કુંવર ગંભારો નજરે દેખતાંજી)

આલંબન લહીયે ખડંજી જિન મૂરતિ જગ જાણુરે,
 તેમ નિર્ઘ્થ ગુરૂ વલીજી, જિન આગમ તે પ્રમાણુરે, આ ૧
 સીડી વિના જેમ મેડીયેજી, ચડી શકે નહી કાયરે,
 તેમ એ તત્ત્વ ત્રણે વિનાજી, ભવોદ્ધિ પાર ન હોયરે, આ ૨
 મુનિ મહારાજ આવતાંજી, ચોમાસું રૂઢુ વરતાયરે,
 દાન શીયત્ત તપ ભાવથીજી, ધર્મધ્યાન ઘણું થાયરે આ ૩
 વઢવાણ સંઘ વિચારીનેજી, વિનતિ કરે અપારરે,
 ચાતુરમાસ પધારવાજી. માની તે નિરધારરે, આ ૪
 ચોમાસું કીધું પચીસમુંજી, વઢવાણ શહેર મોઝારરે,
 ભગવતીસૂત્રને વાંચતાજી વર્તાવ્યો જયજયકારરે, આ ૫
 અમદાવાદવાસી બલાજી, પોપટલાલભાઈ નામરે,
 દીક્ષા લેવા તે આવતાજી, સાત ત્યાસી અભિરામરે, આ ૬

મારવાડી માસ લેખતાંજ, અસાઢ વદી તુમ ધારરે,
 પૂર્વે કહી તેમ જોઈ વદીજ, દીક્ષા દીધી ગુરવારે, આ૦ ૭
 પુષ્પવિજયના શિષ્ય ધારતાજ પ્રકાશવિજયજ નામરે,
 પ્રથમ પ્રશિષ્ય પિઠાણીયેજ અસાઢ માસે અભિરામરે આ૦ ૮
 શુદ્ધી દશમ દિન ધારીયેજ વડીદીક્ષા શનિવારે
 પૂર્ણ ચોમાસું પ્રેમે કરીજ, કર્યો છે ત્યાંથી વિહારરે આ૦ ૯
 સીયાણી સુધી સંઘ આવીયોજ, ગુર ભક્તિ કરવા કાળરે
 સ્વામી વચ્છત્ર પ્રભાવનાજ, વ્રત ઉચ્ચરાવે મહારાજરે આ૦ ૧૦
 પ્રાચીન જનમંદિર તિહાંજ, મૂર્તિ તે અદ્ભૂત જોયરે,
 ત્યાંથી ઉપરીયાલે આવતાજ, યાત્રા કરી ખુશી હોયરે, આ ૧૧
 વડગામની યાત્રા કરીજ, ભેટયા શંખેશ્વર સ્વામરે,
 શાલ ચોરાસી પોપી દશમીયેજ સિધ્યા વચ્છિત કામરે આ૦ ૧૨
 ઝીંઝુવાડાથી આવતોજ, સંઘ સદા જયકારરે,
 કરી વિનનિ તેડી લાવતોજ, ઝીંઝુવાડામાં તેણીવારે, આ૦ ૧૩
 પોપ સુદી એકમ દિનેજ, પ્રવેશ મહોત્સવ થાયરે,
 સાધુ સાધવી ઠાણાં આડનેજ, કરાવે જોગ સુખદાયરે, આ૦ ૧૪
 શ્રી ઉમેદખાન્તિ ભલુજ, જ્ઞાનમંદિર ગુણધામરે.
 માધ કૃષ્ણ એકાદશીજ સ્થાપ્યું ભૂગુવારે તામરે, આ૦ ૧૫
 સિદ્ધિ કુમાર યોગ આવતાંજ, કાર્ય સિદ્ધિ ઝટ જોય રે,
 ઉત્તમ મુદ્દર્તે આદ્યુજ, સંઘ સુહર્ષિત હોય રે આ૦ ૧૬
 શાલ્યુન ચોમાસું કર્યુજ, કુમારપાલ ચરિતરે,
 વ્યાખ્યાનમાં નિત્ય વાંચતાજ, જનમન અતિહરપિતરે, આ ૧૭
 મંઘમલીને કરે વિનંતિજ, ચોમાસાની વારંવારે,
 ચોમાસું જગીસમું થશેજ, સુખલાલ જય જયકારરે, આ૦ ૧૮

કંગશ

કાનપયંધે નેમને એ (એ રાગ)

ઉત્તમ પૂરપ એહવાએ. લહીએ નિરંતર નામ, કસ્યાણકારી કહોએ.	
ચરણકમળ પદ સેવતાં એ, સફલ હોવે સવિ કામ.	ક૦ ૧
દુઃખ દૂરિત દૂરે ટળે એ, સુખ સંપત્તિ સોહાય,	ક૦
કેડી પ્રભાતે સમરતાં એ, નવે નિધિ પ્રગટાય.	ક૦ ૨
વીર પટ્ટોધર ધારોએ, સ્વામી સુધર્મા જોહ.	ક૦
તાસ પરંપરા આવતાએ, સુગુર ગુણ ગણજોહ.	ક૦ ૩
બોધક અંકજર શાહનાએ, વિજયહીરસૂરિ હોય.	ક૦
તસ પદ ગગન વિષે રવિએ, વિજયસેન સૂરિ જોય.	ક૦ ૪
દેવેન્દ્રસૂરિ દેવ સમ ગણોએ, વિજયસિંહસૂરિ ખાસ	ક૦
સંવેગ પક્ષને સાધતા એ, સત્યવિજયજી પન્યાસ.	ક૦ ૫
કંપૂર ક્ષમા જીન જાણીએએ, અમૃત ગુમાન ગણાય	ક૦
તેજવિજય ધનવિજયજીએ, વિનયવિજય વખણાય	ક૦ ૬
તસ પદધર પન્યાસજીએ, ઉમેદવિજય ગણિગાય,	ક૦
તસ શિષ્ય ખાન્તિવિજય ગણીએ, અનુયોગઃચાર્ય કહેવાય	ક૦ ૭
પુણ્ય ચમરેન્દ્ર ક્ષમા દીપશુંએ, પ્રકાશ શિષ્ય પ્રશિષ્ય,	ક૦
સ્વસ્વભાવે રમણ કરે એ, ગુરૂપય સેવે અહોનિશ.	ક૦ ૮
ઉમેદખાન્તિવિજય તણોએ, રૂડો આ ગસ રશાળ	ક૦
ભણે ગણે જે સાંભળે એ, તસધર મંગલ માલ.	ક૦ ૯
વેદાંગ નંદ શશી (૧૯૮૪) સંવત્સરે એ, ચૈતરે ચડતે રંગ,	ક૦
શુક્લ પક્ષે છઠ શુભ દિનેએ, મંગળે મનને ઉમંગ	ક૦ ૧૦

રવિકુમાર સિદ્ધિ યોગ મળ્યે, પૂર્ણ કર્યો આ રાસ,	૬૦
બગડીયા બોટાદ કરે એ ઝીંઝુવાડામાં નિવાસ.	૬૦ ૧૧
જૈનધર્મોત્તેજકશાળાના એ, માસ્તર જે કહેવાય,	૬૦
સંઘગુરૂ પાય સેવતાં એ, સુખલાલ શાન્તિ સદાય.	૬૦ ૧૨

ગીતી.

રમણિક રાસ આ રંગે, રચીયો છે પણ અલ્પમતિ મારી	
ભુત્રયુક હોય જે તેમાં, સજ્જન જન તેડ લેજો સુધાગી.	૧
પુસ્તક પ્રીતે પઢજો, આશાતના તેની દૂરે ત્યાગો	
પ્રાર્થના એહ મારી, સાર ગ્રહીતે તત્ત્વમાં લાગો	૨
સુર પ્રિય પુષ્પ છપાશે, ગ્રાહક થઈને નોંધાવજો નામ.	
માસ્તર સુખલાલ રવજી, પાટડી થઈ ઝીંઝુવાડા ગામ.	૩

એવં સર્વ ઢાળ રહ, સર્વ ગાથા ૩૧૯.

ૐ શાંતિ: ૩

યાત્રા ત્યાગ દરાવ ગીત.

(હાય હાય રે હિંદુપણું જાય હાલ્યું, એ રાગ).

- આજ આજ રે આવ્યા કાગળીયા વિચારી,
વાંચી થયા દિલગીર નર નારી રે, આજ ૦
રાજનગરંથી આવ્યા જાણી, પેઢી આણુંદ કલ્યાણ વખાણી.
સેવા કરે સમાજની શાણી રે. આજ ૦ ૧
- ઓગણી બ્યાશીની સાલ ખુરી યાત્રા બંધ પડી લાગી છુરી,
૧ આઘમધુ વદી ત્રિજે અધુરી રે, આજ ૦ ૨
હિંદુસ્તાનમાં હડતાલ પાડી, જૈન કેમ તપ કરે તે દહાડી.
લીધાં અભિગ્રહ ભારે ઉપાડી રે, આજ ૦ ૩
- ઓગણી ચોરાસીની સાલ જ્યારે, *ચૈતર શુદ્ધી ખારસ આવી ત્યારે.
યાત્રા ત્યાગ દરાવો દઢ ધારે રે, આજ ૦ ૪
- પન્યાસ ખાન્તિવિજય ગણી આવ્યા, ઝીંજુવાડામાં સંધને ભાવ્યા,
તેમના ઉપર પત્રો પહાવ્યા રે, આજ ૦ ૫
- વ્યાખ્યાન વેળાએ સંધ ભેળો કીધો, યાત્રા ત્યાગ દરાવ પ્રસિદ્ધો,
ધર ધર આંખીલ તપ લીધો રે, આજ ૦ ૬
- સદા સંપત્તી સિદ્ધિ થાએ, કુસંપે કાળુ વરતાયે,
કરો એકતા ચિત્ત લયલાએ, આજ ૦ ૭
- સિદ્ધ ગિરિની પૂજા બણાવી, વિધવિધ અભિગ્રહ જણાવી,
સુખલાલ હિતબંધી ગણાવી રે. આજ ૦ ૮

૧ એપ્રિલની તારીખ ૧લીએ. * એપ્રિલની તારીખ ૧ લી હોવાથી.

મહાવીર જયંતી ૧.

મંગલમય વર્ધમાન, નમોનમો મંગળમય વર્ધમાન.	
શાસનપતિ ભગવાન, નમોનમો મંગલમય વર્ધમાન.	
ચૈતર ચુદિ તેરસ દિન જનમ્યા, કાયા સુવર્ણ સમાન,	નમો ૦ ૧
છપ્પનદિક કુમરી ગુણગાતી, ભક્તિ કરે એક તાન,	નમો ૦ ૨
સુધર્મ સુરપતિ સ્નેહે આવી, નમિ કરે ગુણગાન,	નમો ૦ ૩
અવસ્થાપિની નિદ્રા આપી, કરી પંચ રૂપ સુખાણ,	નમો ૦ ૪
પ્રભુને ગ્રહતા પૂરણ પ્રીતે, મેરગિરિ આવે વખાણ,	નમો ૦ ૫
મહોત્સવ કરતા મોટે મંડાણે, તીર્થોના નીર પ્રમાણ,	નમો ૦ ૬
શક સંદેહ નિવારણ હેતે, કંપાવે મેર મહાન,	નમો ૦ ૭
અનંત યજ્ઞી અરિહંતને પૂજે, ત્રિસલા નંદન ગુણખાણ,	નમો ૦ ૮
સિદ્ધારથ રાજા ઘરે હોવે જય જય ડંકો નિશાન,	નમો ૦ ૯
મંગલકારી આજનો દિવસ સઘળા દિનમાં પ્રધાન,	નમો ૦ ૧૦
શાન્ત દાન્ત પ્રભુ શોભે રૂડા મૃગપતિ લંછન જાણ,	નમો ૦ ૧૧
સ્યાદ્વાદીને સમ્યગ્ જ્ઞાની, વીરની આજ્ઞા પ્રમાણ,	નમો ૦ ૧૨
અરિહંત ભગવંત સ્વયં યુદ્ધ, તીર્થંકર ગુણવાન,	નમો ૦ ૧૩
અનંત સુખ અક્ષયપદ ભોક્તા તોડ્યા કર્મ નિદાન,	નમો ૦ ૧૪
કરુણા કરો સેવકપર સ્વામી, ક્ષાન્તિ ધરે તુમ ધ્યાન,	નમો ૦ ૧૫

ગાઝલ ૨

પ્રભુ મહાવીર સ્વામીની, જયંતી આજ ઉજવાએ,	
સકળ સંઘ શ્રેયને કાળે મહાવીર વંદના મહારી	૧

સંસારના દુઃખને કાપી, સમ્યક્ત્વ જ્ઞાનને આપી, ચારિત્ર ધર્મને
સ્થાપી. મં ૨
કથ્યાણો ભવ્યનાં કીધા, અનેકો ઉદ્ધરી લીધા, અભય સર્વો જીવને
દીધા, મં ૩
ઉપસર્ગે આપને આવ્યા, ખેદ મનમાં નવી લાવ્યા, આપ લો
જ્ઞાની કહાવ્યા, મં ૪
ચતુર્વિધ સંઘને સ્થાપી, મિથ્યા મોહ વેલડી કાપી, કીર્તિ ત્રણ
લોકમાં વ્યાપી, મં ૫
શાસન જે આપનું સ્વામી, પૂરણ પુણ્યોદયે પામી, કરો દૂર ક્ષાન્તિની
ખામી સ્વીકારો વંદના મહારી. ૬

રાગ કલ્યાણ ૩

સુત બંધુઓ, દિવેકી સજ્જનો, ખુશી થયા અમે, સહુ પધારીયા તમે
જયંતી શ્રી વીરપ્રભુની, જીજુવાડા મોઝાર,
ઓગણી ચોરાસીની સાલે, ઉજવતા જયકાર, સુત ૧
પન્યાસજી ખાન્તિવિજયના, સહુપદેશથી હોય,
મધુમાસ તેરસને દિવસે, પહેલી વાર તે જોય, સુત ૨
ઉર્ધ્વ રેખા ચરણે જહેને, ભાગ્યશાળી તે જાણુ,
કૃપા કરી જીજુવાડામાં આવ્યા તેહ વખાણુ, સુત ૩
પૂર્ણ પ્રીતિથી પાખી પત્રાવી, પૂજા પ્રભાવના લીધ,
પ્રતિવર્ષે આ મહોત્સવ કરવા, સંઘે નિર્ણય કીધ, સુત ૪
વર્ધમાન ચરિત્ર રૂડું, વર્ણવતા સુખકાર,
મહાવીર જીવન માંહેથી, સમજાવ્યો બહુ સાર, સુત ૫૦

જન્મ જયંતી ઉજવી સારી, વર્તાવ્યો આનંદ,
સુખલાલ સુગુરની સેવા તે, સુખ આપે અમંદ

સુસ્ર૦ ૬

જ્ઞાનમંદિર ખુલ્લું મુકતાં ગવાયેલ ગીત. ૧

(પુનમ ચાંદની ખીલી પુરી અહીં રે, એ રાગ)

ચાલો મિત્ર મત્રી સહુ જમ્યે આજ ઉપાશ્રયે રે,
પધાર્યા પન્યાસજી ખાન્તિવિજય મહારાજ,
ભાવધરીને ભવિજન આવો ગુરને વંદવારે,
ધન ધન જીજુવાડાગામ સંઘ વખાણીયે રે,

જીહાં થાતાં બહુલા ઉત્તમોત્તમ કાજ ભાવ૦ ૧

સાખી-જ્ઞાન સમો કેા ધન નહી, સમતા સમો નહી સુખ

જીવીતસમ આશા નહી, લોભ સમો નહી દુખ, ૨

એવુ સમજી કરતા જ્ઞાનમંદિરની સ્થાપના રે,

શ્રી ઉમેદ ખાન્તિ રાખ્યુ છે રૂડું નામ. ભાવ૦

મધ્ય ખજારે મંગળકારિ સુંદર શોભતું રે,

જ્ઞાનાવરણી તોડવા સાધન એહ મુકામ. ભાવ૦ ૩

સાખી-સત્ય ધર્મ એલખાવવા, જ્ઞાન દિવાકર જાણુ.

ભણો ગણો શ્રવણ કરો નમો નમો નિત્ય સુનાણુ ૪

પ્રતિદિન વાંચન મનન કરી અભ્યાસ વધારતા રે,

આતમની ઉજ્યલતા પ્રગટે ગુણની ખાણુ, ભાવ૦

સુખલાલ સાતમું પદ નવ પદમાંહી આરાધતાં રે

ઉભય લોકમાં મંગલિક માલા હોય કડ્યાણુ, ભાવ૦ ૫

ભમરો ઉડયો રંગમહોલમાં રે-એ રાગ.

સૈયર સૌ મળી આવજો રે, સારો સજી શણગાર,
 એચ્છવ આજ થાય છે રે,
 ઝીંઝુવાડા ગામ જાણીએ રે, રાજી થયા નરનાર, એચ્છવ૦ ૧
 પન્યાસજી પધારીયા રે, ખાન્તિવિજય ગુણ ગેહ, એા૦
 પુષ્પાદિ શિષ્ય પ્રશિષ્યશું રે, ધરતા અતિશય નેહ, એા૦ ૨
 પુસ્તકો પ્રેમે આપતા રે, કરાચું જ્ઞાનમંદીર, એા૦
 શ્રી ઉમેદ ખાન્તિ ભલુ રે, નામ રાખ્યું તે ગંભીર. એા૦ ૩
 ઓગણી ચોરાશી સાલમાં રે, માધવ શુદ્ધિ ચોથ જોય, એા૦
 રવિ સિદ્ધિ શુભ યોગથીરે, સોમવારે મહોદય, એા૦ ૪
 વિધવિધ વાજીત્ર વાગતાં રે, સંઘ મળ્યો સમુદાય, એા૦
 જ્ઞાનની પૂજા ભણાવતા રે, પ્રભાવના બહુ થાય, એા૦ ૫
 જ્ઞાનમંદિર ખુલાવતા રે, વર્તાવ્યો જયકાર, એા૦
 સુખલાલ સુખ સિંધુ મધ્યે રે, ગુરૂ તે શશી સમધાર, એા૦ ૬

૭ સિદ્ધગિરિની વર્ષગાંઠ મહોત્સવ અને ચાતુર્માસ વિનતિ ગીત.

(અખીયનમેં અવિકારા, જનંદા તોરી અખીયનમેં અવિકારા)
 કલ્યાણકારી કહાયા, તે મુનિવરા કલ્યાણકારી કહાયા,
 પોતે તરે ને પરને તારે, શુદ્ધ ચરણ પદ પાયા, તે મુનિ૦
 ગુરૂ સંગાથે વિચરે રંગે, શિષ્ય મળી સમુદાયા, તે મુનિ૦ ૧

અનેક પ્રકારે ઉપદેશ આપી, કાઢે કુવારાની છાયા, તે મુનિં
 ભગ્ય જતેને ધર્મમાં જોડી, કરાવે કામ સુખદાયા. તે મુનિં ૨
 પન્યાસ ખાન્તિવિજય ગણી પ્યારા, શિષ્ય પ્રશિષ્યે સોહાયા, તે મુનિં
 સાલ ઓગણિ ચોરાશીની સારી, જીંજુવાડામાં આયા, તે મુનિં ૩
 વર્ષ ગાંઠ સિદ્ધગિરિ દાદાની, વૈશાખ વદી છઠ્ઠે ધ્યાયા, તે મુનિં
 નવાણુ પ્રકારી પૂજા ભણાવી, પ્રભાવના ચિત્ત લાયા, તે મુનિં ૪
 સંઘ મળીને વિનતિ કરતા, આતુરભાસ કરાયા, તે મુનિં
 સુખલાલ શાંતિ જય જય ભણતા, દેવગુરુ ગુણ ગાયા, તે મુનિં ૫

૮ શત્રુંજય યાત્રા ખુલ્યાનું હર્ષગીત.

(રંગ રસીયા રંગરસ ખાંચો મનમોહનજી, એ રાગ)

આજ આનંદ ઉરમાં ધણો, મનમોહનજી,
 મોતિયે વરસ્યા મેહ, મનહુ મોહુ રે, મન મોહનજી
 સુરતર ફલ્યો મુજ આંગણે મં આવી વધામણી એહ. મં મં ૧
 સાલ ઓગણિચોરાશીની, મં જેઠ શુદ્ધિ તેરસ ભૂગુવાર, મં મં
 જીન તારીખ પહેલી કહી, મં ઈસ્વીસન અઢાવીસ ધાર, મં મં ૨
 સિદ્ધગિરિ યાત્રા ખુટી થઈ, મં તે દિન દીવાલી જાણુ, મં મં
 ઓઝવ રંગ વધામણાં, મં જૈન કોમતો જળહલ્યો ભાણુ, મં મં ૩
 ઘર ઘર તોરણુ બાંધતા, મં સાકર મીઠાઈ વહેંચાય, મં મં
 પૂજા પ્રભાવના પ્રીતથી, મં રૂડી આંગી પ્રભુની રચાય, મં મં ૪
 જીંજુવાડામાં ખીરાજતા, મં ખાન્તિવિજય મહારાજ, મં મં
 પન્યાસજીના કહેણથી, મં થયો મનોહર મહોત્સવ આજ, મં મં ૫
 શત્રુંજય^૧ સિદ્ધક્ષેત્ર^૨ને, મં ખુંડરિક^૩ વિમલાચલ^૪ જોય, મં મં

સુરગિરિ^૧ મહાગિરિ^૨ પુણ્યરાશી, ^૩મં શ્રીપદ^૪ મહાતીરથ^૫ હોય, મંમં ૬
 ૬૬ શક્તિ^૭ શાશ્વત ગિરિ, ^૮૧૨ મં મહાપદ્મ^{૧૨} ઈંદ્રપ્રકાશ^{૧૩} મં મં
 મુક્તિ નિલય^{૧૪} પુષ્પદંતગિરિ, ^{૧૫}૧૫ મં પૃથ્વી પીડ^{૧૬} કૈલાસ^{૧૭}માં
 વાસ, મં મં ૭

સુમદ્ર^{૧૮} કદંબ^{૧૯} ઉજ્જવલગિરિ^{૨૦} મં સર્વ કામદાયક^{૨૧} જોહ, મં મં
 ચાલો વેગે ઉતાવલા, મં યાત્રા કરવા સરનેહ, મં મં ૮
 રૂપભ જીર્ણદ જુહારીને મં સફળ કરે અવતાર, મં મં
 સેવો ધ્યાવો ભરીજના, મં સુખલાલ સદા સુખકાર, મં મં ૯

૯ પં મહારાજ શ્રી ખાન્તિવિયજના ચોમાસા

માટે પ્રવેશનું ગાયન.

(નણદીના વીરા—એ રાગ.)

જરે સુખ સિન્ધુ આજ કિછળે, જરે સંતોષ તરંગ જલકાયરે ભવિજન ખ્યારા.
 ગુરૂજી આઝ્યા છે ચાલો વાંદવા.
 જરે પન્યાસ પદવીએ શોભતા, જરે અનુયોગાચાર્ય કહેવાયરે, ભવિં ૧
 જરે ખંતિલા ખાન્તિવિજય ગણી, જરે શિષ્ય પ્રશિષ્ય સાથે જોયરે, ભં
 જરે પુષ્પ ક્ષમા દીપ ધારીએ, જરે પ્રકાશ પંચ મુનિ હોયરે, ભં ૨
 જરે ઝીંઝુવાડા સંઘની વિનતિ, જરે સ્વીકારી કીધી છે મ્હેરરે, ભં
 જરે ચોમાસું ચોરાસી સાલનું, જરે થાતાં થશે લીલા હ્મેરરે, ભં ૩
 જરે અશાડ સુદિ તીજે આવતા. જરે યુદ્ધે યુદ્ધિ બલવંતરે ભં
 જરે સંઘ પ્રવેશ મહોત્સવ કરે, જરે જ્ઞાની પૂજ્ય ગુણવંતરે, ભં ૪
 જરે આજનો દિવસ ઉજળો, જરે પધાર્યા મુનિ મહાનારે, ભં
 જરે ઘેરઘેર રંગ વધામણા, જરે સુખલાલ સિધ્યા સવિ કાનરે. ભં ૫

૧૦

ભગવતીના વરઘોડાનું ગીત.

(એક લીલી તે લીલી લીલડી. એ રાગ).

આજ આનંદનો રંગ રેલીયો, આજ હૈડામાં હરખ ન માયરે, રંગેલીયો
 ભારે વરઘોડો ભગવતીનો ચઢ્યો, નરનારી ખુશી બહુ થાય રે, રંગ ૦ ૧
 પાલખી પ્રભુજીની કાઢતા ચંગ ચાંદીની છે જોડ રે, રંગ ૦
 સ્નેહે શ્રાવક પુત્રો ઉપાડીને, સફળો કરતા નિજ દેહરે, રંગ ૦ ૨
 ઇશ્વરજી આનંદકારી ગણો, સદા સંઘમાં લીલા શ્હેરે, રંગ ૦
 પંચશબ્દ વાજત્રી વાજતા, સણગાર્યા હાટને ઘેરે, રંગ ૦ ૩
 સુંદર સામેલા શોભે ઘણા, છડી સોના ચાંદીની ધાર રે, રંગ ૦
 બણી કણીને તે વરલાડણા, આવ્યા અશ્વે થઇ અશ્વવાર રે, રંગ ૦ ૪
 મોટર ઘોડાગાડી એકાવલી, જોડયા ઝીંજુવાડે સગરામરે, રંગ ૦
 એ આદિ અનેક વાહનો વડે, વરઘોડો હોવે અભીરામ રે, રંગ ૦ ૫
 ચૌદ સુપન જે ચાંદી તણા, મલી સરવે સાહેલીનો સાથ રે, રંગ ૦
 ચાંદીજરમરના ટાટ મયે ગ્રહી, લેતા શીર ગ્રહી દોય હાથ રે, રંગ ૦ ૬
 મેર મંગલકારી માનિની, ઉપાડે તે અધીકે હેત રે, રંગ ૦
 લામણ દીવડો પ્રભુજીની પાછળે, કરે જ્ઞાન લેવા સકેત રે, રંગ ૦ ૭
 શાંતિજન મંડલ ગુણ ગાય છે, ઝીંજુવાડામાં જય જયકાર રે, રંગ ૦
 અવસર ઉત્તમ આવો આવતાં, સુખલાલને હર્ષ અપાર રે, રંગ ૦ ૮

૧૧ ભગવતીજીની વાચના પ્રસંગે ગવાયેલ ગીત.

(લક્ષણ પાંચ કહ્યા સમકીત તણાં-એ રાગ)

પ્રણમો પ્રેમે પંચમ અંગને, ભગવતીસૂત્ર જે હોય સુતાની,
 પંચમ ગણધરે રચીયુ રંગશું, અનુપમ આગમ તે જોય, સુતાની, પ્ર ૦ ૧

પ્રગટયા પુન્યાકુરં પ્રેરૂરા, દુઃખ ગયા સતી દૂર, સુ૦
 મળીયા પંચાસ ખાન્તિવિજય ગણી પામ્યા સુખ ભરપૂર સુ૦ પ્ર૦ ૨
 પંચ મહાવ્રત પાળે પ્રીતશું, પચેદ્રિય જીવક જેહ, સુ૦
 પંચાશ્રવને રેઘે શુભમના, નમીયે ઠાણા પંચ તેહ સુ૦ પ્ર૦ ૩
 ધન્ય ધન્ય જીઝવાડા સંધને, ભગવતી સાંભળવાનું થાય, સુ૦
 ઓગણિ ચોરાશી સાથે અપાઢમાં વદી ત્રીજ રાજયોગ સોહાય સુ૦ પ્ર૦ ૪
 બડો વચ્ચોડો બીજે કાઢીને, રાતી જગો રૂડી પેર, સુ૦
 માસ્તર સુખલાલ રવજીભાઈ તે, ભગવતી પધરાવે ઘેર, સુ૦ પ્ર૦ ૫
 બહુવિધ શાસન કરી પ્રભાવના, ત્રિજદિન ગુરૂજની પાસ, સુ૦
 સોનામહોરે ભગવતી પૂજને, વંચાવે સંધને ઉલ્લાસ, સુ૦ પ્ર૦ ૬
 પંચાસ ખાન્તિવિજય મહારાજજી, વાંચતાં ભગવતી વહાલ, સુ૦
 કુમારપાલ ચરિત્ર ઉપર ભડું, સમજાવે કરી બહુખ્યાલ, સુ૦ પ્ર૦ ૭
 ધૂપદીપ અખંડિત રાખતા, સ્વસ્તિક અક્ષતના સાર, સુ૦
 ત્રણશત બદામો દિન પ્રત્યે મુક્તા, શ્રીફલ રૂપામહોર ધાર, સુ૦ પ્ર૦ ૮
 મુક્તાફલનો સ્વસ્તિક શોભતો, ગહુલી નિરંતર જાણ, સુ૦
 સોહાગણુ કરી શ્રીફલને ધરે, પ્રતિદિન આંખીલ વખાણ, સુ૦ પ્ર૦ ૯
 ભવિજન સાંભળેપૂરણુ ભાવથી, એકાસણાદિ પચ્યખખાણુ સુ૦
 ઉભય આવશ્યક નિત્ય પ્રત્યે કરે, સચિત્તનો ત્યાગ નિરમાણ, સુ૦ પ્ર૦ ૧૦
 બ્રહ્મવ્રત પાલે ભૂમિએ સુવે, કરે પડિલેહણુ બે વાર, સુ૦
 પાપારંભના કામો પરિહરે, યથા શક્તિ ધર્મ ધાર સુ૦ પ્ર૦ ૧૧
 પચવીશ લોગસ્સનો કાઉસ્સગ કરો, નમો ભગવદ્દાસેની વીશ, સુ૦
 નોકારવાલી નરનારી ગણો, ત્યાગી હૃદયેથી રીશ સુ૦ પ્ર૦ ૧૨
 શતકે શતકે પૂજા ભણાવતા, શક્તિ તણે અનુસાર, સુ૦
 શ્લાઘો લેતા લક્ષ્મીનો ઘણો, ગુરૂજની ભક્તિ ઉદાર, સુ૦ પ્ર૦ ૧૩

સર્પ તણુ ઝેર જેમ ઉતરી જતું, મંત્ર પ્રયોગથી માન, સુ૦
 તેમ એ સૂત્ર શ્રવણ કરવા થકી, તુટે કર્મ નિદાન, સુ૦ પ્ર૦ ૧૪
 પંચમ જ્ઞાન ગતિ દેનાર જે, આપે અવિચળ વાસ, સુ૦
 ભગવતી વિવાહ પન્નતિ વખાણીયે, પંચમ અંગ સુણો ખાસ, સુ૦ પ્ર૦ ૧૫
 ઉપાશ્રય પાપધ શાળાદિક, સણુગાર્યા ભલી પેર, સુ૦
 મુખલાલ જીન શાસન ઉન્નતિ કર્યે, લહીયે સદા લીલા લહેર, સુ૦ પ્ર૦ ૧૬

ઈરિયાવહીની સ્વાધ્યાય (રાગ—રામગિરી.) ૧

નારી મેં દીડી એક આવતીરે, જાતી ન દેખે કોયરે;
 જે નર એહને આદરે રે, તેહની મંદગતિ હોયરે, નારી૦ ૧
 એકસોનવાણું રૂડા બેટડારે, મોટા તે ચક્રવીશરે.
 નાંનડીઆ હવે સાંભણેરે, શત પંચોતેર શીશરે. નારી૦ ૨
 જૈન તણે મુખે રમીરે, પગ બત્રીસ કહેવાયરે.
 ધરમીજન પાસે રહેરે, પાપી સંગ ન જાયરે. નારી૦ ૩
 આઠ સંપદાએ પરવરીરે, નારી તે દેવસ્વરૂપરે.
 મુગતિ રમણી ઘણા મેળવ્યારે, વડવડેરા ભૂપરે, નારી૦ ૪
 ગૌતમ સ્વામીએ પુછીયુરે. ઉપદિસ્યું શ્રી વર્ધમાનરે.
 અષ્ટમ તો રૂપી પાંમીયોરે, ક્ષણમાંહે કેવલ જ્ઞાનરે. નારી૦ ૫
 અદારલાખ જુડા બેટડારે, ઉપર ચોવીસ હજારરે.
 એકસો ને વીશ મુકીએરે, પામી જે સરગ દુવારરે. નારી૦ ૬
 સાધુ શ્રાવક સહુ આદરે રે, આદરે અરિહંત દેવરે.
 મેઘચંદ્રગણી શીશ કહેરે, એહની કરો ઘણી સેવરે. નારી૦ ૭

હરીયાસી-સર્ગાચ, ૨

ઐ કુણુ નારી ઓલખોરે લાલ, સકલ કલા ભંડારરે, ચતુરથ
 તુમે પંડિત સિરદારરે, ચં ગણો બે શાસ્ત્ર વિચારરે, ચતુરથ
 સમજો બે સૂક્ષ્મ વિચારરે, ચં અવધિ કહુ ઘડીચારરે, ચતુરથ
 નહીતર વરસ હજારરે, ચં કહો ઐ કેહી નાર, ૧
 વચન વિચારી ખોલજોરે લાલ, સમથ વેદ પુરાણરે, પંડીતથ
 વેદ સિદ્ધાંતની વાણરે, પં નવતત્ત્વને અહિનાણરે, પં
 ધ્યાત્રવને અહિનાણરે, પં પ્રગટ કહુ પરિમાણરે, પં
 પ્રકૃતિ તણુ પહિચાણરે, પં નિરૂપણ આણી નાણરે, પં કં ૨
 સમજો તો પ્રગટ કહુરે લાલ, તે નારીનું નામરે, અવશ્ય
 જિમકિજે તુમ ગુણુ ગ્રામરે, અં નહીંતો રાખો મગજ સ્થે કામરે અં
 કહો અમચરણે પ્રણામરે, અં આખુ રહેસ્યે તુમ માંમરે, અં કં ૩
 આપે સા ખેડી જણીરે લાલ, નિત્યથોવના નિસદિસરે, નિપુણથ,
 તસ બહીન ચોવીસરે, નિં સતર ભાષ સુજગીસરે, નિં
 તેહને ચરણ બત્રીસરે, નિં ક્ષેત્રન લાખો ગણીશરે, નિં
 સુત વિસ નવ ઓગણીસરે, નિં દેખો વીસવા વીસરે, નિં કં ૪
 આહ્વાણી જાતે તે થધરે લાલ, કરમ કરે ચંડાલરે, પનોતિ
 આવી કરે ચક્રવાલરે, પનોતિ, જણજણને જંબલરે, પં
 અણહુતાં આપે આલરે, પં વિણતેંડીપેસે વીચાલરે, પં કં ૫
 ઉંઘમાંહી આથી મીલેરે લાલ, ગલસુંગલ લપટાયરે, ઠગારિ
 જગ્યા દૂરે જાયરે ઠં જગજનને લલચાયરે, ઠં
 ઇણકા કરતી કાયરે, ઠં અલખેલી અમલાયરે, ઠં
 પૃથ્વી ન ધરે પાયરે, ઠં ઉડી અંજર જાયરે, ઠં
 પણુ અમરી ન કહાયરે, ઠં કં ૬

ધર આડ કીધાં તેણે લાલ, તોહી આલકુંવારીરે, રંગિલી
 ભોગવ્યા કેધ, બ્રહ્મચારીરે, રં તોહી શીલવતી સુવિચારીરે રં
 યતને રાખીયે પ્યારીરે, રં તો તે સદ્ગતિ વારીરે, રં
 છે તુમપાસે કરારીરે રં વૃદ્ધિવિજય જ્યકારીરે રં
 કહો એ કેહી નારી ૭

ધતિ હરિયાલી સ્વાધ્યાય.

હરિયાલી.-સર્ગાચ ૩

કુમરી ઇક અતિ લહુઅડી, નહી તસ મન વચ કાય, સલૂણી,
 આલ અનંતસ્યુ રતિરમે, નહી શીર તાતને માય, સલૂણી, કુ ૧
 તસ સંગે યૌવનલહી, પીક જનમે દો પૂત, સલૂણી
 પૂત સ્યુ તાત રમે સદા, ઇક પૂત્રીવર ભૂત, સં કુ ૨
 મૈધ ઝરઘ ક્યરો ટલઘ, રજ કિઘ બહુ ભંતિ, સં
 અંધારં ખિણખિણ શમઘ, દીવો હોત અભંતિ. સં કુ ૩
 તાત રમે તે પુત્રીસ્યુ, યશ વાધ્યો ચિકંચોર, સં
 કપિથી હાથી ત્રાસીયા, ઘોડા જઅઘ દૂર, સં કુ ૪
 આગ્ય ઝરઘ જડતા વધઈ, અતિ સૂકી ફલી વેલિ. સં
 ખંજન હંસમયે તદા વાનર સ્યુ કરઘ કેલી. સં કુ ૫
 નહીં પગ મુખ જસ ચોકડું, હય મણિ એક રસાલ, સં
 નીસરણિએ ચાલતો, દેવઘ સમરસ માલ, સં કુ ૬
 ગુર કપદેશ સૂણી યરો, ખોજિયો અઈંસા ખોજ, સં
 કોવિદ બાનુ વિજય તણો, વિનય વદે હરેરોજ. સં કુ ૭

અર્થ—યહાં ગુણકાણા માફક ચેતનાની તથા અનુષ્ઠાનની અપેક્ષાએ સાધક જીવ ચાર પ્રકારે, એકાંતબાળ ૧ જ્ઞાન્યપાંડિત ૨ મધ્યપાંડિત ૩ એકાંતપાંડિત ૪, તિહાં અનેક પુદ્ગલપરાવર્તવર્તી, ભવાભિનંદિ-ભૂમિગતમિથ્યાત્વી જીવ તે બાલ ૧ સંસારોછેદ્યુદ્ધિ-પ્રવર્તિતો ગુરૂપરતંત્ર; ચરિમપુદ્ગલપરાવર્તવર્તી, માર્ગાનુસારી જીવ, તે જ્ઞાન્યપાંડિત ૨ સમ્યગ્દષ્ટિ-દેશવિરતિ જીવ તે મધ્યપાંડિત ૩ સંયત એકાંત પાંડિત ૪ એ અવસ્થા અનુક્રમે વિવરોએ છીએ. વ્યવહાર વિશેષથી સિદ્ધાંત માર્ગે દશાંશશક્તિ સહિત બીજની પરિ વ્યક્ત મત્યાદિક જ્ઞાનની અનેક અવસ્થાનું બીજ એહવી અવ્યક્ત મતિરૂપ અનાદિ ચેતના એકલી છે. બાલવીર્ય માટે કુંઆરી કહિએ એટલે તથાવિધિ ક્ષયોપશમથી યુક્ત મત્યાદિક તથાભવ્યને હોય, આદિ સહિત યથાવસ્થિત ક્રિયા પરિણમવા અસમર્થ તે ઇહાં બાલ ૧ એ ભાવઃ. તે ચેતના અક્ષરના અનંતમા ભાગનો સંખ્યાતમો ભાગ માટે અત્યન્ત નાની છે, જે માટે કેવળ જ્ઞાનનો અનંતમો ભાગ સ્વભાવથી સૂર્યની પેરે સ્વઆવરણે આવર્યો નથી, તે વલીભાગ મત્યાવરણે દેશથી ઢાંક્યો છે ઇહાં વિશેષજ્ઞનો ભેદ નથી, માટે ચેતના એક ભેદે છે એ ભાવ. વલી તે ચેતના કેહવી છે? નામ કર્મના ઉદયથી, મન વચન કાય યોગરૂપ વિભાવમય ચેતના નથી, જે માટે પારિણામિક આત્મસ્વભાવરૂપ ચેતનાના શુદ્ધ તાદાત્મ્ય સંબંધની પરે અશુદ્ધ યોગવિભાવનો સંબંધ નથી માટે અરૂપી ચેતના છે ઇતિભાવઃ, ઇહાં નિર્હેતુક પરિણામ તે પારિમાણિક ભાવ જાણવો, એહનો વિસ્તાર કર્મ ગ્રંથાદિકથી જાણવો, વલી ચેતના કેહવી છે? ચેતન ભરતારને અકૃતિમ સુંદરતાએ કરી અતિવલ્લભ

છે, જે માટે સાકર અને માધુર્યની પેરે તાદાત્મ્ય સંબંધે કરી ત્રિકાસે ચેતના સાથે વિરહ રહિત માટે નિત્ય સોભાગી છે, કેવલીની અવસ્થાથી પુણુ નયવિશેષે અંતર્ભૂત એ ચેતના છે ઇતિપરમાર્થ; એહવી ચેતના અનાદિ નિગોદથી માંડી પાંચેદ્રિય સુધી ભૂમિગત મિથ્યાદૃષ્ટી અનંતયાત્ર સાથે રતિ રમે, એક પર્યાયાર્થિક નયે અનુભવરૂપ ભોગ ભોગવે છે, ઇંહાં ભોગ પ્રવાહે કરી અનાદિ અનંત છે, વ્યક્તિએ સાદિ સાંત પણ હોએ, જે માટે અશુદ્ધ વ્યવહારથી જીવને વિષે કાલની અવધિને અપેક્ષિને પણ વ્યક્તા વ્યક્ત ઉપયોગ પ્રવર્તે છે, ઇતિપરમાર્થ. વલી ચેતના કેવી છે? જેહને માથે નથી તાત કહેતાં ઉપાદાન, માય કહેતાં નિમિત્ત કારણ પણ નથી, જે માટે કેણુ એ ચેતના દ્રવ્યથી ઉપજ્ઞવી નથી, ઇંહાં કર્મની વિચિત્રતાએ અતિ બાલપણુકરી વીર્યોદ્વાસની વિચિત્રાઇ નથી, માટે ગુપ્ત બીજરૂપ એક ચેતના જાણવી ઇતિ બાલાવસ્થા સંપૂર્ણ ૧.

સારપછી તથાભવ્યત્વને પરિપાકે, ઉત્કર્ષથી એક પુદ્ગલપરા-વર્તનઇ ધુરિ તથાવિધવિર્યોદ્વાસથી યૌવનાભિમુખ મિથ્યાત્વગુણ-સ્થાનવર્તિ યોગ દૃષ્ટિ રૂપ ચાર ચેતના સાથે ભોગ ભોગવવાથી, વિશેષ વિર્યોદ્વાસરૂપ, મધ્ય યોવન પામી ગ્રંથોભેદ કરી, તત્ત્વાનુકુલ શમસંવેગાદિક ગુણવંત, માર્ગાનુસારી જીવે, નિશ્ચયનયથી જોડલે સમ્યગ્-જ્ઞાન ૧ સમ્યગ્દર્શન ૨ રૂપ જે પૂત્ર જનમીયા, એટલે એ ભાવ; ગુણ ધાતિ કર્માનુભાગને ઉપશમઇ, તત્ત્વ જ્ઞાસા શ્રુશ્રૂપાદિકે કરી તત્ત્વ પ્રવૃત્તિને વિષે ઉજમાલ સાવધ પ્રવૃત્તિથી ભીરૂ મોક્ષાભિલાષી એહવેા માર્ગાનુસારી નિઘન્યપંડિત ગ્રંથો ભેદ લગઇ જાણવેા, એટલે બીજી અવસ્થા સંપૂર્ણ થઇ. ૨ ત્રીજીઅવસ્થાનો પ્રારંભ જાણવેા તેવાર પછી

મિથ્યાત્વ કદાચરહિત તત્ત્વનિરૂપવા-સદ્દેહવાં સમર્થ, વિરતિને વિષે બાલ, એવાં એ પુત્ર સાથે, વ્યુત્પન્ન ભવ્યભાષ તત્ત્વાનુભવરૂપ ભોગ ભોગવે છે, વારંવાર એમ નિર્સર્ગથી અથવા ઉપદેશથી અનુભવા-ભ્યાસ કરતાં એ પુત્ર વિશુદ્ધિ-પુષ્ટ થયા ઇતિભાવ. તે વાર પછી ચારીત્રાવરણના ક્ષયોપશમથી વિરતિરૂપ એક પુત્રી, પ્રધાન પિતાએ જાણી એટલે વિરતિ એ પ્રકારે દેશવિરતિ ૧ સર્વ વિરતિ ૨, તે મધ્યે ત્રસની અવિરતિ રહિત, સર્વ વિરતિને અર્થે દેશ વિરતિ અભ્યાસવા કુશલ સર્વ વિરતિ બાલ, એહવી મધ્ય પંડિતાવસ્થા. પણ પ્રસંગથી સંક્ષેપે દેખાડી એટલે ઉપયોગની અપેક્ષાએ ત્રણ અવસ્થા વિવરી ૩. ૨

હવે ઉપયોગની અપેક્ષાએ ચોથી અવસ્થા વિરતિની કહે છે, ભવ્યને વર્ધમાન ચારિત્ર વિશુદ્ધિનો અભ્યાસરૂપ ઉપાય કહે છે, શ્રી વીતરાગનો વિશેષ ઉપદેશરૂપ મેઘ, થોડેથોડે વરસવા માંડ્યો. એટલે શ્રુત ચિંતાજ્ઞાન સિદ્ધ થયું, તેડથી કદાચરહ કચરો નિવર્તવા માંડ્યો, એટલે ચિંતાજ્ઞાનથી ક્ષયોપશમદ્વારાએ જ્ઞાન ગુણની વિશુદ્ધિ પ્રવર્તી એ ભાવ, જ્ઞાનાવરણીયાદિક દ્રવ્ય કર્મરૂપી રજા ઉડવા માંડાણું, પ્રદેશ બંધાદિકે કરી અનેક પ્રકારે સંશય વિપર્યાસરૂપ અંધાર સમયેસમયે ટલવા માડ્યું, એ રીતે પૂર્વ ગુણસ્થાનકથી અસંગત ગુણવિશુદ્ધભાવનાજ્ઞાનરૂપ દીવો પ્રકટાણો. સંશયાદિક દોષ રહિત એટલે ચિંતાજ્ઞાનથી આગામિકાલે સંધાણી જ્ઞાનાદિ ગુણની વિશુદ્ધિ, ભાવથી નિર્દુષિત થઈ, એ સર્વ વ્યવહાર છટ્ટા સાતમા ગુણકાણામાફક પ્રવર્તે છે એભાવ, એટલે એ ભાવઉપદેશથી શ્રુત પ્રકાશ થાય, શ્રુત અભ્યાસથી પશ્ચિદ્ધારૂપ ચિંતાજ્ઞાન ઉપજે, ચિંતાજ્ઞાનથી તત્ત્વ પ્રમાણુતારૂપ ભાવના જ્ઞાન

ઉપજે. તેડથી સમ્યગ્ વિરતિ પુષ્ટ થઇ, યતઃ “પદમનાભું તઓદ્યા”
“નંદી સયા સંજમે”. એ વચનાનુષ્ઠાન નિ રીતિ દેખાડી. ઇમ પ્રિતિ
ભક્તિ અનુષ્ઠાન તે યૌવનાભિમુખ વિરતિ વચનાનુષ્ઠાન એ
મધ્ય યૌવન વિરતિ ૩ જાણવી, ખાલ વિરતિ પૂર્વલી પેરે, ૩

તે વાર પછી ભગ્યજીવે તથાવિધ ઉતર ગુણને સહાયે
‘રમવા માંડયું’ પુર્વોક્ત મધ્ય યૌવનવંતી સર્વ વિરતી સાથે, તે
રમવે, મોહાદિક કર્મના લાઘવપણથી મૈત્ર્યાદિ ભાવના ગર્ભિત
સાલંબન ધ્યાનની અવધિ, સ્થિરોપયોગરૂપ યશ વધવા માંડયો,
આઠ મધ્ય પ્રદેશ ટાળી સર્વ પ્રદેશે, જે માટે સંસારી સર્વ જીવના
આઠ પ્રદેશ નિર્લેપ છે. હવે ધર્મ ધ્યાનનું ફલ દેખાડે છે, સુશ્લિષ્ટચિત્ત
રૂપ વાનરથી સત્ક્રિયાથી ઇત્યર્થ અશુભ મોટા સંકલ્પ વિકલ્પરૂપ
હાથી ભય પામી વેગળા રહ્યા, વિષય તૃણાએ ગર્ભિત ઇન્દ્રીય
વ્યાપાર રૂપ ઘોડા વેગલા નાહા-ગયા, એ રીતે આત્મ સ્વભાવને
વિષે, ગુણ ઠાણા માશક ગુણુધાતિ, ઉત્કટ વિભાવને ક્ષયે, ઉપયોગની
થિરતારૂપ ધ્યાનપ્રવર્તિ એ ભાવ. ૪

એ કારણે ગુણ ઠાણા માશક કપાયરૂપ આગ વિશેષ નિઝરવા
માંડી, ક્ષમારૂપ ટાઢ વધવા માંડી, તથા નીરસ થઇ થકી ક્ષયો-
પશમથી દ્રવ્ય કપાયનેા રસ સોષાણો, ઇતિ ભાવ. પરભાવ ઉપરિ
ઉદાસી ભાવ રૂપે ફલી સમતાવેલી, ધર્મધ્યાનથી ઉપયોગગત શુદ્ધિ
દેખાડી, હવે યોગ શુદ્ધિ કહે છે. કાયવાગ્ યોગ રૂપ દીવાલી ઘોડલા-
હંસની પેરે નિરમલ, તથા એટલે શુદ્ધોપયોગનેવશે યોગ પણ
નિર્વંધ તથા ઇત્યર્થ, તે વાર પછી તે હંસ મન સાથે પરસ્પરે

સંક્રમણ રૂપ કીડા કરવા લાગ્યા, એટલે અસંગાનુષ્ઠાન રૂપ ચારિત્રનો અભ્યાસ પ્રવર્ત્યો, ઇહાં કપાયની નિકાચિત શક્તિ નિવર્તિ શુકલધ્યાનનો પણ પ્રારંભ થયો, એ ભાવ ૫.

હવે નિરાલંબન ક્રિયાનું ૨૩ દેખાડે છે, ૫૭ મુખ ચોકડે રહિત. શાસ્ત્રાનુયોગથી અધિક ૨૩ દેવા સમર્થ, ઉપશમશ્રેણીથી બેગુણો વિશુદ્ધ એહવો અદ્વિતીય સામર્થ્યાનુયોગ રૂપ ઉત્તમ ઘડો (થોડો) આઠમા ગુણદાણથી માંડી છ ગુણ દાણારૂપ નીસરણીએ પ્રવર્તતો, પહોચાડે. ભગ્ય આત્મ તત્વપ્રત્યક્ષ કરી પરમાત્માવસ્થારૂપ મેડી પ્રતિ, એટલે ૧૪ ગુણસ્થાનકે સંપૂર્ણ. યોવનવંત નિરાશ્રય ચારિત્ર સાધક અતિ પંડિતાવસ્થા વિવરી, સધળે વિચિત્ર વીર્યોદ્ધાસ, સાધારણ હેતુ જાણ્યે ૬

એ રીતે સદ્ગુરોનો ઉપદેશ સાંભળી ગ્રહવો. સાધકે સમ્યક્ વિચારીને ઇહાં ખાલ ૧ યોવનાભિમુખ ૨ મધ્ય યોવન ૩ સંપૂર્ણ યોવન ૪ ઇણી પેરે સંજ્ઞાંતર જાણવું, ગ્રંથાગ્ર શ્લોક ૮ અક્ષર ૧૦.

વયર સ્વામીનાં હાલરાંની હરીયાલી. ૪

સખીરે મેંતો કૌતક દીઠું, સાધુ સરોવર ઝીલતા રે,

સં નાકેરૂપ નિહાલતા રે સં લોચનથી રસ જાણતા રે,

સં- મુનિવર નારીમું રમે રે,

૧

સં નારી હિંચેલે કંતને રે સં કંત ધણા એક નારીને રે,

સં સદ્ય જોવન નારી તે રહે રે, સં વેશ્યા વિલૂધા કેવલી રે, ૨

સં આંખ વિના દેખે ઘણું રે, સં રથ બેઠા મુનિવર ચલેરે,
 સં હાથજલેં હાથી હુળિઓરે, સં કુતરીએં કેશરી હણ્યોરે, ૩
 સં તરસ્યો પાણી નવિ પીઓરે, સં પગવિહુણો મારગ ચલ્યોરે,
 સં નારી નપુંસક ભોગવે રે, સં અંઘાડી ખર ઉપરે રે, ૪
 સં નર એક નિત્ય ઉભો રહે રે, સં બેઠો નથી નવી બેસસે રે,
 સં અરધ ગગન વચ્ચે તેં રહે રે, સં માંકડે માનન ઘેરીઓરે, ૫
 સં ઉંદરે મેડ હલાવીઓ રે, સં સુન્ન અજવાળુ નવી કરે રે,
 સં લઘુ અંધવ અત્રીસ ગયા રે, સં શોક ધરે નહિ બેનડીરે, ૬
 સં સાંભલો હંસ મેં દેખીઓ રે, સં કાટ વચ્ચા કંચનગિરિરે.
 સં અંજનગિરિ ઉજ્જવલ થયા રે, સં તોહિ પ્રભુ ન સંભારિયારે, ૭
 સં વયરસ્વામી પાલણુ સૂતારે, સં શ્રાવીકા ગાવે હાલરાંરે,
 સં થાન મોટા અર્થ તે કહેજ્યોરે, સં શ્રી શુભતીર ને વાલહારે સં ૮

અર્થ-વયર સ્વામી ૬ માસના આશરે હતા, તે વારે સુનંદા
 (માતા)એ ધનગીરી (તેના પિતા) સાધુને આખ્યાં, તેમને સાધવીને ઉપા-
 સરે પાલણુમાં સુવારીને, શ્રાવીકાઓ હીચોલતી, હાલરાં ગાયછે, તે માંહેના
 માંહે કહેછે કે, હે સખી, મેં કૌતુક દીઠું, (તે એ કે સાધુએ) સ્નાન વળ્યું
 છે, તોહિપણ મુનિ સમતાશી જળથી ભરેલા ઉપશમ સરોવરમાં
 સ્નાન કરે છે વળી તપસ્યા કરતાં સંભિન્નશ્રોતાદિક લગ્નિ ઉપજી છે
 એહવા જે મુનિ આંખો અંધ કરી નાસીકા વડે આંખનું કામ કરે
 શ્પાદિક જીએ, વળી આંખે કરી રસેંદ્રીનું કામ કરે એટલે જોવાથી
 મીઠો ખાટો વિગેરે રસની ખજાર પડે, એકેંદ્રી પાંચે ઈંદ્રીનું કામ કરે.
 એટલે પાંચે ઈંદ્રીઓનું જ્ઞાન ધાય. અને વિનંતિશી નારી તે સાથે
 મુનિરાજ હંમેશાં-નિરંતર રમે છે. ॥ ૧ ॥

સમતા સુંદરી તે નારી પોતાનો આત્મારૂપ જ ભરતાર તેને ધ્યાન-રૂપી હોયોળે એસારીને હોયોળે છે. વળી તૃષ્ણારૂપી જે સ્ત્રી તેણે જગતના સર્વ જીવોને ભર્તારૂપ કર્યા છે એટલે સર્વને પરણી છે. વળી એક કૌતુક જે તૃષ્ણા નારીને પરણેલા અનેક જીવ સંસારમાંથી મૃત્યુ પામ્યા પણ એ સ્ત્રી હંમેશાં યોવનવંતી છે તેને વૃધાપણું કે રંગાપણું કોઈ દિવસ આવતુંજ નથી. મુક્તિરૂપી વેશ્યાને અનંતસિદ્ધે ભોગવી તે માટે તે વેશ્યા સાથે કેવલ જ્ઞાનીઓ લુબ્ધ થયા, તેઓ પાછા સંસારમાં આવતા નથી. ૨

કેવલ જ્ઞાનીને દ્રવ્યેન્દ્રિયું સંપ્રયોજન નથી, તે માટે આંખથી જોયા વિના પણ લોકોલોકને કેવલજ્ઞાનથી દેખે છે, અઢાર હજાર શીલાંગરથ તે ઉપર બેસી મુનિવર ચાલે છે ને મુક્તિમાર્ગ તરફ જાય છે. અર્ધ પુદ્ગલનિ અંદર સંસાર તે હાથજલ સંસાર કહીએ, તે જીવ ઉપશમ શ્રેણીએ ચઢ્યો થકો સરાગસંનમેથી પડતો પડતો કોઈકે વખત મીઠ્યાત્વપણું પામે, તે હાથજલે હાથી હુપ્પ્યો કહેવાય, નિદ્રારૂપ કુતરીએ ચક્રદૂર્વધર સરીખા કેશરીસિંહને હણ્યા એટલે પ્રમાદ યોગે ૧૪ પૂર્વધર સંસારમાં ભમે છે, ૩

સંસારી જીવ અનાદિ કાલનો તરસ્યો છે. તેને ગુરૂ મહારાજ જ્ઞાન ઉપદેશરૂપી અમૃત વાણી તે પાણી પાયછે પણ તે પીતો નથી. શ્રાવક તથા સાધુનો ધર્મ એ બે પગ માંહેલો એકે પગ સાંભળે નથી અને આત્મા પરભવને માર્ગે ચાલે છે, તે બહુ દુખને પામે છે, મનરૂપ નપુંશક છે. તે ચેતનારૂપી નારીને ભોગવેછે. એટલે મન સહચારી ચેતના થાયછે.-વિષયાદિકને વિલેસે છે. ભવાભિનંદી એટલે દુરભવ્ય અથવા

અભવ્ય અથવા અરોચક કૃષ્ણપક્ષીમાંમુખ્ય તેને ગર્દભ કહીએ, તેને ચારીત્ર દેવું તે ગધેડા ઉપર અંબાડી જેવું જાણવું ૪.

હમેશાં એક પુરૂષ ઉભોજ છે, તે કેવી રીતે, કે ચક્ર રાજ પ્રમાણે લોક છે. તે મધ્યે, કહ્યા અને કહિશું, તે સર્વ ભાવ છે. એવો એ લોક પંચાસ્તિકાયમય ઉર્દ્ધ અધોત્રિછો યથોક્ત આગમ પ્રમાણે પણ તે પુરૂ-પાકાર છે જેમ પુરૂષ એ પગ પોહલા કરી, હાથ એ કમ્મર ઉપર સ્થાપીને, ઉભો રહે, એ આકારે, સાશ્વતો લોક છે, તે ઉભા પુરૂષને આકારે છે, તેથી લોક પ્રકાશમાં પુરૂષ કહી બોલાવે છે. તે કોઇ દિવસ બેઠો નથી, બેસશે નહીં ઉર્દ્ધઅધોત્રિછો એમ ચોક્કસ અલોક છે, તે મધ્યે લોક છે માટે અનંત પ્રદેશ આકાશ તે વચ્ચે અદ્ધર લોક રહ્યો છે. વ્યવહારિ ભવ્ય જીવ એટલે મનુષ્ય, દેવ, તિર્યચાદિક ગતિ પામ્યો થકો જે રહે છે, તેને મહાજન કહીએ, તેને કંદર્પ રૂપ માંકડે સંસારમાં ઘેરી રાખ્યો છે, તે મોક્ષ જવા દે નહીં. ૫.

પંચ મહાવ્રતના ધારણકાર મુનિરાજ છે તે કોઇક વખત સંજવલનને ઉદયે, અતિચાર રૂપ ઉદ્ધર જે લાગે તો, મહાવ્રત રૂપ મેરૂ હાલે એટલે ઉત્તર ગુણ વિરાધે છે. એકેન્દ્રીયાદિક પચેન્દ્રીયાવન સંસારી જીવને તિરોહિત ભાવે સત્તામાં કેવલજ્ઞાન છે પણ આવિર્ભાવ થયા વિના આત્મામાં અણુવાલુ નથી કરતો કેવલ જ્ઞાન તે સૂર્ય. એમ અજ્ઞાનમેં સંસારમાં રહેતાં વચરૂપ અલ હાણી પામ્યું, વલી જીભ પક્ષી જન્મ્યા જે દાંત (ડર) તે માટે લઘુ નાહના ભાઇ, તે પ્રથમજ ગયા પણ મોટી જહેન જે જીભ તે વૈરાગ્ય ધરે નહીં, અપુકી આહારાદિકની લાલચુ થઇ પણ લવલવ અને લપલપપણું ઘટયું નહીં, એટલે ચેતનને જરા (ઘડપણ) આવી પણ ચેતતો નથી. ૬

સમક્રીત વિના આત્મારૂપ જે હંસ તે કાળોજ કહીએ, અથવા કૃષ્ણ પરિણામે ચેતનરૂપ હંસ તે સામલો દીસેછે, અઢીઢીપમાં થઇને એક હજાર (૧૦૦૦) કંચનગીરી પર્વત છે, તેમ તેહવા નિર્મલ આત્માના અસંખ્યાતા પ્રદેશ છે. તેહને કર્મરૂપી કાટ વચ્ચોછે, માટે સંસારી કહેવાણો છે. અંજનગિરિ શિખરરૂપ માથાના કેશ તેપણ ઉજલા થયા, એટલે ઘડપણ આવવાથી કંપવા લાગ્યો મરણને લગતો થયો, તોપણ સ્ત્રી પુત્ર ધન ઘર લીલાને વાંછે છે. પણ પ્રભુ સ્મરણ કર્યું નહિં, એટલે મનુષ્ય ભવપામી ધર્મ સામગ્રી લહીને પણ ભવ ફોગટ ગુમાવ્યો. ૭

વચર કુમાર બાલપણે ભાવ ચારિત્રિયા પાલણુમાં સુતાં થકાં સખીઓ અચરીજ થઈ અને શ્રાવિકાઓ સાધ્વી પાસે ભણતાં થકાં, કુમારને હીડોળતી, થકી આ કુલકારૂપ હાલરાં ગાય છે, વળી કહે છે જે હે વજ્રકુમાર તમો મોટા થજો, અને ચારિત્ર લેજો, અને આ હરિઆળીના અર્થ કહેજો, એવી રીતે સખીઓ કહે છે, એમ કવી પં० શુભવિજયગણી શિષ્ય પં० વીરવિજયગણીને એ અર્થે વક્ષલ વચન છે, એ હરીયાલીના અર્થ સંપૂર્ણ કહ્યા છે. ૮

શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ સ્તવન.

હોરીમાં પણ ગવાય છે.

સહજનંદિ શિતલ સુખ ભોગી તો, હરી દુખ હરી ધશતા વરી,
કેશર ચંદન ઘોલી પૂજે રે કુસુમે.

અમૃત વેલીના વૈરીની બેટીનો, કંતહાર તેહનો અરી, કે० ૧

તેહનાસ્વામિની કાંતાનું નામતો. એક વરણે લક્ષણ ભરી, કે०

તે ધુર થાપીને આગળફવીએ તો, ઉખાણ ચંદ્ર ક ખં ધરી, કે० ૨

ફરસનો વરણુ તે નયન પ્રમાણે તો, માત્રા સુંદર શિર ધરી, કે૦
 વીશરાજ સુત દાહક નામતો, તિગ વરણાદિ દૂર કરી, કે૦ ૩
 એકવીસમેં ૧૨સે કરણુ તો, અર્થાભિધ તે ધુર ધરી, કે૦
 અંતરથે ખીજો સ્વર ટાલી તો, શિવગામી ગતિ આચરી, કે૦ ૪
 વીસફરસ વળી સંજમમાને તો, આદિ કરણુ ધરિ દિલ ધરી, કે૦
 ધણુ નામે જીનવર નિતુ ધ્યાકિ તો, જિન હર જિનકુ પરિહરી, કે૦ ૫
 ત્ર્યંબકે દાહો વૃષ જન જોલે તો, વાતએ દિલમેં ન ઉતરી, કે૦
 અજ ધૈશ્વર પણ સિતાની આગે તો, જસ વશે નટતાદરી, કે૦ ૬
 તે જિન તસ્કર તું જીનરાજ તો, હરી પ્રણમે તુજ પાકિપરી, કે૦
 બાલપણે ઉપગારે હરિ પતિ, સેવન જલ લંછન હરી, કે૦ ૭
 પ્રભુ પ્રત્યયકજ અલીહોતરહિઈતો, ભવભવમાં નહિ સલી કલી, કે૦
 મન મંદિર મહારાજ પધારે તો, હરી ઉદયે ન વિભાવરી, કે૦ ૮
 સારંગમાં શંખાજિઉ ઝરકત, ધ્યાન અનુભવ લેહરી, કે૦
 શ્રી શુભ વીર વિજય શિવ વહુને, ધર તેડંતા દોય ધરિ, કે૦ ૯

અર્થ—સહજ કે૦ શુદ્ધ સ્વભાવમય અસંખ્ય પ્રદેશ આત્મા
 તે સજાતિ જ્ઞાન દર્શન ઉપયોગે સદા આનંદિ છે, શિતલકે૦ ભાવી
 કાલે સંસારી સુખ ભોગથી વિપાક કડુઆ આવે, સુખદાયક કહીએ
 ધસુ નથી, માટે સાદિ અનંત પ્રદેશી સુખના ભોગી છે. ઉપાધિ
 સુખ સર્વ ગયું. અતે સ્વાભાવિક સુખ પ્રગટયું માટે શિતલ સુખ
 ભોગી કહીએ. વળી ધહાં મનુષ્યલોકે થાપના નિક્ષેપે કરી શ્રી
 કૃષ્ણ જરાસંઘ સંગ્રામે હરીજે શ્રી કૃષ્ણ તેના સૈન્યનું જરા રૂપ
 જે દુઃખ તે હરીકે૦ ટાલીને ઈશતાવરી કે૦ સ્વામી થયા. એટલે

જાદવની જરા નીવારી તેથી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ નામ પ્રગટયું. તે નામ પદ્મગર્ભિત કહેછે. કેશર કેં એ પ્રભુને કેશર ચંદન ઘસી સખત વિધ શુધિ ધરી શુદ્ધ પુણ્યે કરી સદૈવ પૂજે. એ આંકણી, અમૃત વેલીનો વૈરી તે હિમ પડે છે તે કહીએ અને હિમ શબ્દે હિમાચલ પર્વત કહીએ. ‘પદ્મકદેશે પદ્મસમુદાયોપચારાદિતિ’ વૈયાકર્ણા; માટે તે હિમાચલની બેટી કેં પાર્વતી તેહનો જે કંત મહાદેવ તેનો હાર જે સર્પ તેહનો અરી જે વૈરી એટલે ગરૂડ પક્ષી કહીએ. કેશર ચંદન ઘોળી પૂજે રે કુસુમે. એમ કહેવું. ॥૧૧॥

તે ગરૂડ પક્ષીનો સ્વામી જે શ્રીકૃષ્ણ કહીએ તે શ્રીકૃષ્ણની કાંતા જે પટરાણી તે કમલા-લક્ષ્મી કહીએ. તે લક્ષ્મીના નામ તો ઘણાં છે પણ એક વરણે કેં એક અક્ષરે જે નામ આવે તે શ્રી કહીએ, સર્વ લક્ષણુ ભરી કેં આદેપદ્મશોભાવતી તે ધુર થાપીને કેં પ્રથમ તો ‘શ્રી’ એટલેા અક્ષર થાપીને પછે આગલ ક્રિયા થાપીએ. તે કહે છે ઉમાણ કેં “શયસહા ઉમાણઃ” એવૈયાકર્ણે સંજ્ઞા કહીએ, માટે એ ચ્યાર મધ્યેથી ચંદ્ર કેં પ્રથમ શકાર, તેને ક કેં માથે ખં કેં મીડું ધરીએ, એટલે શં થયુ એ એ અક્ષર નીપના ‘શ્રી શં.’ કેશરં ૨

“કાદ્યો માવશાનાઃ સ્પર્શાઃ” એ સંજ્ઞા એટલે એ સર્વને સ્પર્શ કહીએ; તેનો વરણુ જે અક્ષર તે નયન કેં બીજે એટલે ‘ખ’ લખીને પછે તે ખને શીરે મસ્તકે એક સુંદર-ભલી માત્રા ધરી કેં કરીએ. એટલે બે થયુ ‘શ્રીશંખે’ એ ત્રણ અક્ષર પામ્યા, વલી વિ કેં પંખી તેનો ઇશ કેં સ્વામી તે ગરૂડ તેનો રાજા જે કૃષ્ણ તેનો સુત-પુત્ર જે કામદેવ તેહનો દાહક કેં બાલનાર

જે મહાદેવ તેહનું નામ તે તિગવણું કેં ત્રણ અક્ષરનુ લીજે એટલે ઇશ્વર કહીએ. તે મધ્યે આઘ અક્ષર દૂર કરીએ એટલે ઇશ્વરમાંથી ઈ ગઇ એટલે ‘શ્વર’ રહ્યો તે પૂર્વ ભેગો કરીએ તિવારે ‘શ્રી શંખેશ્વર’ એટલુ પદ થયુ કેશરં ૩

વલી પૂર્વોક્ત જે ફરસ તેનો ૨૨ મો અક્ષર પકાર તેહને કરણ કેં કાનો કરીઇ, એટલે પા થયો, અર્થાભિધ કેં દ્રવ્યનાં જે નામ તે મધ્યે ધુરિ કેં ચંદ્રાંક તે એક અક્ષરનુ જે નામ તે ‘શ્વ’ કહીએ તે ઉપર કહે છે, ય ર લ વ, એ ચારે અંતસ્થ કહીએ તે મધ્યે બીજી જે રકાર તે મધ્યેથી સ્વર જે અકાર તે ટાલીયે એટલે ‘ર્’ ખોડો રહ્યો, તે જલતુંબિકાન્યાયે, શ્ચકાર ઉપર રેફનું ઉર્દ્ધગમન કરીએ, જેમ શિવગામી તે ૧૪ મું ગુણકાણું ૧૨સી લોક અગ્રભાગે ગતિ આચરે તિમ શ્ચકાર ઉપર રેફ કરીએ, તે વારે શ્રી શંખેશ્વરપાશ્ચં એટલું થયું. કેશરં ૪

ફરસનો વીસમો અક્ષર નકાર અને સંયમમાને કે સત્તરમો થકાર એ બે અક્ષર લીજે, તે મધ્યે આદિ કેં પ્રથમ અક્ષર જે નકાર તેહને કરણ કેં કાનો ધરીએ એટલે નામ સંપૂર્ણ થયું, માટે દિલધરીને, શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ એવા નામે જિનવર જે પ્રભુજી તેને નિરંતર હું ધ્યાઉ છું ઇષ્ટદેવ માટે, જીન કેં નારાયણ હર કેં માહાદેવ જિન કેં કામદેવ એટલા કુદેવ બણી પરિહરીને સ્યામાટે, સર્વ કંદર્પ એષ્ટાવંત છે. રાગી છે, તે માટે, કેશરં ૫

ત્ર્યંબકે કેં માહાદેવે વૃષ કેં જે કામ તેહને બાદયો છે એમ જીન કેં જે લોક બોલે છે. અજ્ઞાને નડયા થકા, પણ એ વાત

સમક્રિતિના દીલમાં ઉતરે નહિ. શામાટે જે અજ કેં શ્રીકૃષ્ણ કહીએ ઇન્દ્ર જે મહાદેવ એ એહુ જણ જગમાં દેવ કહેવાયે, પણ પોતેજ સીતાની આગલ કેં શીતાશબ્દે લક્ષ્મી કહીએ વલી સીતા શબ્દે પાર્વતી કહીએ તે કામના વશ થઈ સીતા જે લક્ષ્મીજી અને પાર્વતીએ એહુ આગલ શ્રીકૃષ્ણ અને શીવ એ એ કામે નડયા થકા નાચ્યા છે માટે, કેશરં ૬

તે જિન જે કંદર્પ તેતો ચારછે સ્યામાટે જે હરિહરાદિકને લુંટયા, હે પ્રભુ તું જીનનો રાજા સ્યામાટે જે તુજને દેખીને કામ નાડો, એમ કંદર્પ નાશ કર્યો, માટે હરી જે ઇંદ્ર (૬૪) તે તુજને પગે પડી મસ્તકને માંડીને પ્રણામ કરે છે, ભક્તિ ભાવે બાલ શબ્દે બ્યાલ સર્પ કહીએ તે કમક તપ કરે છે ને કાષ્ટમાં બળતાને પ્રભુએ નવકાર દેવરાબ્યો તે અવસ્થાપણે ઉપકાર સમરતો સર્પ કાલકરી હરીપતિ જે ધરણેન્દ્ર થયો, તે ઇલાં કવિ ઉત્પ્રેક્ષા કરે છે કે ધરણેન્દ્ર જે નાગપતિ કહેવાય છે, અને પ્રભુને નાગનું લંછન છે, તે જાણીએ છીએ જે હરીપતિ-ધરણેન્દ્ર જે પૂર્વ ઉપકાર સંભારીને પ્રભુ સેવા કરવાને જલે-અહર્નિશ પ્રભુ પાસે રહેવાને જલે કરી પ્રભુને પગે હરી કેં સર્પને રૂપે લંછન થયો દિસે છે ઇતિ ભાવાર્થ, કેશરં ૭

તે માટે એ પાર્શ્વ પ્રભુના પ્રત્યય કેં ચરણ તે રૂપ કંજ કેં કમલ એટલે પ્રભુના ચરણ કમલે અલીંગ કે ભમરાપણે હોત કેં થઈ રહીએ તો શું સુખ પામીએ. તે કહે છે ભવભયમાં ન કેં ન પામીએ સલી કેં શરીરે રોગાદિક અને કલી કેં કલેશપણાને, અને જો વલી શુદ્ધ ધ્યાન દિશાથી મનરૂપમંદીરને વિષે મહારાજ-

પ્રભુજી જો પધારે એટલે ધ્યાનગૌચર જો થાય તો જિમ હરી
કેં સૂર્યને ઉદયે થકે વિભાવરી કેં રાત્રી ન રહે એટલે અંધાર
જાય, તેમ મિથ્યાત રાત્રી ટલે, કેશરં ૮

વલી ધ્યાન દિશા પ્રભુની કરતાં જેમ સારંગમાં કેં મેઘ
ઘટામાં શંખા કેં વીજળીઓ ઝરકત કે ઝલકે, ધણાં ર લ એકજ.
તિમ ધ્યાનમેં અનુભવપણાની લેહરિયો પ્રગટે એટલે અનુભવ
ઝલકે, શ્રીમાન્ પંડિત પંડિત શ્રી શુભ વિજયગણિ શિષ્ય પંં વીર
વિજય કહે છે જે અનુભવ દિશા જો પ્રગટે તો શીવ વહુને કેં
મુકિતરૂપી સ્ત્રીને આત્મા પોતાને સહજ સ્વભાવ મંદિરે તેડતાં
દાય ધરી કેં અંતર મુહૂર્ત લાગે નાગકેતુની પેરે ધણાં પણ
ડ ર એક જાણવો, કેશરં ૮

શ્રી વીરસૂરીશ્વજીની જયંતીનું ગાયન.

(હરિવેણ વાયછે રે હો વનમાં, એ રાગ.)

વીરજયંતી આજ ઉજવીયે, ગુરુ ગુણ ગણ નરનારી લહીયે,
સૂરિ તે છત્રીસ ગુણના ધારી, વંદના સ્તવના કરો હીતકારી, વીં ૧
ઓગણીયોરાશી શાલમાં આવી, ઝીંઝુવાડાના સંઘે વધાવી,
પન્યાસ ખાન્તિવિજયજી પ્રીતે, ગુરુભક્તિ કરતા શુભ ચીતે વીં ૨
શ્રી ઉમેદ ખાન્તિ ખાળ સોહે, સદ્ગુરુ વચનામૃતે મનમોહે,
વીર જયંતી મહોત્સવ કીધો, દેશ વિદેશે ડંકો દીધો, વીં ૩

ગુંહલી. ૧

(રાગ-નદી યમુનાકે તીર ઉડે હોય પંખીયા.)

સોળકળાનો પુનમ ઇંદુ. આજ ઉઝ્યો ખરો.

ઝીઝુવાડામાં વારિધિ વધ્યો પીયુષે ભર્યો.

ખંતિલા ખાન્તિવિજયજી શિષ્ય પ્રશિષ્યમળી, ચાતુર્માસ પધાર્યાથી સર્વ
ધૃષ્ટા ફળી. ૧થયાઅપૂર્વકામજે રમણીકનણીયે સ્થાપ્યુ જ્ઞાનમંદિર તે રહુ વખાણીયે,
ખાળમંડળ સ્થાપી બોધ બહુ આપીયો, શાસનકિન્નતિ કરવા યુવક ઉર
આપીયો. ૨શ્રાવણશુકલચતુર્દશીસાલચોરાશીમાં, પોપધક્રીધાચોરાશીધર્મધ્યાનધ્યાશીમાં
ચોમાસાની દરેકચૌદસે પોપધ થતા, જાતજાતના જમણુદેહ હર્ષિતહતા. ૩
રૂપૈયા એકસહસનોખરડો કરાવીયો, આંખીલતપવર્ધમાનભાટેતેસોહાવીયો.
ચત્તારીઅઠ્ઠ દ્વીરસમુદ્ર આદિ ઘણા, ઇંદ અકમો અનેક કરાવે વ્રતો તણા. ૪
ભગવતીસૂત્રની વાચના સ્ફુટ રીતે કરે, સાંભળતા ખાળવૃદ્ધો હૈડેહર્ષજધરે,
ટલે ચોરાસીનો ફેરો સુગુરજના સંગથી, સુખલાલ પ્રતિદિન ગુરુગુણ ગાય
ઉમંગથી. ૫

શ્રી ઉમેદ ખાન્તિ ખાળમંડળ સ્થાપન થયાનું ગાયન

(રાગ ક્ષત્રીકલંક)

આજે આનંદ ઉરમાં અપાર, મિત્રો મળી સહુ આવ્યા રે,
વરતાવ્યો જય જયકાર,દેવગુરના ગુણ ગાન કરવા, મિં ભવસાચર પાર ઉતરવા; મિં. ૧
સદા સંખી હળીમળી રહેતા, મિં વડિકોની આણ શિર વહેતા, મિં.
ત્યાગી તોશન મસ્તી તેણે, મિં નમ્ર ભાવ ધર્યો છે જોણે; મિં ૨

ઝોગણીચોરાશીની સાલ જાણો, મિં ભાસ અપાઠ તેહ વખાણો, મિં
વદી દશમીને ગુરુવાર, મિં કીધુ સ્થાપન અતિ સુખકાર મિં; ૩
પન્યાસ ખાન્તિ વિજય મહારાજ, મિં કરતા ધણ ઉત્તમ કાજ, મિં,
ભારે કીધો અમસુપસાય, મિં ધર્મ પંથે લાગ્યા સુખદાય; મિં, ૪
શાસન દેવની પ્રાર્થના કરીએ, મિં દિનપ્રતિદિન ચઢતી ધરિએ, મિં
મંગળકારી અ મંગળથાવે, મિં શ્રીઉમેદખાન્તિખાળગાવે, મિં. ૫

દીટોઈના મોહરી પાર્શ્વજનસ્તવન (આઠ/ખસંત બહારરે, એ રાગ)

દીઠો જીણુંદ દેદારરે, નમુ તોરા ચરણમાં, નમુ તોરા ચરણમાં,
મોહરી પાર્શ્વ પ્રભુજી પ્યારા, દીટોઈમાં સુખકાર રે, નમુ ૦
ભકતજન જે ભાવે ભેટે, પામે ભવોદધિપાર રે, નમુ ૦ ૧
અશ્વસેન સુત આનંદ આપે, વામા માત મહાર રે, નમુ ૦
પ્રભાવતીના પ્રીતમ પ્યારા, ત્રિભુવનના આધાર રે, નમુ ૦ ૨
અહિ લંછન નવકર તનુ દે નીલવરણે સોહાય રે, નમુ ૦
એકશત વર્ષ આયુ જનજનું પ્રીતે પ્રણમું પાયરે, નમુ ૦ ૩
ઉપસર્ગ કીધો કમડે ભારી ધરણેન્દ્ર કરતા સહાય રે, નમુ ૦
ઉભય પર સમદષ્ટિ પ્રભુની, દેવાધિદેવ કહાય રે, નમુ ૦ ૪
ઉમંગથી જે યાત્રા કરતા, દુઃખ દૂરીત દૂર જાય રે, નમુ ૦
મનવંછિત મળે સંપદા સારી, જે જન જન ગુણ ગાય રે, નમુ ૦ ૫
મોહરી પાસ પ્રભુ મંગળકારી, સેવતાં શીવ સુખ થાય રે, નમુ ૦
શ્રી ઉમેદખાન્તિ ખાળમંગળ. દેવતા ધરે ચિત્ત લાયરે, નમુ ૦ ૬

ઇતિ સંપૂર્ણ.

અતિ લોકપ્રિય અને પ્રતિ
એક નિઃસ્વાર્થ જૈન આગેવાન સા

વીરશાસન.

આ પત્ર દર અઠવાડીયાના શુક્રવારે અમદાવાદથી નિયમિત પ્રગટ થાય છે, જૈન વર્તમાન સમાચાર. મુનિવિહાર, પ્રાસંગિક વાતાવરણ તથા જૈનસાહિત્યનું નિર્વિકાર જ્ઞાન આપનારું, શાસનનું જ સમાજથકું વર્તમાનપત્ર આ એક જોવણી, પ્રભુના જ શાસનનું આ વાહન, દરેક જૈન ઘરમાં હોવું જોઈએ. વાંચી શકનાર લાઘવો એનોને વાસ્તે આ ઉપયોગી હોવાથી તેઓએ મંગાવવું ધરે.

આ પત્ર સમાજ કાઢે છે, અને લવાજમ પણ સમાજના વિશિષ્ટ હિતાર્થે સમાજની કોથલીમાં પડે છે. એમાં કોઈનો અંગત સ્વાર્થ નથી. વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૫-૬-૦ ભેટના પુસ્તક પોળે જ સાથે.

મળવાનું ઠેકાણું:

અધીપતિ, વીરશાસન.

હાજ પટેલની પોળ. અમદાવાદ.